

Anbefalinger til en reform af

STATSANERKENDTE MUSEERS OPGAVER OG TILSKUD

Arbejdsgruppe om

MUSEUMSREFORM

ANBEFALINGER TIL EN REFORM AF STATSANERKENDTE MUSEERS OPGAVER OG TILSKUD

Arbejdsgruppe om museumsreform

Indhold

INDLEDNING.....	4
SAMMENFATNING AF ARBEJDSGRUPPENS ANBEFALINGER.....	7
KAPITEL 1 KORTLÆGNING AF MUSEERNES EKSISTERENDE OPGAVER.....	10
KAPITEL 2 STATSANERKENDTE MUSEERS FREMTIDIGE MÅL OG OPGAVER.....	44
KAPITEL 3 KRAV TIL STATSANERKENDELSE OG FRATAGELSE AF STATSANERKENDELSE.....	52
KAPITEL 4 TILSKUDSELEMENTER.....	62
KAPITEL 5 TILSKUDSMODELLER.....	71
BILAG 1 KOMMISSORIUM.....	99
BILAG 2 MUSEERNES ANSVARSOMRÅDER.....	102
BILAG 3 DE STATSANERKENDTE MUSEERS OPGAVER.....	105
BILAG 4 HOVEDMUSEERNES ROLLE I FORHOLD TIL ØVRIGE MUSEER.....	114
BILAG 5 NUVÆRENDE KRAV TIL STATSANERKENDELSE OG FRATAGELSE AF STATSANERKENDELSE.....	118
BILAG 6 KONSKVENSBEREGNINGER.....	121

INDLEDNING

Arbejdsgruppen om museumsreform blev nedsat 28. april 2023 i forlængelse af regeringsgrundlaget, hvor det fremgår, at regeringen vil ”reformere forældet lovgivning, rydde op i tilsandede strukturer og styrke kulturlivet i hele landet. Som en del af dette arbejde vil regeringen blandt andet gennemføre en museumsreform, der åbner for flere statsanerkendte museer og skaber en mere retfærdig og gennemsigtig fordeling af museumstilskuddene”.

Arbejdsgruppens hovedopgave har været at komme med anbefalinger til en reform af statsanerkendte museers opgaver og tilskud. Arbejdsgruppen har blandt andet set på, hvilke opgaver museerne fremadrettet skal løse. Derudover har arbejdsgruppen skulle komme med anbefalinger til et enkelt, gennemsigtigt og fleksibelt tilskudssystem med en hensigtsmæssig incitamentsstruktur, der understøtter museernes opgaver. Sigtet med arbejdsgruppens rapport er at levere et fagligt oplæg, der belyser mulige tiltag i en museumsreform, herunder fordele og ulemper. Arbejdsgruppens kommissorium fremgår af bilag 1.

Afsættet for arbejdsgruppens arbejde

Det danske museumslandskab er solidt funderet med tradition for lovregulering på området siden 1958 og samspil mellem stat, kommune og civilsamfund om drift af museer. Det eksisterende museumslandskab har de seneste 20 år undergået en væsentlig udvikling og er generelt velfungerende. De fleste statsanerkendte museer tilbyder museumsoplevelser og genererer viden af høj kvalitet. De spiller en aktiv rolle i vores samfund, flere museer klarer sig godt internationalt, og i 2022 tiltrak de statsanerkendte og statslige museer samlet set ca. 13 mio. besøgende. Selvom det fra et overordnet museumsfagligt perspektiv står godt til i det samlede museumslandskab, er der alligevel udfordringer, som er nødvendige at tage fat på.

En af de væsentligste udfordringer er fordelingen af statens tilskud til de statsanerkendte museer, som har været fastfrosset siden 2013. Det nuværende statslige tilskud er ikke baseret på objektive kriterier, og der er ikke sammenhæng mellem museernes opgaver og tilskud, ligesom tilskuddet varierer betydeligt på tværs af museer. Det statslige driftstilskud til museer baserer sig i dag på historik i form af blandt andet tidligere statslige tilskudsordninger og tidligere amtslige tilskud. En anden central udfordring er, at meget få museer er blevet statsanerkendt i de seneste godt 20 år, ligesom ingen museer er blevet frataget deres statsanerkendelse grundet manglende opfyldelse af museumslovens krav – også selvom nogle museer har haft problemer med at leve op til kravene. Samlet set er det statslige tilskudssystem i dag således præget af manglende gennemsigtighed og dynamik.

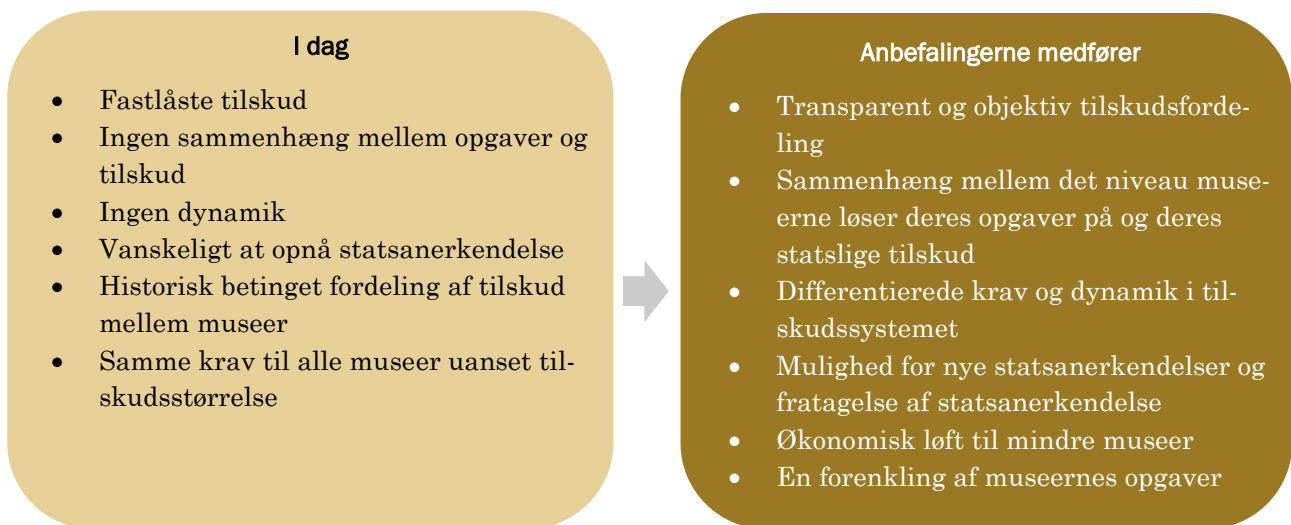
Arbejdsgruppen kommer i denne rapport med sine bud på mulige løsninger på de nævnte udfordringer. Samtidig kommer arbejdsgruppen med anbefalinger til, hvilke opgaver museerne skal løse i fremtiden. Arbejdsgruppens anbefalinger til henholdsvis fremtidige opgaver og tilskudsmodeller skal ses i sammenhæng med hinanden.

Arbejdsgruppen understreger, at de tilskudsmodeller, som anbefales i rapporten, ikke er perfekte. Det skyldes blandt andet begrænsninger i det tilgængelige datagrundlag samt et hensyn til enkelthed og transparens, der indebærer, at alle nuancer og forskelle mellem museerne ikke kan indfanges i tilskudsmodellerne. Det betyder, at tilskudsmodellerne ikke vil være fuldt ud dækkende for alle aspekter af museernes virksomhed. Arbejdsgruppen er bevidste herom, men har ikke fundet det muligt at finde modeller, der fuldt ud afspejler den kompleksitet og diversitet, der kendetegner museumslandskabet. Arbejdsgruppen har lagt vægt på at anbefale tilskudsmodeller, der så vidt muligt er baseret på objektive, robuste og ensartede data frem for mere skønsmæssige kriterier. Derudover har arbejdsgruppen i udformningen af tilskudsmodellerne lagt vægt på, at alle statsanerkendte museer kan vurderes på de samme objektive

parametre for at understøtte enkelhed og transparens. Det vil gøre det klart for museerne, hvad der ligger til grund for tilskudsudmålingen, samt hvad et museum skal leve op til for at være statsanerkendt og få del i statstilskuddet. Samtidig har arbejdsgruppen haft fokus på at anbefale dynamiske tilskudsmodeller, som – kombineret med en ny proces for tildeling og fratagelse af statsanerkendelser – i højere grad gør det muligt for nye museer at blive statsanerkendt i fremtiden.

Det er arbejdsgruppens vurdering, at de tilskudsmodeller, som anbefales i rapporten, er et godt og solidt bud, der vil gøre op med historisk begrundede strukturer og skabe en mere gennemsigtig fordeling af museumstilskuddene sammenlignet med i dag og skabe større dynamik i museumslandskabet.

Nedenstående illustrerer, hvilke ændringer arbejdsgruppens anbefalinger til en museumsreform vil medføre.



Arbejdsgruppens arbejde og medlemmer

Arbejdsgruppen består af en forperson og syv medlemmer:

- Claus Juhl, direktør, FORSKEL (forperson for arbejdsgruppen)
- Mikkel Bogh, professor og centerleder v. Københavns Universitet, tidligere direktør for Statens Museum for Kunst
- Gitte Ørskou, direktør for Moderna Museet
- Mads Stendorf Hansen, direktør, Brancheforeningen Danhostel
- Nikolas Lyhne-Knudsen, administrerende direktør, Danske Spil
- Claus Kjeld Jensen, direktør for Vardemuseerne, forperson for Organisationen Danske Museer (ODM) (efter indstilling fra ODM)
- Stine Johansen, direktør, KL (efter indstilling fra KL)
- Dorte Weinkouff Barsøe, direktør, Dansk Arkitektur Center (efter indstilling fra Dansk Industri og Dansk Erhverv i fællesskab)

Rapporten og anbefalingerne har været drøftet på en række møder i arbejdsgruppen. Derudover har arbejdsgruppen behandlet rapporten og anbefalingerne i skriftlige høringer, ligesom medlemmer af arbejdsgruppen har bidraget skriftligt til rapporten. Undervejs i arbejdet har arbejdsgruppen, herunder forpersonen, været i dialog med flere interessenter. Forpersonen har derudover på vegne af arbejdsgruppen holdt et møde for de statsanerkendte museer, de statslige museer, Organisationen Danske Museer, Dansk Industri og Dansk Erhverv, hvor forpersonen præsenterede arbejdsgruppens foreløbige overvejelser. Et

tilsvarende møde blev holdt for kulturecheferne i kommunerne samt KL's Kultur-, Erhverv- og Planudvalg.

Arbejdsgruppen har været sekretariatsbetjent af Kulturministeriet, herunder Slots- og Kulturstyrelsen, og Finansministeriet.

SAMMENFATNING AF ARBEJDSGRUPPENS ANBEFALINGER

Arbejdsgruppen har udarbejdet anbefalinger til en reform af statsanerkendte museers opgaver og tilskud. Anbefalingerne skal tjene som inspiration til at udvikle og styrke museumsområdet. Visse af anbefalingernes implementering vil forudsætte en revision af museumsloven.

STATSANERKENDTE MUSEERS FREMTIDIGE MÅL OG OPGAVER

- Anbefaling 1** En museumsreform skal understøtte fire primære formål på nationalt niveau:
- Et sammenhængende, mangfoldigt og dynamisk museumslandskab med museer i hele landet.
 - Bevaring og udvikling af relevante kultur- og naturarvssamlinger (kunst-, kultur- og naturhistoriske).
 - Relevante museer for borgere og samfund.
 - Styrke dannelse og medborgerskab ved at sætte fortid, nutid og fremtid i perspektiv.
- Anbefaling 2** Alle statsanerkendte museer skal have høj faglig kvalitet og en bæredygtig økonomi.
- Anbefaling 3** Museernes opgaver skal forenkles fra fem søjler til tre indbyrdes afhængige og ligeværdige opgaver; samlingsudvikling, vidensudvikling og formidling.
- Anbefaling 4** Museerne skal have fokus på at arbejde strategisk med professionel ledelse, herunder udpegning af bestyrelsesmedlemmer på baggrund af relevante og professionelle kompetencer.

Læs mere om anbefaling 1-4 i kapitel 2.

KRAV TIL STATSANERKENDELSE OG FRATAGELSE AF STATSANERKENDELSE

- Anbefaling 5** Museer, der er statsanerkendt eller ønsker at blive det, skal leve op til en række minimumskrav for at opnå og bevare statsanerkendelse. De samme krav vil udgøre minimumskravene i en ny tilskudsmodel.
- Anbefaling 6** Et museum skal fratages sin statsanerkendelse, hvis det ikke længere lever op til kravene for at opnå og bevare statsanerkendelse.
- Anbefaling 7** Kompetencen til at træffe afgørelse om at tildele og fratage en statsanerkendelse skal placeres hos et armslængdeorgan.
- Anbefaling 8** Ud fra et princip om at forenkle og reducere mængden af administrative krav til museerne skal der ryddes op i Kulturministeriets (Slots- og Kulturstyrelsens) krav og anbefalinger til statsanerkendte museer.

Læs mere om anbefaling 5-8 i kapitel 3.

TILSKUDSELEMENTER

- Anbefaling 9** En ny tilskudsmodel skal understøtte høj kvalitet i museernes samlingsudvikling, vidensudvikling og formidling.
- Anbefaling 10** En ny tilskudsmodel skal baseres på objektive data for, hvor mange brugere, indtægter og antal fagfællebedømte forskningspublikationer museerne har.
- Anbefaling 11** De data, der lægges til grund for en tilskudsmodel, skal fremover kvalitetssikres og udvikles.

Læs mere om anbefaling 9-11 i kapitel 4.

TILSKUDSMODELLER

- Anbefaling 12** Der skal være sammenhæng mellem det niveau, museerne løser deres opgaver på, og deres tilskud fra staten, og tilskudsmodellerne skal sikre dynamik i tilskudssystemet.
- Anbefaling 13** Tilskud skal fordeles ud fra enten:
- En trappemodel, hvor tilskuddene tildeles ud fra det niveau, det enkelte museum *samlet set* løser opgaverne på.
- eller
- En byggeklodsmode, hvor tilskuddene tildeles ud fra det niveau, det enkelte museum løser *de enkelte* opgaver på.
- Anbefaling 14** Museerne skal tildeles et grundtilskud, som er højere end det laveste tilskuds-niveau i dag. Museerne modtager blandt andet grundtilskuddet for at varetage og udvikle deres samling.
- Anbefaling 15** Kulturministeriets (Slots- og Kulturstyrelsens) eksisterende tilsynskoncept af de statsanerkendte museer bør revideres, så det understøtter en ny tilskudsmodel. Et nyt tilsynskoncept bør også omfatte et fagligt tilsyn, som sikrer, at museerne lever op til målet om høj faglig kvalitet.
- Anbefaling 16** Statslige driftstilskud til de statsanerkendte museer bør fordeles ud fra tilskudsmodellen.
- Anbefaling 17** Museerne skal have en passende omstillingsperiode, hvor konsekvenserne så vidt muligt afbødes for de museer, der som følge af en ny tilskudsmodel vil opleve et fald i tilskudsniveauet.

Læs mere om anbefaling 12-17 i kapitel 5.

KAPITEL 1.
KORTLÆGNING AF STATSANER-
KENDTE OG STATSLIGE MUSEERS
EKSISTERENDE OPGAVER

KAPITEL 1 KORTLÆGNING AF STATSANERKENDTE OG STATSLIGE MUSEERS EKSISTERENDE OPGAVER

I dette kapitel dykkes der ned i museerne som en del af det danske kulturlandskab. Kapitlet kortlægger de statsanerkendte og de statslige museers eksisterende opgaver. Formålet er at give et overblik over, hvilke opgaver de statsanerkendte og de statslige museer løser i dag.

I kortlægningen vil følgende blive belyst:

- Hvem er museerne?
- Hvilken rolle spiller museerne i samfundet, og hvilke opgaver løser de?
- Hvordan samarbejder museerne indbyrdes?
- Nøgletal for museerne.
- Kvalitet i museernes opgavevaretagelse.

1. HVEM ER MUSEERNE?

1.1 Statsanerkendte og statslige museer

De museer, der er omfattet af museumsloven¹, er grundlæggende karakteriseret ved at varetage en samling og har tilsammen ansvaret for at sikre og udvikle Danmarks kultur- og naturarv² på det museale område. Disse museer er delt op i to typer af museer:

- Statsanerkendte museer.
- Statslige museer.

Der er 97 statsanerkendte museer. Et statsanerkendt museum er et museum, der er godkendt af kulturministeren og årligt modtager et statsligt driftstilskud fra Kulturministeriet i henhold til museumsloven.

Staten har et medansvar for statsanerkendte museers virksomhed med at sikre Danmarks kultur- og naturarv. En statsanerkendelse af et museum kan ses som et udtryk for en statslig blåstempling af museet.

Der er fem statslige museer under Kulturministeriet; Nationalmuseet, Statens Museum for Kunst, Det Grønne Museum, Ordrupgaard og Den Hirschsprungske Samling, samt Statens Naturhistoriske Museum under Københavns Universitet, som hører til Uddannelses- og Forskningsministeriets ressort (herefter benævnes disse seks museer som statslige museer i overensstemmelse med gældende museumslov).

De statsanerkendte og statslige museer modtager driftsmidler fra staten (jf. afsnit 4 nedenfor) og skal leve op til en række krav i museumsloven.

1.2 Øvrige museer og museumslignende institutioner

Et museum er ikke en beskyttet titel, og der findes i Danmark – ud over de statsanerkendte og statslige museer omfattet af museumsloven – mere end 200 aktører, der definerer sig selv som et museum ifølge CVR-registret. Disse er ikke omfattet af museumsloven og skal derfor ikke leve op til museumslovens krav. Nogle af disse modtager statslige tilskud uden for museumsloven. Der kan være tale om driftstilskud fra Kulturministeriet på finansloven. Der er typisk tale om midlertidige (fireårige) tilskud. I perio-

¹ Lovbekendtgørelse nr. 358 af 08/04/2014 med senere ændringer.

² Kultur- og naturarv dækker igennem hele rapporten over kunst-, kultur- og naturhistorie.

den 2018-23 er der i alt ydet ca. 101 mio. kr. (2023-pl) i tilskud til ikke-statsanerkendte museer på finansloven³. Der kan også være tale om museer, der modtager statslige bevillinger under andre ministerier (for eksempel Medicinsk Museion, som er en del af Institut for Folkesundhedsvidenskab, Det Sundhedsvidenskabelig Fakultet på Københavns Universitet).

Langt hovedparten af de aktører, der har registreret sig som museum, modtager ikke statslige tilskud. Der er som oftest tale om meget små aktører af lokal karakter, som typisk drives på frivillig basis, herunder af mindre museumsforeninger. Enkelte er dog også større private museer, som for eksempel drives af en fond eller er en del af en større privat virksomhed.

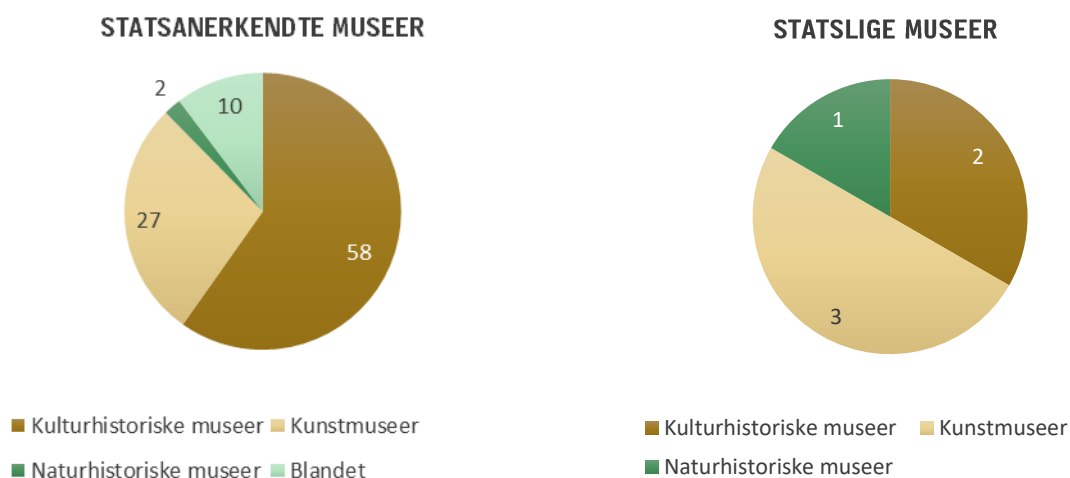
Derudover findes der en række institutioner, for eksempel videnspædagogiske aktivitetscentre, som formidler viden og indsigt i natur, historie og videnskab, og som modtager driftstilskud fra Børne- og Undervisningsministeriet, eller kunsthaller, som viser skiftende kunstudstillinger, og som kan modtage tilskud fra Kulturministeriet. Institutioner som disse råder typisk ikke over samlinger.

1.3 Statsanerkendte og statslige museers ansvarsområder og ejerforhold

Ansvarsområde

De statsanerkendte og statslige museer beskæftiger sig med kunsthistorie, kulturhistorie (herunder arkæologi, marinarkæologi og nyere tids kulturhistorie), naturhistorie eller en blanding af disse faglige museumskategorier.

Figur 1 Statsanerkendte og statslige museer fordelt efter museumskategori



Museerne har hvert et nærmere bestemt ansvarsområde. Ansvarsområderne er de enkelte museers arbejdsområder og kan være geografisk, emnemæssigt og/eller tidsmæssigt afgrænset. Tilsammen udgør de statsanerkendte og statslige museer et netværk inden for kunst-, kultur- eller naturhistorie eller en kombination heraf. Læs mere om museernes ansvarsområder i bilag 2.

De statslige museers ansvarsområde er defineret af museumsloven og finansloven. Kulturministeriet (Slots- og Kulturstyrelsen) godkender i henhold til museumsloven de statsanerkendte museers ansvarsområder i forbindelse med tildeling af nye statsanerkendelser og godkender desuden eventuelle efterfølgende ændringer i ansvarsområderne. De enkelte museer kan have forskelligt fokus inden for deres an-

³ Finanslov 2018-2023.

svarsområde (for eksempel et kulturhistorisk ansvarsområde, som er geografisk afgrænset til én kommune, og hvor museet lægger særlig vægt på at arbejde med lokalområdets dagligliv med landbrug, håndværk, fiskeri, søfart og turisme). Museerne beslutter imidlertid selv, hvilket fokus de ønsker at arbejde med inden for ansvarsområderne, ud fra hvad der vurderes at være relevant for det enkelte museum og dets kontekst. Et godkendt ansvarsområde skal fremgå af det statsanerkendte museums vedtægter.

Hensigten med at godkende museernes ansvarsområder har ifølge lovgiver været at sikre koordinering og arbejdsdeling mellem de statsanerkendte og statslige museer og at sikre, at midler ikke anvendes til opbygning af parallelle og redundante museumssamlinger.

For eksempel skal godkendelsen af ansvarsområder sikre, at der i alle dele af landet er museer, der kan varetage de opgaver, der er beskrevet i museumslovens kapitel 8 om sikring af kultur- og naturarv i forbindelse med den fysiske planlægning og forberedelse af jordarbejder mv., herunder arkæologi.

Det er med afsæt i ansvarsområdet, at museerne løfter de lovbestemte opgaver. Ansvarsområdet fungerer således som en overordnet afgrænsning og retningsgiver for museets faglige virksomhed.

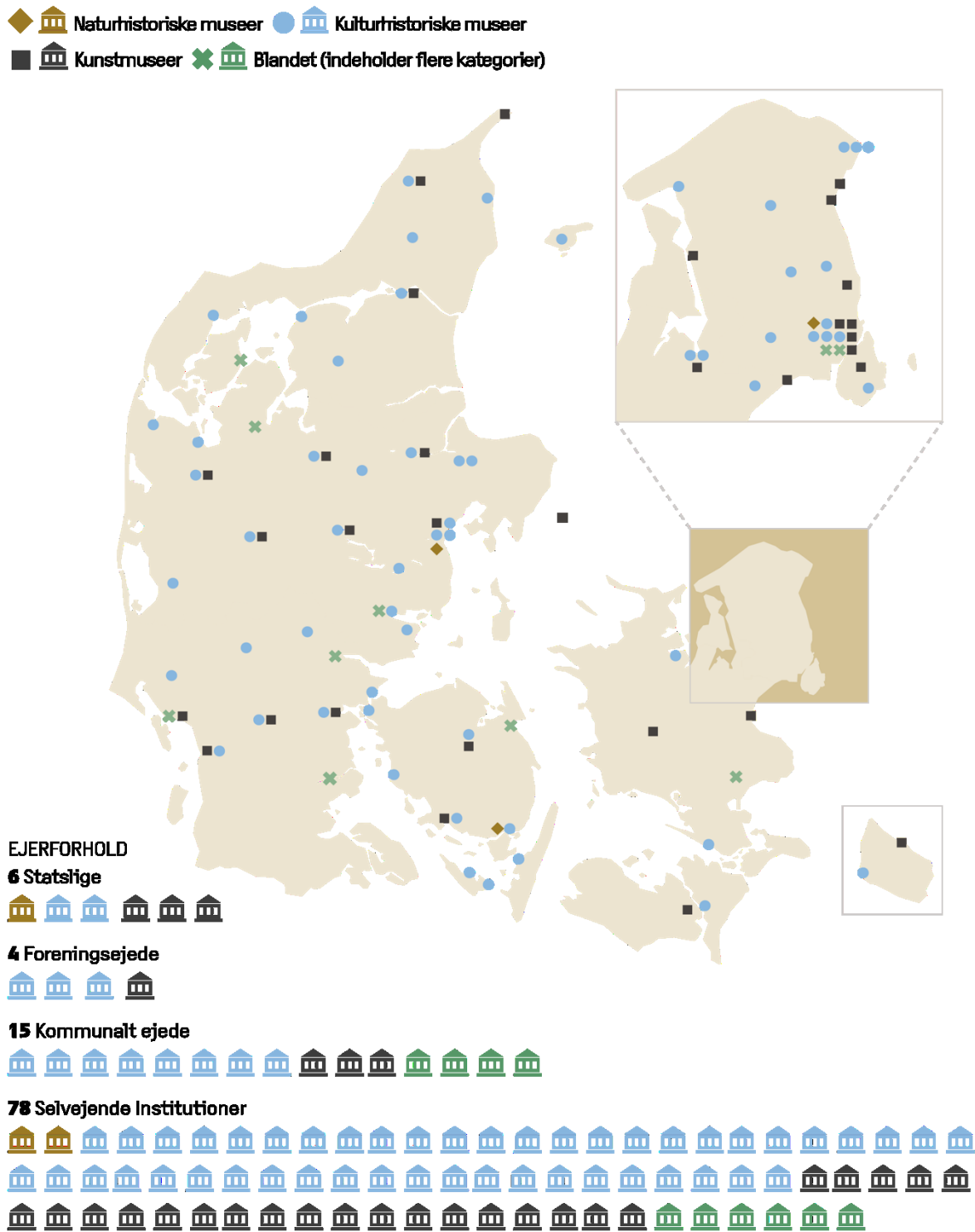
Ejerforhold

De fem statslige museer under Kulturministeriet er ejet af staten. Statens Naturhistoriske Museum hører under Københavns Universitet, som er en statsfinansieret selvejende institution. De statsanerkendte museer har forskellige ejerforhold:

- 4 af de 97 statsanerkendte museer er foreningsejede.
- 15 af de 97 statsanerkendte museer er kommunalt ejede.
- 78 af de 97 statsanerkendte museer er selvejende institutioner.

Se en fordeling af museumskategori og ejerforhold på figur 2 nedenfor.

Figur 2 Fordeling af museer efter museumskategori og ejerforhold



Note: Figur 2 viser hovedadresser for statsanerkendte og statslige museer, herunder Statens Naturhistoriske Museum. Flere af museerne har flere besøgssteder.

2. HVILKEN ROLLE SPILLER MUSEERNE I SAMFUNDET, OG HVILKE OPGAVER LØSER DE?

International Council of Museums (herefter ICOM), som er museernes internationale samarbejdsorganisation, definerer et museum som "(...) en permanent non-profit institution, der tjener samfundet gennem forskning, indsamling, bevaring, formidling og udstilling af materiel og immateriel kulturarv. Museer fremmer diversitet og bæredygtighed og er åbne, inkluderende og tilgængelige for offentligheden. Museer arbejder og kommunikerer etisk og professionelt med inddragelse af det øvrige samfund. Museer tilbyder en bred vifte af muligheder for læring, fornøjelse, refleksion og vidensdeling."⁴

Museerne sikrer og bevarer vores fælles kultur- og naturarv for fremtiden og gør samtidig vores kultur- og naturarv aktuel for os ved at udvikle viden om den og bringe denne viden i spil i dialog med sin omverden. Museerne er særligt kendetegnet ved at forske og foretage videnskabelige undersøgelser med udgangspunkt i deres samling og formidle viden fra deres forskning og undersøgelser for et bredt publikum for eksempel gennem udstillinger. Det er særligt dette kendetegn, der adskiller museerne fra andre kulturinstitutioner, ligesom de adskiller sig fra andre forskningsinstitutioner.

Museerne kan betegnes som kulturbevarende videns- og dannelsesinstitutioner, men museerne bidrager i dag også til at løfte større samfundsmæssige dagsordener. I boks 1 nedenfor er der beskrevet en række eksempler herpå.

Museernes rolle har udviklet sig fra at være primært kulturbevarende dannelsesinstitutioner til at være udadvendte vidensinstitutioner og aktører, som spiller en aktiv rolle i samfundet og samfundsdebatten og bringer vores kultur- og naturarv og viden herom i spil som en ressource i aktuelle og relevante samfundsmæssige sammenhænge. Museernes arbejde bidrager for eksempel til at perspektivere samfundsudvikling og debat eller er en udviklende faktor for andre samfundsmæssige opgaver i samarbejde med andre aktører (myndigheder, institutioner mv.). Heri ligger endvidere museernes arbejde med at være relevante og vedkommende og være i aktiv dialog med borgere og andre samfundsaktører.

Ligeledes spiller museerne en vigtig rolle i forhold til at brande Danmark som kulturnation og i forhold til at tiltrække turister – nationale og internationale – til hele landet. Gennem besøg på museerne får gæsterne en nuanceret viden om dansk kunst og dansk kultur- og naturarv, ligesom de besøgende er med til at sikre omsætning og indtjening, ikke kun til museerne men også afledt i resten af samfundet.

⁴ ICOM's museumsdefinition findes på ICOM's hjemmeside inklusiv officielle oversættelser af definitionen: [Museum Definition - International Council of Museums -International Council of Museums \(icom.museum\)](https://icom.museum/en/museum-definition).

Boks 1 Eksempler på museers arbejde med samfundsdagsordener

Dannelse

Museerne bidrager til børn og unges formelle uddannelse, dannelse, sociale kompetencer og trivsel med forskningsbaseret og faglig specialviden og med andre læringsformer og metoder. I museernes uformelle rum lægges der typisk vægt på andre kompetencer end skolernes formelle. Museernes arbejde med børn og unge i daginstitutioner eller skoleforløb inkluderer børn og unge uanset social baggrund og økonomisk formåen.

Diversitet

Nogle *kunstmuseer* arbejder med et fokus på større ligestilling i repræsentationen af billedkunstneres køn i museets udstillinger og indsamling af kunstværker.

Nogle *kulturhistoriske museer* arbejder med udstillinger og formidlingsforløb, som fokuserer på at nedbryde tabuer og opbygge en større samfundsmæssig anerkendelse af og omsorg for marginaliserede og udsatte grupper. Det kan eksempelvis være borgere, der lever med hjemløshed, funktionsnedsættelse, psykiske diagnoser eller er en del af kriminalforsorgen og forsorgssystemet.

Bevaring af biodiversitet

Et *naturhistorisk museum* kører et forskningsbaseret rewildingprojekt for at sætte fokus på biodiversitet og nye naturbegreber.

Flere *kunstmuseer* sætter fokus på natur og biodiversitet gennem udstillinger og debatarrangementer med samtidskunstnere, som undersøger kulturens indgriben i naturen fra et kunstnerisk ståsted.

Børn og unges trivsel

En række museer arbejder med temaer, som kan understøtte børn og unges trivsel. Det kan handle om identitetsmæssige udfordringer i relation til spørgsmål om køn, seksualitet og psykisk sygdom. Flere museer arbejder derudover mere bredt med inklusion af udsatte grupper og styrkelse af fællesskaber eksempelvis gennem forløb for flygtninge.

Sundhed

En række museer skriver sig ind på sundhedsdagsordenen ved at undersøge kunstens og kulturens betydning i behandlings- og terapiforløb, for eksempel gennem koncepter som ”museer på recept” samt erindringsforløb på plejehjem og til demente i eget hjem eller på det lokale museum.

Lokale fællesskaber og kulturelle samlingssteder

Mange museer har fokus på at fungere som et lokalt og kulturelt samlingssted. Museerne skaber lokal forankring og styrker lokale fællesskaber gennem aktiviteter på og uden for museernes ”mure” for eksempel i form af foredrag, naturvandring, motorcykeltræf mv.

Offentlig debat

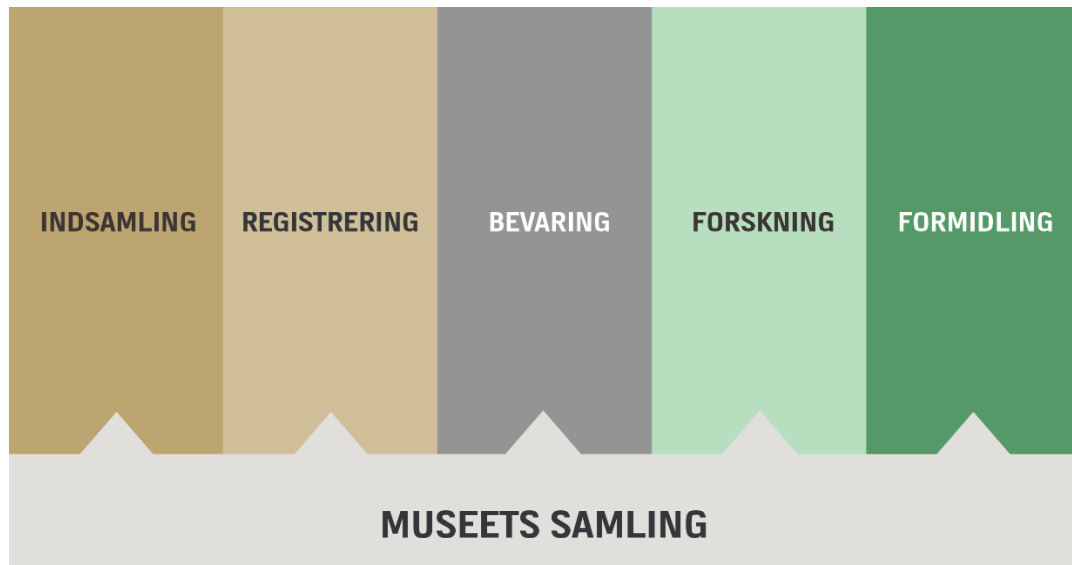
Museer bidrager med ekspertviden til offentlige debatter både i lokale og nationale medier.

Andre kulturbevarende opgaver

Mange museer løser andre kulturbevarende opgaver for myndighederne (kommuner og stat). For eksempel drift af lokalarkiver, tilsyn med fredede fortidsminder og deltagelse i kommunal branding, by- og arealplanlægning.

Et museum er grundlæggende defineret ved at varetage en *samling*. En samling består for eksempel af genstande, præparater, kunstværker eller af bygninger på eksempelvis frilandsmuseer, og det er denne samling, der er omdrejningspunktet for museernes virksomhed, rolle og opgaver. Med museernes samling som udgangspunkt skal museerne gennem indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling løfte de lovbestemte opgaver, jf. figur 3. Museerne er forpligtede til at gøre dette både i et lokalt, nationalt og globalt perspektiv og til at samarbejde om det.

Figur 3 Museernes opgaver



Museerne bringer som et særkende deres viden i spil for omverden gennem udstillinger, samlingspræsentationer, omvisninger og andre formidlingsindsatser i eget hus. Men museerne er også i stigende grad til stede og i dialog med borgere uden for deres fysiske besøgssteder og på digitale platforme. Læs mere om dette i afsnittet om "Formidling" nedenfor.

I museumsloven er der fra statens side fastlagt krav til de opgaver, de statsanerkendte museer skal løfte, jf. boks 2. De statsanerkendte og statslige museer løser i medfør af museumsloven mange forskelligartede opgaver.

Boks 2

Museumslovens formål

Lovens formål er gennem fagligt og økonomisk bæredygtige museers virksomhed og samarbejde at sikre kulturarv og naturarv i Danmark og udvikle betydningen af disse i samspil med verden omkring os.

Museernes lovbestemte opgaver

Gennem de indbyrdes forbundne opgaver indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling skal museerne i et lokalt, nationalt og globalt perspektiv

- 1) aktualisere viden om kultur- og naturarv og gøre denne tilgængelig og vedkommende,*
- 2) udvikle anvendelse og betydning af kultur- og naturarv for borgere og samfund og*
- 3) sikre kultur- og naturarv for fremtidens anvendelse.*

Museerne skal samarbejde om de nævnte opgaver.

Indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling er indbyrdes forbundne. For eksempel er et museums indsamling og formidling baseret på museets forskning, ligesom bevaring af museets samling sker på baggrund af genstandenes forsknings- og formidlingsmæssige potentiale og værdi. Der er stor variation på tværs af museerne i forhold til, hvilke opgaver museerne bruger flest ressourcer på. Det kan både skyldes det enkelte museums prioriteringer over tid, og at nogle museer eksempelvis har en stor samling, hvorfor registrering og bevaring kan fylde meget, mens andre museer dækker flere ansvarsområder og derfor bruger flere ressourcer på at forske og formidle. Indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling fylder altså ikke lige meget for alle museer, men det er en del af alle museers faglige virke.

Der henvises til bilag 3 for yderligere beskrivelse af de statsanerkendte museers opgaver.

Indsamling

Et museum indsamler genstande (herunder præparater og kunstværker) og anden dokumentation (herunder affotografering og film) til sin samling inden for sit ansvarsområde. Indsamlingen sker for eksempel gennem køb af værker (erhvervelser), fund af genstande som led i arkæologiske udgravninger og fund af danefæ/danekræ. Indsamlingen kan ske som led i undersøgelser og forskning i særlige emner eller aktuelle begivenheder. Det kan være med afsæt i mangler i samlingen. Der kan også være tale om tilbud om donation af genstande og værker fra privatpersoner, hvor museet vurderer, at det har betydning og kan supplere den bestående samling. Det er gennem indsamling, at museerne udvikler deres samlinger, så de er tilpasset tiden og det omgivende samfund. Museer udvikler også samlingen gennem udskillelse af genstande, som mangler forsknings- og formidlingsmæssig værdi med henblik på at fokusere bevaringsindsatsen. Indsamling og udskillelse af genstande foregår i samarbejde med andre museer med henblik på at sikre koordinering og arbejdsdeling om indsamling af kultur- og naturarv.

Registrering

Et museum registrerer de genstande, præparater og værker, der indgår i museets samling. Kulturministeriet (Slots- og Kulturstyrelsen) anbefaler, at registreringen sker efter fastlagte standarder, herunder en beskrivelse af genstanden og de oplysninger om tidligere ejerforhold, der knytter sig hertil (genstandens proveniens). Gennem registrering beskriver museet den særlige historie og centrale oplysninger,

som er årsagen til, at museet har indsamlet den specifikke genstand. Kunst- og kulturhistoriske museer skal desuden indberette deres samling til centrale kulturarvsregistre (SARA og Fund & Fortidsminder). Museernes registreringer er en vidensdatabase over deres samling, der dels sikrer overblik over samlingen og dens placering (for eksempel i udstillinger og magasiner mv.), dels udgør udgangspunktet for deres forskning og formidling samt bevaringsarbejde. Gennem indberetningerne til de centrale registre sikres nationalt overblik over museernes samlinger, og registreringerne understøtter samarbejder om eksempelvis ind- og udlån af genstande og kunstværker til udstillinger. Gennem de seneste 10-15 år har museerne gjort en stor indsats for at indhente et registreringsefterslæb.

Bevaring

Et museum bevarer sin samling til gavn for eftertiden. Genstande kan bære præg af slid og ælde, præparater være skrøbelige, og kunstværker være udført i materialer med ringe holdbarhed. Bevaringsopgaven består af en præventiv og en udbedrende indsats. Den præventive indsats omfatter opbevaringsforhold, herunder at udstillinger og magasiner (hvor samlingen er placeret) er udstyret med forsvarlige installationer, som sikrer mod tyveri, brand, hærværk og klimaskader. Hertil kommer beredskab samt løbende og systematisk opsyn med samlingen. Den udbedrende indsats omfatter restaurering eller konservering i forhold til samlingens tilstand, som er nødvendig for, at genstande, præparater og værker kan bevares. Den udbedrende indsats bliver prioriteret i forhold til de enkelte genstande, præparater og værkers betydning og forsknings- og formidlingsmæssige værdi. Museerne har over de seneste 10 år intensiveret arbejdet med bevaringsopgaven gennem oprydning, udskillelse af genstande uden forsknings- og formidlingsmæssig værdi og forbedring af bevaringsforholdene for eksempel ved etablering af tidssvarende magasiner. Der pågår pt. et projekt kaldet BEV*ARV⁵, som kortlægger de statslige og statsanerkendte museers samlede magasinforhold. Projektet forventes færdiggjort i december 2023 men indikerer foreløbigt, at der på en række museer er utilstrækkelige magasinforhold, der er et potentiale for at forbedre.

Museernes opgave med at bevare deres samling hænger sammen med størrelsen på og karakteren af det enkelte museums samling. Der er store forskelle i samlingernes størrelse og karakter på tværs af museernes ansvarsområder og museumskategorier.

Forskning

Et museum forsker inden for sit ansvarsområde, herunder i sin samling, og stiller samlingen til rådighed for forskning. Museets forskning er videnskabeligt arbejde baseret på faglige problemstillinger relateret til museets ansvarsområde/samling. Forskningen tilføjer med udgangspunkt i nutiden kontinuerligt ny viden. Forskningen kan være rettet mod samlingen, herunder enkeltgenstande, præparater og værker og deres betydning. Forskningen kan også være rettet mod fænomener, tilstande, forandringer, perioder og aktuelle forhold i samfundet, herunder ændringer i byer og landskaber, som indgår i ansvarsområdet. Endelig kan forskningen være rettet mod metoder, herunder naturvidenskabelige metoder, formidlings- og bevaringsmetoder. Museets forskning danner fundament for museets arbejde med indsamling, formidling og bevaring. Museet samarbejder med andre statsanerkendte og statslige museer om sin forskning for eksempel gennem publikationer, udstillingsprojekter og udvikling af videnskabelige metoder. Museerne forsker i dag efter det almene forskningsbegreb for at kunne indgå i relevante forskningssamarbejder med andre museer og vidensinstitutioner nationalt og internationalt og for at sikre kvalitet, niveau og udvikling i sin forskning.⁶

⁵ Projektet BEV*ARV gennemføres af Nationalmuseet på baggrund af en aftale med Kulturministeriet (Slots- og Kulturstyrelsen). Nationalmuseet gennemfører projektet i samarbejde med ODM, de statslige og statsanerkendte museer samt landets bevaringscentre. Projektets endelige resultater forventes at foreligge i december 2023, og projektet er finansieret af Kulturministeriet. Projektets foreløbige resultater blev præsenteret på en international konference i regi af ICOM i september 2023.

⁶ Det almene forskningsbegreb omfatter elementerne originalitet, transparens og gyldighed. Det almene forskningsbegreb er defineret i Kulturministeriets *Forskningsstrategi for Kulturministeriets område* fra 2009: https://kum.dk/fileadmin/_kum/5_Publikationer/2009/Forskningsrapport_2009.pdf.

Formidling

Et museum formidler sit ansvarsområde, herunder sin samling, for offentligheden. Museerne formidler for eksempel gennem udstillinger, undervisning, foredrag, kommunikation, nyhedsbreve, events, kataloger, websites, apps, i medierne, ved åbne arkæologiske udgravninger, arbejdende værksteder, byvandring og mange andre brugerinddragende og outreach relaterede tiltag. Gennem formidling aktualiserer museet sin viden og samling og bringer den i spil i institutionen, hos andre museer, i forhold til borgerne og det omgivende samfund. Museernes formidlingsarbejde er som oftest karakteriseret ved en direkte kontakt og dialog mellem brugere og museum.

Formidlingsarbejdet har særligt gennem de seneste 10 år udviklet sig og fylder mere og mere i museernes arbejde med at skabe en vedkommende og relevant museumsoplevelse for sine brugere. Udredningen om museernes formidling fra 2006 og den efterfølgende Formidlingsplan 2007-2013 har blandt andet bidraget til at sætte standarder for formidlingens brugerorientering, differentiering og forskningsbaseret samt til en professionalisering af museernes formidlings- og kommunikationskompetencer. Museerne eksperimenterer i stigende grad med innovative formidlingsformater, som låner greb fra andre kunstformer og oplevelsesøkonomiske platforme (koncerter, teater, litteraturoplæsninger, pop-up udstillinger i byrummet mv.). Museerne benytter sig også af flere forskellige formidlingsformer og platforme – helt fra den analoge og fysiske formidling til formidling på flere forskellige digitale platforme. Museerne kan betegnes som hybride kulturinstitutioner, hvor analoge og digitale formidlingsformer ofte er smeltet sammen.

Digitale formidlingsformer, herunder brug af nye teknologier og medier, fylder tilsvarende mere og mere i museernes formidling og kommunikation. En undersøgelse viser, at museernes brug af sociale medier har indflydelse på publikums lyst til at besøge museet, og at 79 pct. af museerne forventer, at digitale brugerrettede og brugerinvolverende aktiviteter vil betyde mere for deres brugere i de kommende år⁷.

Kulturministeriet (Slots- og Kulturstyrelsen) har udviklet en national brugerundersøgelse, som er blevet gennemført siden 2009, og som blandt andet har bidraget til indsigter i, hvem museernes brugere er, hvor de kommer fra, og hvorfor de besøger museer.

Opgaver med sikring af kultur- og naturarven

Statsanerkendte og statslige kulturhistoriske museer samarbejder med plan- og fredningsmyndighederne i stat, region og kommune om at sikre væsentlige bevaringsværdier for eftertiden. Bevaringsværdier kan tolkes bredt som værdier knyttet til den faste kulturarv, for eksempel arkæologiske levn, kulturarvsarealer, fortidsminder, sten- og jorddiger, kulturmiljøer, fredede og bevaringsværdige bygninger samt andre værdifulde monumenter og spor i byrummet og landskabet. Planmyndighederne inddrager det relevante museum, når der udarbejdes en kommuneplan eller lokalplan, der berører bevaringsværdier.

Planmyndighederne skal desuden oplyse museerne om blandt andet byggetilladelser, herunder nedrivningstilladelser med henblik på, at museerne kan foretage nødvendig indsamling og dokumentation. Hvis en tilladelse berører (væsentlige) bevaringsværdier, vil museet rette henvendelse til kommunen og/eller bygherre og foreslå, at der foretages en arkæologisk forundersøgelse eller en dokumentation af de bevaringsværdier, som ønskes fjernet.

⁷ Kortlægning af museernes digitale praksisser, Kulturministeriet (Slots- og Kulturstyrelsen) 2023:

https://slks.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/Museer/Museumsdrift/slks_museernes_digital_praksisser_okt.pdf

I februar 2023 har Kulturministeriet (Slots- og Kulturstyrelsen) kortlagt de danske statslige og statsanerkendte museers arbejde med brugerrettede digitale aktiviteter uden for de fysiske udstillinger. Kortlægningen supplerer den nationale brugerundersøgelse, der belyser, hvem der bruger museernes besøgssteder.

Museerne rådgiver således planmyndighederne og bidrager med at udpege og gøre opmærksom på bevaringsværdier. Museernes opgaver med at sikre kultur- og naturarven er beskrevet i museumslovens kapitel 8. Læs mere om museernes arbejde med sikring af kultur- og naturarven i bilag 3.

Med en ændring af museumsloven i 2001⁸ blev det et krav, at bygherre skal afholde udgiften til arkæologiske undersøgelser. Der er ikke tilsvarende krav om bygherrefinansiering i forbindelse med undersøgelser/dokumentation inden for nyere tids kulturhistorie.

Øvrige (ikke lovbestemte) opgaver

Med museernes lovbestemte opgaver og samfundsudviklingen i øvrigt (for eksempel teknologisk udvikling, brugeradfærd/-forventning mv.) følger en lang række andre og nye opgaver, der ikke nødvendigvis er fastlagt i museumsloven, men som museerne bruger ressourcer på, og som er nødvendige for en professionel museumsdrift.

Der er dels tale om generelle understøttende opgaver som økonomi, HR, administration, ledelse, IT, bygningsdrift, vagt mv. Opgaver, der kræver faglige kompetencer, og hvis omfang og kompleksitet stiger med museets volumen, herunder økonomisk, personalemæssigt, bygningsmæssigt mv.

Hertil kommer opgaver om kommunikation, herunder for eksempel sociale medier, markedsføring, fundraising, udstillingsdesign, undervisning, events mv., som ligeledes på forskellig vis kræver særlige kompetencer, og som fylder afhængig af museets økonomiske kapacitet. Derudover er der opgaver knyttet til museernes øvrige virksomhed for eksempel cafédrift, butikssalg, værtskab/udlejning/facilitering af selskaber, konserveringsvirksomhed mv.

Endelig bidrager museerne til at løse vigtige samfundsmæssige opgaver, som ligger i forlængelse af de museumsfaglige opgaver, men som ikke er beskrevet i museumsloven (jf. boks 1, afsnit 2, i dette kapitel).

3. HVORDAN SAMARBEJDER MUSEERNE INDBYRDES?

Museerne samarbejder om deres indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling i forskellige konstellationer på tværs af landet. I boks 3 nedenfor er der beskrevet en række eksempler på, hvordan museerne samarbejder med hinanden.

⁸ Lov nr. 473 af 7. juni 2001.

Boks 3 Eksempler på samarbejde

På **forskningsområdet** samarbejder museerne for eksempel gennem publikationer, udstillingsprojekter og udvikling af videnskabelige metoder (dronearkæologi, naturvidenskabelige undersøgelsesmetoder mv.). Der er også eksempler på museer, som har etableret mere eller mindre formaliserede forskningsklynger og forskningscentre, ligesom mange museer samarbejder med universiteterne om deres forskning.

På **formidlingsområdet** samarbejder museerne om udvikling af udstillinger og andre formidlings tilbud men også om koordinerede markedsføringsindsatser. Det gør de blandt andet for at udbrede deres formidlingstilbud i hele landet og tiltrække nye/særlige brugergrupper, eksempelvis unge eller turister.

På **samlingsvaretagelsesområdet** er en række museer i højere grad begyndt at samarbejde om samlingerne gennem koordinerede indsamlings- og udskillellesprojekter inden for særlige samlingsgrupper, for eksempel landbrug og håndværk. Den koordinerede indsats skal styrke kvaliteten af museernes samlinger på tværs af landet. Flere museer på tværs af kultur-, kunst- og naturhistorie samarbejder også om fællesmagasiner og med bevaringscentre, som bidrager med faglige ekspertiser i forhold til museernes arbejde med samlingsopgaverne.

På **arkæologiområdet** er der etableret tre formaliserede samarbejder om de arkæologiske opgaver på land. Samarbejderne er etableret for at styrke faglig og økonomisk bæredygtighed og større kritisk masse i opgavevaretagelsen – især blandt de mindre museer*. Også på marinarkæologiområdet er der etableret et museumssamarbejde, hvor museerne samarbejder om det marinarkæologiske ansvar i Vestdanmark i farvandet omkring Fyn og Jylland**. Endelig samarbejder museer med arkæologiske ansvarsområder om en koordineret indsamling af arkæologiske fund på baggrund af nationale indsamlingsstrategier inden for de arkæologiske hovedperioder.

* De tre museumssamarbejder består af ArkVest (Ringkøbing Fjord Museer og Vardemuseerne), Arkæologi Sydfyn (Øhavsmuseet, Svendborg Museum, Langelands Museum og Østfyns Museer) samt Arkæologi Sydvestjylland (Sydvestjyske Museer og Museet Sønderkov).

** Museumssamarbejdet er MarinArkæologiVest (Moesgård Museum, De Kulturhistoriske Museer i Holstebro Kommune, Kystmuseet og Langelands Museum).

3.1 De tre hovedmuseer

Tre af de seks statslige museer er såkaldte *hovedmuseer*, jf. boks 4. Et hovedmuseum har som særlig rolle og funktion at yde museumsfaglig bistand til de øvrige statslige og statsanerkendte museer.

Boks 4 De tre hovedmuseer

Nationalmuseet er hovedmuseum for kulturhistorien og har til opgave at belyse Danmarks kultur og verdens kulturer og deres indbyrdes afhængighed.

Statens Museum for Kunst er hovedmuseum for kunsthistorie. Museet skal belyse den danske og udenlandske billedkunst fortrinsvis fra den vestlige kulturkreds efter år 1300.

Statens Naturhistoriske Museum er hovedmuseum for naturhistorie og har til opgave at belyse naturen fra dens oprindelse til vor tid.

De tre hovedmuseer skal inden for deres respektive faglige felt anlægge og opretholde repræsentative samlinger, synliggøre og perspektivere samlingerne ved deltagelse i internationalt samarbejde, og deres samlinger skal danne grundlag for forskning og for museernes alment oplysende virksomhed.

For Nationalmuseet og Statens Museum for Kunst gælder i øvrigt, at de skal løfte de samme opgaver som de øvrige statslige og statsanerkendte museer i henhold til museumsloven (jf. afsnit 2 ovenfor).

Hovedmuseernes ekspertise inden for hver deres fagområde skal understøtte de øvrige statslige og statsanerkendte museers opgavevaretagelse. Hovedmuseerne har for eksempel særlig ekspertise på bevaringsområdet, som kan understøtte de øvrige museers samlingsvaretagelse. Hovedmuseerne rummer desuden de største museumsbaserede forskningsenheder inden for kunst-, kultur- og naturhistorie. Hovedmuseerne har i kraft af deres eksperter og volumen et større ansvar for at tage initiativ til koordination, videndeling og samarbejde mellem de statslige og statsanerkendte museer.

I praksis betyder det, at hovedmuseerne blandt andet:

- Deler deres viden gennem faglig rådgivning, netværk og samarbejde med de øvrige museer.
- Indgår i koordinering og arbejdsdeling.
- Understøtter mulighed for publicering.
- Stiller værker og genstande til rådighed for andre danske museer via deponeringer/udlån.
- Inddrager relevante statsanerkendte og statslige museer i internationale samarbejdsinitiativer.
- Årligt tager initiativ til et møde mellem museumslederne og øvrige relevante aktører på området, hvor udviklingstendenser, nationale strategier samt faglige satsninger, projekter og udfordringer mv. bliver drøftet.

Læs mere om, hvordan de tre hovedmuseer forstår deres rolle og opgaver i bilag 4.

Nationalmuseet og Statens Naturhistoriske Museum varetager desuden – i samarbejde med de statsanerkendte kultur- og naturhistoriske museer – en myndighedsopgave i forhold til at sikre og bevare danefæ⁹ og danekræ¹⁰ for eftertiden. Danefæ og danekræ indgår i henholdsvis Nationalmuseets og Statens Naturhistoriske Museums samlinger og kan deponeres på andre statslige eller statsanerkendte museer.

Endelig varetager Nationalmuseet en særlig opgave i forhold til at opretholde ekspertise og yde rådgivning inden for numismatik (viden om mønter) og runologi (viden om runer og runeskrift), ligesom Nationalmuseet også varetager antikvariske opgaver i henhold til lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde, herunder rådgivning og arkæologiske udgravninger ved bygge- og anlægsarbejder i kirker og på kirkegårde¹¹.

Statens Museum for Kunst varetager en særlig opgave med at opretholde viden om fagområdet kunst på papir (Kobberstiksamlingen) og inden for fagområdet forskning i bevaring af ældre kunst og samtidskunst.

Arbejdsgruppen bemærker, at den eksisterende hovedmuseumsforpligtelse er defineret for over 20 år siden (med revision af museumsloven i 2001), og at udviklingen på museumsområdet de seneste årtier har vist, at der på visse større statsanerkendte museer også er udviklet og opbygget særlige ekspertiser og kompetencer inden for de museumsfaglige opgaver. Herunder på områderne formidling, bevaring, arkæologi mv., der blandt andet bevirker, at der i dag også udgår en faglig rådgivningsfunktion fra disse statsanerkendte museer.

4. NØGLETAL FOR MUSEERNE

Følgende nøgletal præsenteres i dette afsnit:

- Indtægter for de statsanerkendte museer.
- Kommunernes rolle i forhold til de statsanerkendte museer.
- Museernes egenindtægter og tilskud fra fonde mv.
- Driftstilskud til statsanerkendte museer i henhold til museumsloven.
- Museernes ledelse.
- Museernes besøgstal og brugere.

4.1 Indtægter for de statsanerkendte museer

De statsanerkendte museers økonomi består af flere forskellige indtægtskilder; statsligt driftstilskud, øvrige statslige tilskud¹², kommunale tilskud og egenindtægter. Se en fordeling af de statsanerkendte museers indtægter i tabel 1. De statsanerkendte museers egenindtægter brydes ned i forskellige indtægtskilder senere i afsnittet.

⁹ *Danefæ* er genstande fra fortiden, der kommer til veje som jordfund i Danmark, og som er forarbejdet af ædelt metal eller i øvrigt er af kulturhistorisk værdi, for eksempel mønter.

¹⁰ *Danekræ* er geologiske, botaniske eller zoologiske genstande af fossil eller subfossil karakter eller en meteorit, der er fundet i Danmark, og som er af enestående videnskabelig eller udstillingsmæssig værdi.

¹¹ Jf. Lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde, lovebekendtgørelse nr. 1156 af 01/09/2016.

¹² Eksempelvis tilskud fra statslige udviklingspuljer og anlægstilskud til statsanerkendte museer.

Tabel 1
Statsanerkendte museers indtægter i 2018-22

Mio. kr. 2023-pl	2018	2019	2020	2021	2022	Gns. pr. år	Pct. (gns. pr. år)
Statslige driftstilskud	484	482	525	554	492	508	18%
Statslige projektilskud	39	38	103	108	39	65	2%
Kommunale tilskud	676	692	719	713	717	704	26%
Egenindtægter i alt	1.439	1.467	1.330	1.383	1.754	1.474	54%
<i>Heraf:</i>							
Ikke-offentlige tilskud	353	315	356	386	478	378	14%
Driftsindtægter	824	883	646	671	955	796	29%
Indtægter fra arkæologiske undersøgelser	262	269	328	326	320	301	11%
I alt	2.638	2.679	2.677	2.759	3.002	2.751	100%

Anm.: Statslige driftstilskud omfatter tilskud fra alle statslige myndigheder, herunder også covid-relateret kompensation mv. Kulturministeriets driftstilskud i henhold til museumsloven udgjorde i 2022 463,9 mio. kr., heraf 28,0 mio. kr. i midlertidige eller øremærkede særtilskud (årets priser). I 2023 er de tilsvarende beløb 481,9 mio. kr. og 28,3 mio. kr.

Statslige projektilskud omfatter tilskud fra alle statslige myndigheder, herunder Kulturministeriets museumsrettede og tværgående puljer (blandt andet Statens Kunstfond) og covid-relateret kompensation mv.

Kommunale tilskud omfatter drifts-, projekt- og anlægstilskud samt evt. kommunal covid-relateret nødhjælp. Opgørelsen omfatter de direkte kommunale tilskud, som fremgår af museernes regnskabsindberetninger.

Ikke-offentlige tilskud omfatter især fondstilskud, men også støtte fra sponsorer, virksomheder, erhvervsclubber og lignende samt tilskud fra støtteforeninger.

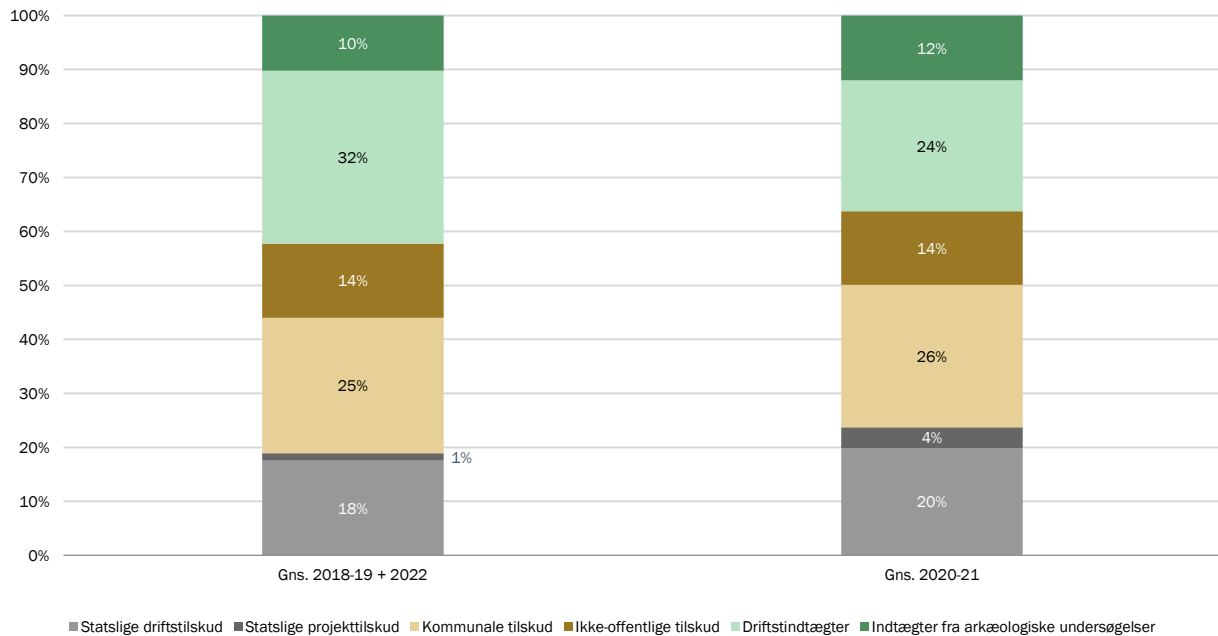
Driftsindtægter er bruttoindtægter bortset fra nettoindtægter fra butik og café og heri indgår entréindtægter og (halv)offentlige tilskud fra regioner, EU og Nordisk Råd samt offentlige virksomheder på 9-14 mio. kr. årligt i perioden.

Det bemærkes, at samtlige indtægter er beregningsteknisk opregnet med det generelle pris- og lønindeks, der også anvendes til opregning af den statslige bevilling til statsanerkendte museer. Det skal ses i lyset af, at museernes driftsøkonomi er sammensat af løn og øvrig drift.

Kilde: Museernes regnskabsindberetninger til Slots- og Kulturstyrelsen.

Det ses af tabel 1, at museernes indtægter i 2020-21 var anderledes sammensat end i de omkringliggende normale år pga. nedlukninger under covid-19 pandemien. Forskellene ses tydeligere i figur 4 nedenfor.

Figur 4
Procentfordeling af alle museers indtægter i henholdsvis 2028-19+2022 og 2020-21



Anm.: Se tabel 1
Kilde: Se tabel 1

Museernes driftsindtægter udgjorde i 2020-21 en lavere andel af de samlede indtægter, mens deres statslige tilskud udgjorde en højere andel, idet entréindtægter mv. delvist var erstattet af statslig covid-19 kompensation. Af tabel 2 fremgår, at museerne modtog samlet kompensation fra offentlige og private kilder på knap 200 mio. kr. i både 2020 og 2021.

Tabel 2
Statsanerkendte museers covid-19 kompensation mv. i 2020-21

Mio. kr. 2023-rl	2020	2021
Statslige tilskud	107	135
Kommunale tilskud	13	11
Ikke-offentlige tilskud	16	12
Egenindtægter	63	37
I alt	198	196

Anm.: Omfatter covid-kompensation fra statslige og kommunale myndigheder og fra private fonde og virksomheder mv. som museerne har indtægtsført i 2020-21 som henholdsvis statslige, kommunale og ikke-offentlige tilskud eller under egenindtægter, sidstnævnte formentlig blandt andet lønkomensation under personale eller butik og café og billetrefusion under entré. Egenindtægter omfatter også tilskud fra regioner, EU, Nordisk Ministerråd og offentlige virksomheder ((halv)offentlige tilskud).

Det bemærkes, at samtlige indtægter er beregningsteknisk opregnet med det generelle pris- og lønindeks, der også anvendes til opregning af den statslige bevilling til statsanerkendte museer. Det skal ses i lyset af, at museernes driftsøkonomi er sammensat af løn og øvrig drift.

Kilde: Specifikation indsamlet fra museerne af Slots- og Kulturstyrelsen.

Museernes egenindtægter udgør 50-58 pct. af museernes samlede indtægter i 2018-2022, jf. tabel 3 nedenfor.

Tabel 3
Egenindtægternes andel af de statsanerkendte museers samlede indtægter i 2018-22

Mio. kr. 2023-pl	Egenindtægter i alt	Kommunale tilskud	Statslige tilskud	Samlede indtægter	Egenindtægters andel af samlede indtægter. Pct.
2018	1.439	676	523	2.638	55%
2019	1.467	692	520	2.679	55%
2020	1.330	719	628	2.677	50%
2021	1.383	713	662	2.759	50%
2022	1.754	717	531	3.002	58%

Anm.: Egenindtægter er bruttoindtægter bortset fra nettoindtægter fra butik og café og omfatter her også (halv)offentlige tilskud (tilskud fra regioner, EU og Nordisk Råd samt offentlige virksomheder) på 9-14 mio. kr. årligt. Tilskud fra kommuner og stat omfatter både driftstilskud, projekttilskud og evt. anlægstilskud samt i 2020 og 2021 tillige evt. covid-19-kompensation fra staten og kommunerne. Statslige tilskud omfatter også tilskud fra andre myndigheder end Kulturministeriet. Samlede indtægter er beregnet på grundlag af ovenstående og svarer dermed ikke fuldstændig til samlet (brutto)omsætning i museernes regnskaber mv.

Det bemærkes, at samtlige indtægter er beregningsteknisk opregnet med det generelle pris- og lønindeks, der også anvendes til opregning af den statslige bevilling til statsanerkendte museer. Det skal ses i lyset af, at museernes driftsøkonomi er sammensat af løn og øvrig drift.

Kilde: Museernes regnskabsindberetninger til Slots- og Kulturstyrelsen.

Tabel 4 viser, at statsanerkendte museer, som ligger i storbykommuner, i gennemsnit har de højeste årlige indtægter på omkring 70 mio. kr. i perioden 2018-2022, mens statsanerkendte museer i landkommuner, oplandskommuner og provinsbykommuner har årlige indtægter på mellem ca. 20-24 mio. kr.

Tabel 4
Gennemsnitlige årlige indtægter i 2018-22 pr. museum efter kommune-gruppe. Antal museer i parentes.

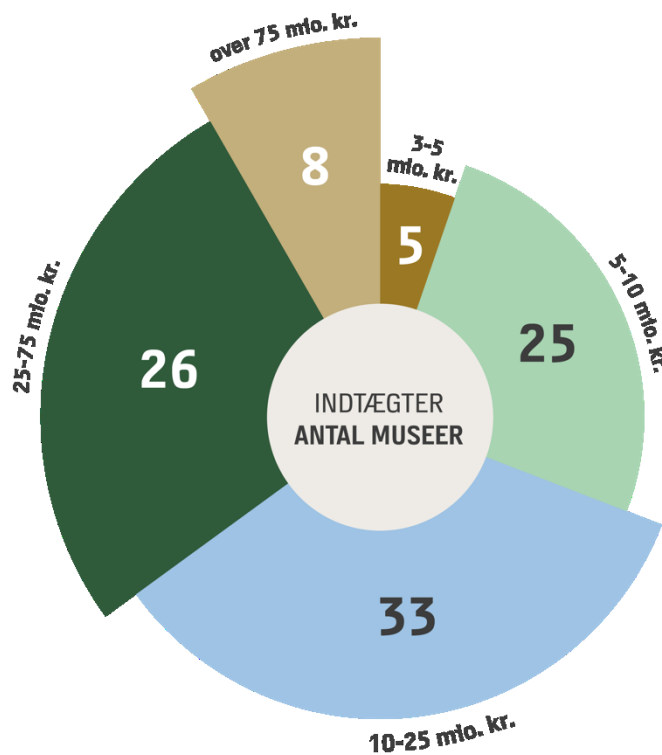
Mio. kr. 2023-pl	Statslige tilskud	Kommunale tilskud	Ikke-offentlige tilskud	Egenindtægter	Indtægter fra arkæologiske undersøgelser	Indtægter i alt
Hovedstadskommune (14)	9,6	6,3	6,1	9,7	1,9	33,6
Storbykommune (9)	14,4	14,5	10,1	26,3	5,0	70,3
Oplandskommune (16)	4,6	5,6	3,0	7,4	2,2	22,8
Provinsbykommune (31)	4,0	7,8	2,9	5,4	4,1	24,2
Landkommune (27)	4,1	5,6	2,4	5,2	2,5	19,8
Alle (97)	5,9	7,3	3,9	8,2	3,1	28,4

Anm.: Se tabel 1. Danmarks Statistiks opgørelse af kommuner i kommune-grupper er foretaget i 2018 på daværende data. Museer med besøgssteder i flere kommuner er skønsmæssigt placeret efter hovedadresse, som kan være administrativ. Kommune-grupper er Danmarks Statistiks opdeling af kommunerne efter, om kommunen har en by af en vis størrelse (by/land dimension), og om kommunen ligger "centralt" eller "yderligt". Kommunerne opdeles i fem grupper ud fra to kriterier: 1. Største by i kommunen 2. Tilgængelighed til job. Jobtilgængeligheden reflekterer både jobmuligheder (direkte), men også indirekte tilgængelighed til økonomisk aktivitet/service på grund af jobskabelsen.

Kilde: Kommune-grupper: Danmarks Statistik: <https://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/nomenklaturer/kommune-grupper>

De 97 statsanerkendte museer har forskellige økonomiske rammevilkår, men de krav, som stilles i museumsloven, gælder for alle museer uanset indtægter. Kvantiteten, som museerne løser opgaverne med, kan dog variere med indtægter. Det vil sige, at museer med en større økonomi typisk har flere formidlingstilbud og producerer flere forskningspublikationer. Figur 5 viser antallet af statsanerkendte museer fordelt på indtægter.

Figur 5 Antal statsanerkendte museer fordelt efter indtægter



Anm.: Se tabel 1

Kilde: Se tabel 1

4.2 Kommunernes rolle i forhold til de statsanerkendte museer

De statsanerkendte museer ligger fordelt over hele landet og drives i samarbejde mellem staten og en eller flere kommuner.

Der er stor variation mellem de enkelte museer hvad angår genstandsfelt, organisation, anlæg og finansieringsforhold mv. Fælles for dem er, at størstedelen (82 ud af 97 museer) har en kommune som hovedbidragsyder. Kommunerne støttede i 2022 museerne med ca. 717 mio. kr. (2023-pl) i direkte tilskud.

Udover direkte driftstilskud bidrager kommunerne også med en lang række andre tilskud og/eller anden form for bistand til museerne. Der er variation mellem de enkelte kommuner og de enkelte museer, men eksempler på tilskud fra kommuner til museer kan være projektstøtte, anlægstilskud, tilskud til husleje og bygningsdrift, driftstilskud til skoletjeneste, billedskole eller andre undervisningstilbud på museet mv. Kommunerne understøtter desuden ofte museerne med rådgivning og bistand vedr. IT, jura, økonomi, kommunikation, arbejdsmiljø, løn og personale mv.

Kommunerne har desuden en mere formel rolle i forhold til museerne og har i de fleste tilfælde en tilsynsforpligtelse over for museerne omkring årsrapporter, regnskab mv. I en række museer er kommunerne desuden repræsenteret i formelle fora som bestyrelser og lignende. Kommunerne deltager derfor også på administrativt og/eller politisk niveau i dele af processen, når Kulturministeriet (Slots- og Kulturstyrelsen) gennemfører kvalitetsvurderinger af de enkelte museer.

4.3 Museernes egenindtægter og tilskud fra fonde mv.

Museernes ikke-offentlige indtægtsgrundlag (herefter egenindtægter) kan bestå af en række forskellige indtægter blandt andet entréindtægter, indtægter fra salg i café og butik, fondstilskud, støtte fra sponsorer, virksomheder, erhvervsclubber og lignende samt anden indtægtsdækket virksomhed (for eksempel foredrag, byvandring, konserveringsydelser, rådgivning mv. og indtægter fra arkæologiske undersøgelser).

Tabel 5 viser de statsanerkendte museers samlede årlige egenindtægter delt op på en række forskellige indtægtskilder. Tabellen viser blandt andet, at 'ikke-offentlige tilskud' – herunder især fondstilskud – var den største indtægtskilde for de statsanerkendte museer i forhold til egenindtægter i 2020 og 2021, mens det i de øvrige år var entréindtægter, selvom museerne i 2022 også opnåede meget høje ikke-offentlige tilskud.

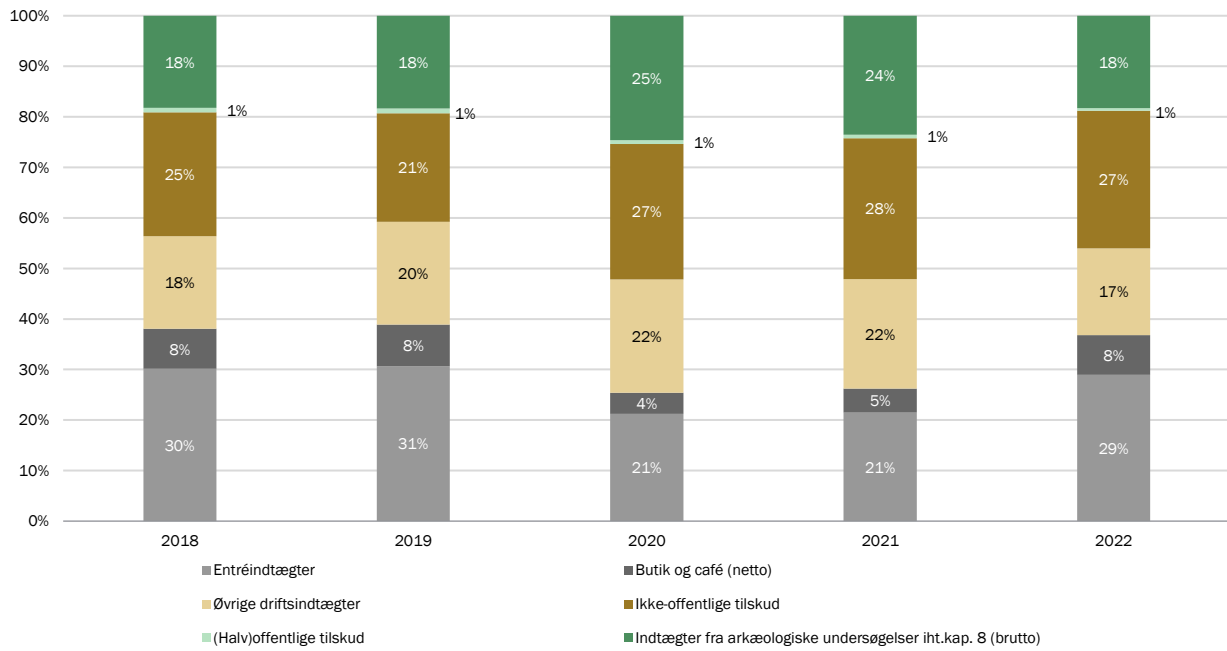
Tabel 5
De statsanerkendte museers samlede årlige egenindtægter i 2018-22

Mio. kr. 2023-pl	Entréindtægter	Butik og café (netto)	Øvrige driftsindtægter	Ikke-offentlige tilskud	(Halv)offentlige tilskud	Indtægter fra arkæologiske undersøgelser iht. kap. 8 (brutto)	Egenindtægter i alt
2018	434	114	263	353	13	262	1.439
2019	450	120	299	315	14	269	1.467
2020	283	55	298	356	10	328	1.330
2021	297	66	299	386	9	326	1.383
2022	508	138	301	478	9	320	1.754

Anm.: Indtægter fra butik og café er fratrukket direkte udgifter konteret under 'Butik og café', herunder varekøb, og visse lønudgifter. Øvrige driftsindtægter omfatter alle øvrige driftsindtægter, herunder blandt andet lønrefusioner og indtægter fra lokaleudlejning, undersøgelser, udstillinger, anden formidlingsvirksomhed, konservering samt renter. Ikke-offentlige tilskud omfatter i hovedsagen fondstilskud, men også støtte fra sponsorer, virksomheder, erhvervsclubber og lignende samt tilskud fra støtteforeninger. (Halv)offentlige tilskud omfatter tilskud fra regioner, EU og Nordisk Råd samt offentlige virksomheder. Indtægterne fra arkæologiske undersøgelser modsvarer af udgifter til arkæologiske undersøgelser herunder overhead til administration mv. Det bemærkes, at samtlige indtægter er beregningsteknisk opregnet med det generelle pris- og lønindeks, der også anvendes til opregning af den statslige bevilling til statsanerkendte museer. Det skal ses i lyset af, at museernes driftsøkonomi er sammensat af løn og øvrig drift. Kilde: Museernes regnskabsindberetninger til Slots- og Kulturstyrelsen.

Figur 6 viser en relativ fordeling af de statsanerkendte museers samlede årlige egenindtægter fordelt på en række forskellige indtægtskilder.

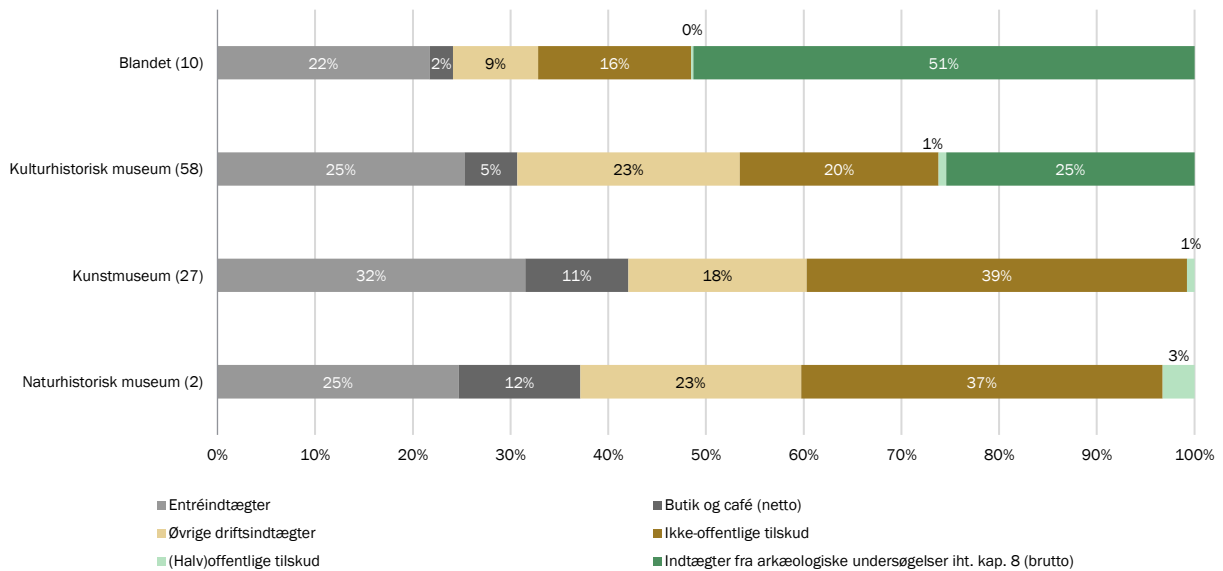
Figur 6
Relativ fordeling af de statsanerkendte museers samlede årlige egenindtægter i 2018-22.



Anm.: Se tabel 5
Kilde: Se tabel 5

Figur 7 viser en relativ fordeling af de statsanerkendte museers egenindtægter fordelt efter museumskategori og en række forskellige indtægtskilder.

Figur 7
Relativ fordeling af egenindtægter i 2018-22 efter museumskategori. Antal museer i parentes.

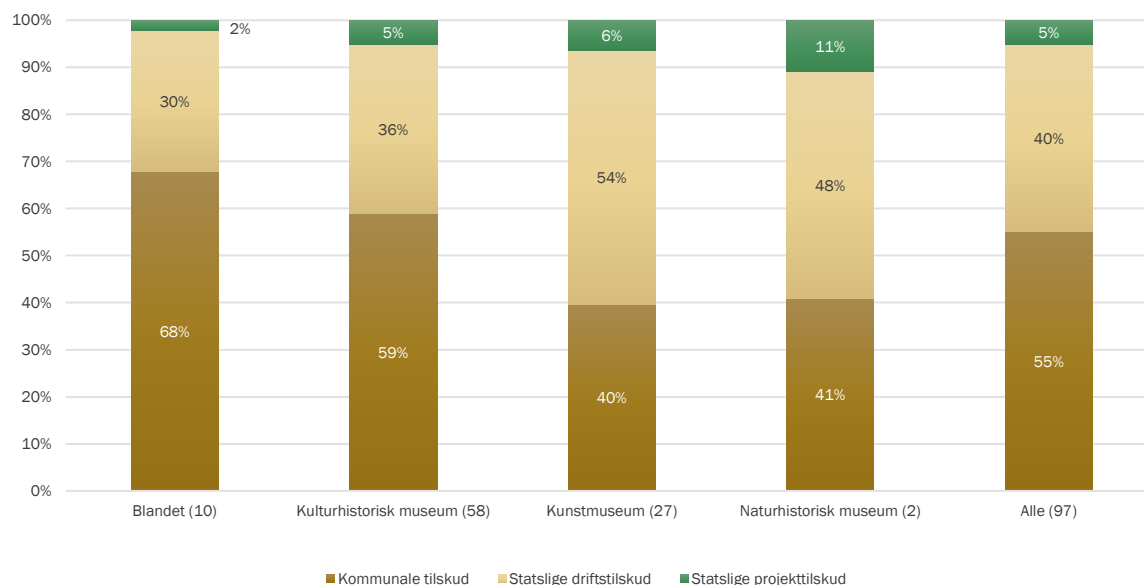


Anm.: Se tabel 5. Det bemærkes, at samtlige indtægter er beregningsteknisk opregnet med det generelle pris- og lønindeks, der også anvendes til opregning af den statslige bevilling til statsanerkendte museer. Det skal ses i lyset af, at museernes driftsøkonomi er sammensat af løn og øvrig drift.

Kilde: Se tabel 5.

Figur 8 viser fordelingen af de statsanerkendte museers offentlige tilskud for de forskellige museumska-tegorier og i alt.

Figur 8
Fordeling af gennemsnitlige årlige offentlige tilskud 2018-22. Antal museer i parentes.



Anm.: Statslige driftstilskud omfatter tilskud fra alle statslige myndigheder, herunder også covid-relateret kompensation mv. Der indgår også tilskud til Arbejdermuseets drift af Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv (ca. 3 mio. kr. årligt af udlodningsmidlerne). Statslige projektilskud omfatter tilskud fra alle statslige myndigheder, herunder Kulturministeriets museumsrettede og tværgående puljer (blandt andet Statens Kunstfond) og covid-relateret kompensation mv. Kommunale tilskud omfatter drifts-, projekt- og anlægstilskud samt evt. kommunal covid-relateret nødhjælp. Opgørelsen omfatter de direkte kommunale tilskud, som fremgår af museernes regnskabsindberetninger. Det bemærkes, at samtlige indtægter er beregningsteknisk opregnet med det generelle pris- og lønindeks, der også anvendes til opregning af den statslige bevilling til statsanerkendte museer. Det skal ses i lyset af, at museernes driftsøkonomi er sammensat af løn og øvrig drift. Kilde: Se tabel 5.

4.4 Driftstilskud til statsanerkendte museer i henhold til museumsloven

Med ændringen af museumsloven i 2012¹³ blev de tidligere tilskudsordninger nedlagt, uden at der blev etableret en ny særlig model til udmåling af tilskud. Det blev besluttet at fastholde de daværende statslige tilskud på hidtidige niveauer¹⁴. Dog blev de mindste statslige tilskud hævet til 1 mio. kr., som blev fastsat som nyt minimum for statstilskud.

I de statslige tilskud har der siden 2007 indgået tidligere amtslige tilskud, som blev overført til staten efter kommunalreformen. 87 af de daværende 100 museer modtog amtslige tilskud på i alt ca. 145 mio. kr. (2013-pl). Disse tilskud er siden fordelt uændret til de samme museer, idet der dog løbende er sket PL-opregning af bevillingen, ligesom der i 2016-19 er indregnet et omprioriteringsbidrag på 2 pct. årligt.

På finansloven for 2023 er der afsat bevilling på i alt 453,6 mio. kr. til driftstilskud til statsanerkendte museer, inkl. tilskud til statsanerkendte museer i Aarhus på i alt 53,7 mio. kr., som ydes af kulturel

¹³ Lov om ændring af museumsloven. Se lov nr. 1391 af 23/12/2012.

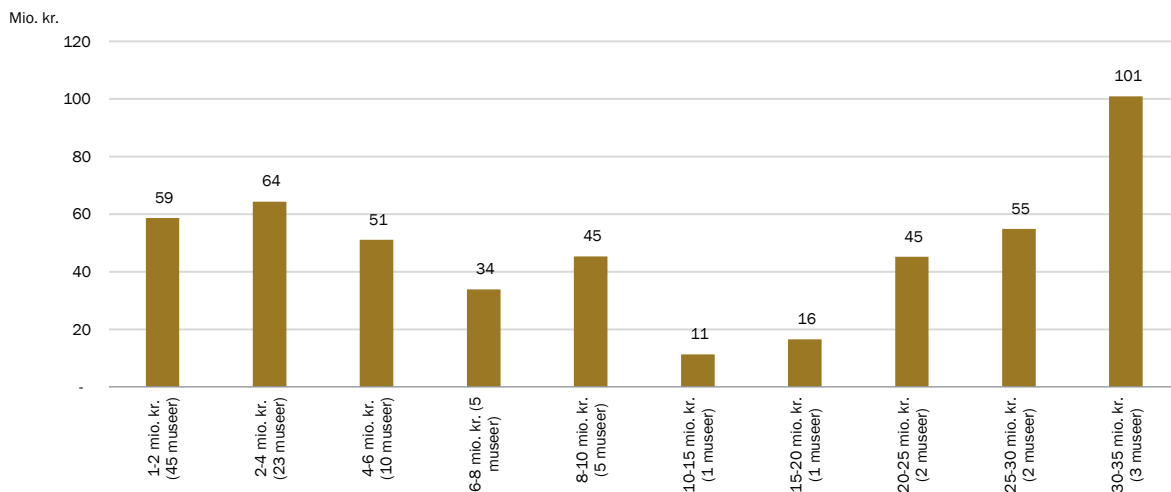
¹⁴ Jf. bemærkningerne til lovforslaget, L 24, 10/10 2012, pkt. 3.4.3.1.

rammebevilling til Kulturregion Aarhus. I tillæg hertil er der i 2023 afsat bevilling til en række midlertidige særtilskud mv. på 28,3 mio. kr. (fordelt til 15 statsanerkendte museer).

Tilskuddene i 2023 varierer mellem ca. 1,1 mio. kr. og ca. 34 mio. kr., jf. figur 9 nedenfor. Den store variation skyldes dels de tidligere statslige tilskudsordninger, hvorefter en række museer (18 museer i 2012) modtog særlige tilskud på 1 til 31 mio. kr., dels de tidligere amtslige tilskud, hvor det største var på knap 25 mio. kr. Figur 9 viser, at de 45 museer, der i dag hver modtager et statsligt driftstilskud på 1-2 mio. kr., tilsammen modtager knap 59 mio. kr. i driftstilskud. I alt 43 museer modtager hver især driftstilskud på 2-10 mio. kr. og tilsammen knap 195 mio. kr. Knap halvdelen (48 pct.) af de samlede midler, svarende til i alt knap 229 mio. kr., ydes til ni museer som driftstilskud på 10-34 mio. kr.

Figur 9

Fordeling af nuværende statslige driftstilskud efter størrelsesintervaller. Antal museer i parentes.



Anm.: Omfatter bevillingen til driftstilskud til statsanerkendte museer (finanslovskonto 21.33.41.), herunder også bevilling til midlertidige særtilskud, samt kulturel rammebevilling til kulturaftale med Aarhus (finanslovskonto 21.11.32.40.).

Kilde: Finansloven for 2023 og Slots- og Kulturstyrelsens tilskudsberegning.

4.5 Museernes ledelse

De statsanerkendte museer skal leve op til museumslovens og driftstilskudslovens¹⁵ krav til museumsledelse. Derudover skal museerne følge Kulturministeriets anbefalinger til god ledelse i kulturinstitutioner fra 2011¹⁶. Kulturministeriet (Slots- og Kulturstyrelsen) har samlet de lovmæssige krav og anbefalinger til ledelse i Krav og anbefalinger til statsanerkendte museer¹⁷.

Det fremgår af Krav og anbefalinger til statsanerkendte museer, at museets leder skal besidde relevante kompetencer. Relevante kompetencer for en museumsleder beskrives i museumslovens bemærkninger, som ”en kombination af uddannelse og viden/erfaring inden for et kunst-, kultur- og naturhistorisk fagområde samt inden for ledelse, herunder personaleledelse, administrativ ledelse samt strategisk ledelse”.

¹⁵ Betegnelsen ’driftstilskudslov’ refererer til Lov om økonomiske og administrative forhold for modtagere af driftstilskud fra Kulturministeriet. Se lovbekendtgørelse nr. 1531 af 21/12/2010 med senere ændringer.

¹⁶ Kulturministeriets anbefalinger til ledelse i kulturinstitutioner fremgår af publikationen God ledelse i selvejende institutioner fra 2011, som er tilgængelig på Kulturministeriets hjemmeside: <https://slks.dk/omraader/kulturinstitutioner/god-ledelse-i-selvejende-kulturinstitutioner/>.

¹⁷ Kulturministeriets (Slots- og Kulturstyrelsens) Krav og anbefalinger til statsanerkendte museer (senest opdateret i 2021) er tilgængelig på styrelsens hjemmeside:

https://slks.dk/fileadmin/user_upload/SLKS/Omraader/Kulturinstitutioner/Museer/Krav_og_anbefalinger_til_statsanerkendte_museer.pdf

Derudover anbefaler Kulturministeriet (Slots- og Kulturstyrelsen) blandt andet, at:

- Bestyrelsen har en størrelse, som sikrer en konstruktiv debat og effektiv beslutningsproces.
- Museets ledelse (bestyrelse og museumsleder) rummer de nødvendige kompetencer for en kvalitativ og professionel drift og udvikling af museet. Det kan for eksempel være ledelsesmæssige, politiske, forretningsmæssige, juridiske, økonomiske og kommunikative kompetencer samt faglige kompetencer inden for museets ansvarsområde.
- Bestyrelsen sammensættes under hensyn til den ønskede kompetenceprofil og under hensyn til, at bestyrelsen afspejler den samfundsmæssige mangfoldighed i forhold til køn, alder, etnicitet mv.
- Bestyrelsen løbende vurderer, om den har de nødvendige kompetencer til at drive et museum professionelt.

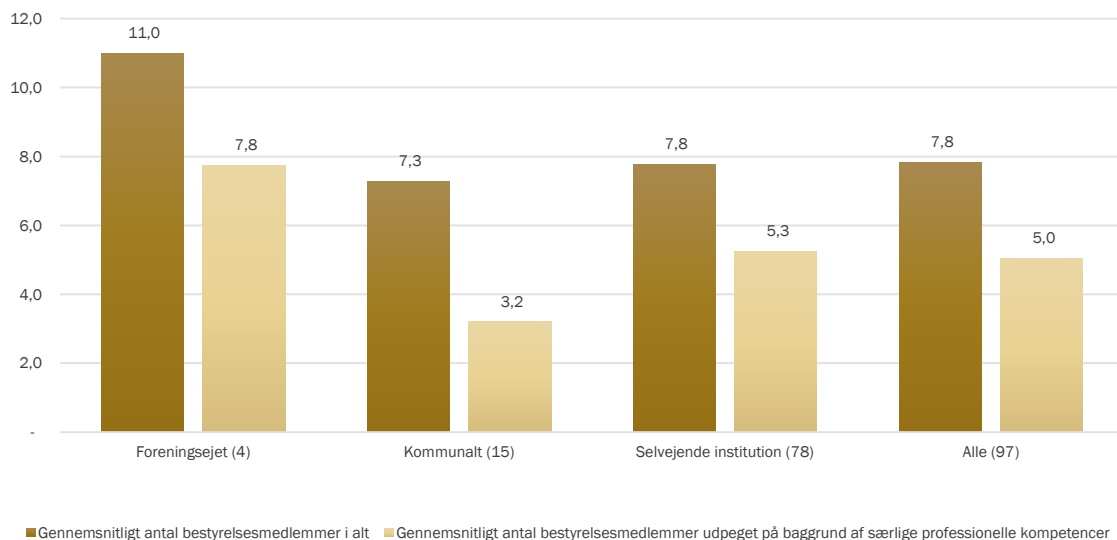
Status for museernes bestyrelsessammensætning

Kulturministeriet (Slots- og Kulturstyrelsen) følger årligt op på museernes bestyrelsessammensætning via museernes indberetninger til museumsstatistikken Danske Museer i Tal (DMiT)¹⁸. Data fra 2022 viser helt overordnet, at bestyrelserne består af en overvægt af mænd med en gennemsnitsalder på 54+, og at museernes ejerforhold har betydning for bestyrelsessammensætningen.

¹⁸ Slots- og Kulturstyrelsen har ikke data om udskiftninger i museernes bestyrelsessammensætning og heller ikke om varigheden af bestyrelsesmedlemmernes periode på de enkelte museer.

Figur 10 viser det gennemsnitlige antal bestyrelsesmedlemmer, som er udpeget på baggrund af professionelle kompetencer fordelt på ejerforhold i 2022. Figuren viser, at under halvdelen af bestyrelsesmedlemmerne på de kommunalt ejede museer er udpeget på baggrund af professionelle kompetencer¹⁹. Det kan hænge sammen med, at bestyrelserne på de kommunalt ejede museer ofte udgøres af medlemmer fra kommunalbestyrelsen og/eller kommunens kulturudvalg.

Figur 10
Gennemsnitligt antal bestyrelsesmedlemmer udpeget på baggrund af professionelle kompetencer efter ejerforhold. Antal museer i parentes.



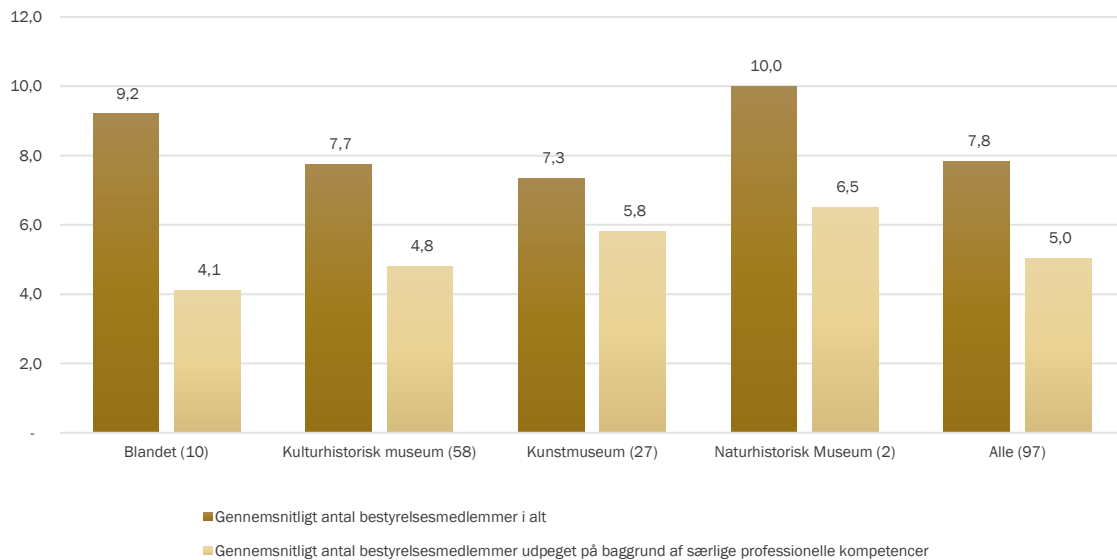
Kilde: Danske Museer i Tal 2022.

Data fra DMiT viser desuden, at under halvdelen (6 ud af i alt 15) af bestyrelserne på de kommunale museer løbende vurderer, om de har de nødvendige kompetencer til at drive et museum professionelt. Til sammenligning vurderer bestyrelserne på 78 ud af de resterende 82 henholdsvis foreningsejede og selvejende museer løbende, om de har de nødvendige kompetencer.

¹⁹ Det bemærkes, at data er baseret på museernes egne vurderinger af, hvad der er professionelle kompetencer.

Figur 11 viser derudover, at der er stor forskel på andelen af bestyrelsesmedlemmer, som er udpeget på baggrund af professionelle kompetencer, afhængigt af om der er tale om et kunstmuseum, et kulturhistorisk eller naturhistorisk museum eller et museum med en blanding af museums-kategorier.

Figur 11
Gennemsnitligt antal bestyrelsesmedlemmer udpeget på baggrund af professionelle kompetencer pr. museum efter museums-kategori. Antal museer i parentes.



Kilde: Danske Museer i Tal 2022.

Data fra DMiT viser derudover, at de mindste museer (fem museer med indtægter på 3-5 mio. kr.) har en lavere andel bestyrelsesmedlemmer udpeget på baggrund af professionelle kompetencer (29 pct.) end de større museer (38-42 pct.).

I forhold til aldersgennemsnit blandt museernes bestyrelsesmedlemmer viser data fra DMiT, at aldersgennemsnittet varierer lidt mellem bestyrelserne på især kunstmuseer og naturhistoriske museer. Aldersgennemsnittet på et kunstmuseum er 60 år, mens aldersgennemsnittet på et naturhistorisk museum er 54 år²⁰. Derudover viser data, at der er en overvægt af mandlige bestyrelsesmedlemmer uanset museums-kategori. Det samme gør sig gældende uanset museernes ejerforhold.

²⁰ Det bemærkes, at der kun er to statsanerkendte naturhistoriske museer, hvorfor et aldersgennemsnit for disse er meget følsomt.

4.6 Museernes besøgstal og brugere

Museernes besøgstal

Det er et krav i museumsloven, at museerne skal være tilgængelige for offentligheden. Tabel 6 viser, at museernes besøgstal har været lavere end normalt under covid-19. I 2022 er besøgstallet dog tilbage på niveau med årene før covid-19 – det gælder både for de statslige og statsanerkendte museer.

Tabel 6
Samlede besøgstal på statslige og statsanerkendte museer i 2018-22

	2018	2019	2020	2021	2022
Statslige museer					
Besøgende i udstillingen	2.445.056	2.740.230	1.528.565	1.596.403	2.856.181
Besøgende på besøgsstedet	2.445.056	2.740.230	1.528.565	1.596.403	2.865.754
Statsanerkendte museer					
Besøgende i udstillingen	9.461.203	9.642.668	6.257.988	5.624.682	8.814.634
Besøgende på besøgsstedet	10.087.495	10.643.320	6.748.886	6.390.381	9.998.972
Statslige og statsanerkendte i alt					
Besøgende i udstillingen	11.906.259	12.382.898	7.786.553	7.221.085	11.670.815
Besøgende på besøgsstedet	12.532.551	13.383.550	8.277.451	7.986.784	12.864.726

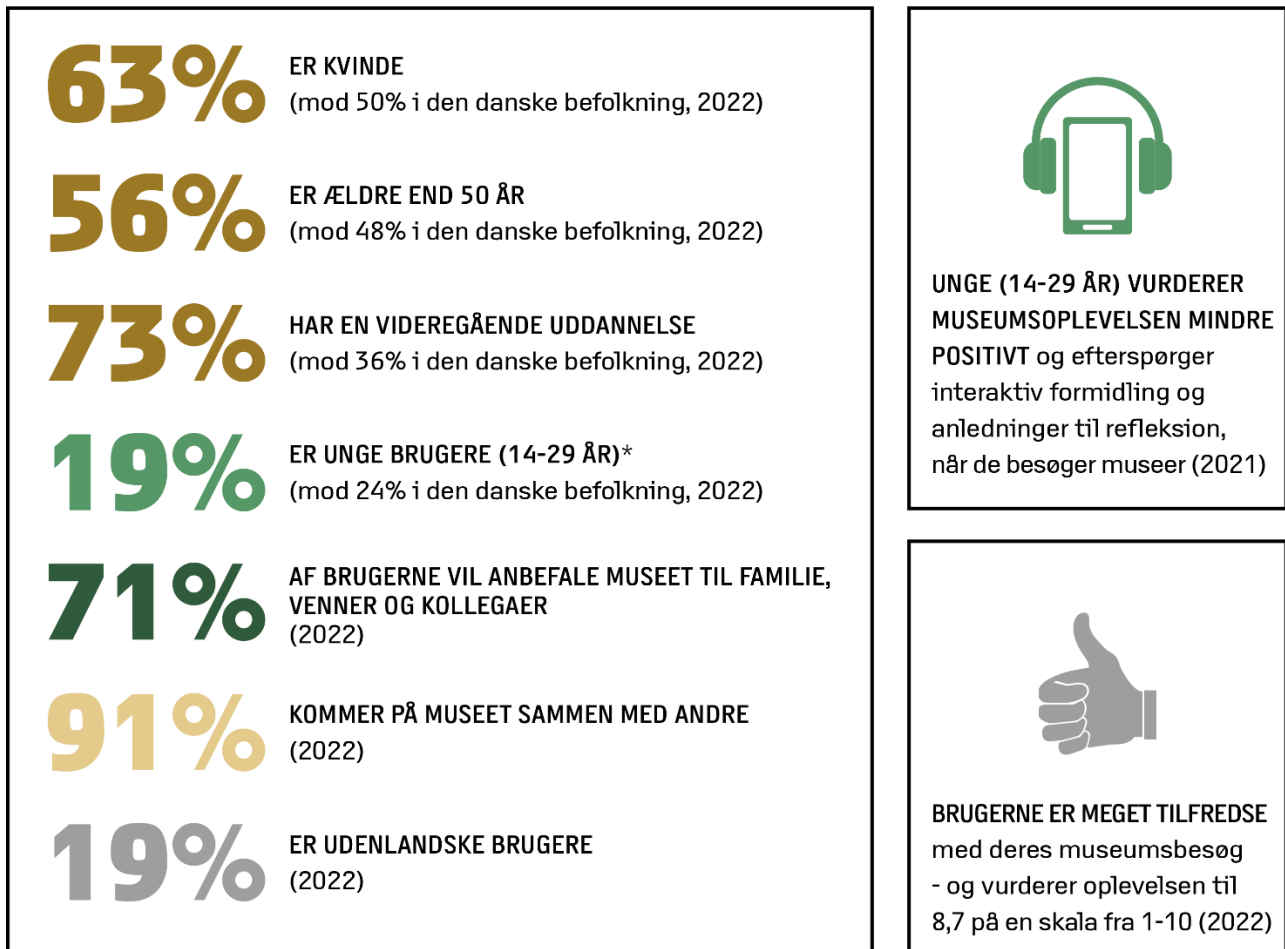
Anm.: Tal i tabel 6 er opgjort på baggrund af Danmarks Statistiks excel-filer, jf. kilde. Tal heri stemmer ikke altid helt overens med tal i Statistikbanken. Omfatter kun besøgende på besøgssteder som drives som statslige og statsanerkendte museer (enkelte statsanerkendte museer har besøgssteder som ikke er statsanerkendte). En del museer, herunder særligt de statslige, indberetter samme antal besøgende i udstillingen og på besøgsstedet.

Kilde: Danmarks Statistik, Excel-filer på <https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/kultur-og-fritid/museer-og-zoologiske-haver/museer>.

Museernes brugere

Figur 12 viser centrale karakteristika for museernes brugere. Figuren er baseret på data fra Kulturministeriets (Slots- og Kulturstyrelsens) årlige nationale brugerundersøgelse. Arbejdsgruppen bemærker, at der kan være et bias i data i forhold til, hvem der besvarer brugerundersøgelsen, som kan påvirke brugerundersøgelsens resultater. Brugerundersøgelsen er dog aktuelt den datakilde, som giver det bedst mulige billede af museernes brugere.

Figur 12 Karakteristika ved museernes brugere



Kilde: Kulturministeriets (Slots- og Kulturstyrelsens) nationale brugerundersøgelse 2021-2022, der løbende kortlægger de statslige og statsanerkendte museers brugere og deres tilfredshed med museumsoplevelsen. I 2021 havde undersøgelsen særligt fokus på de unge museumsbrugere.

* Det bemærkes, at børn og unge herudover besøger museerne i forbindelse med undervisning.

Siden 2009, hvor den årlige brugerundersøgelse første gang blev gennemført, er museernes samlede besøgstal vokset markant. Det er dog uden, at der ses store udsving i udviklinger i brugersammensætningen²¹ eller brugernes adfærd. Ifølge de spørgeskemaer, der ligger til grund for brugerundersøgelsen, er der fortsat flest kvinder, personer ældre end 50 år og personer med en videregående uddannelse, der besøger museerne. Omvendt er personer under 50 år, mænd og personer med en grundskole- eller ungdomsuddannelse fortsat underrepræsenterede, hvilket er i stil med undersøgelserne tidligere år. Visse museer har godt fat i de unge, men brugerundersøgelsen fra 2021, som havde særlig fokus på de unge museumsbrugere, viser, at de unge generelt vurderer museumsoplevelsen mindre positivt.

²¹ Med undtagelse af 2020 og 2021, hvor antallet af internationale brugere faldt markant som følge af covid-19 pandemien.

Ifølge den seneste brugerundersøgelse fra 2022 var 38 pct. af brugerne førstegangsbesøgende på museerne, mens 34 pct. var gengangere, der havde besøgt det samme museum flere gange i løbet af 2022. 28 pct. har besøgt museet i tidligere år. Andelen af udenlandske besøgende udgjorde 19 pct. i 2022.

Brugerundersøgelsen peger endvidere på, at de besøgende ser museumsbesøg som en social begivenhed, hvor mere end ni ud af ti kommer med andre, og at brugerne generelt er tilfredse med deres oplevelse og vil anbefale museet til andre.

Samlet set vurderes museumsoplevelserne til 8,7 på en skala fra 1 til 10, og 71 pct. af de besøgende vil anbefale museet til andre. Jo ældre brugerne er, desto mere positivt vurderer de museerne, og desto større er deres lyst til at anbefale museet til andre.

5. KVALITET I MUSEERNES OPGAVEVARETAGELSE

I dag måles de statsanerkendte museer på kvalitet i form af Kulturministeriets (Slots- og Kulturstyrelsens) kvalitetsvurderinger som led i ministeriets tilsyn med museerne. Kvalitetsvurderingerne er blandt andet udtryk for det kvalitative niveau i museernes varetagelse af de lovbestemte opgaver. Der gennemføres en kvalitetsvurdering ca. hvert 8.-10. år, dvs. at der årligt udvælges ca. 10 museer, der skal kvalitetsvurderes. Kvalitetsvurderingerne er offentligt tilgængelige.

Vurderingerne bygger på Kulturministeriets (Slots- og Kulturstyrelsens) *Krav og anbefalinger til de statsanerkendte museer*²², som afspejler de lovmæssige krav til museerne og anbefalinger udarbejdet på baggrund af gældende praksis samt udredninger, undersøgelser og strategier, som er gennemført på Kulturministeriets område²³.

En kvalitetsvurdering omhandler museets samlede virksomhed. Det vil sige museets arbejdsgrundlag, herunder om museet med afsæt i det vedtægtsbestemte ansvarsområde har en klar faglig profil og arbejder strategisk med drift og udvikling af museet. Kvalitetsvurderingen omhandler også museets organisation, ledelse og ressourcegrundlag, herunder museets økonomiske bæredygtighed, personalemæssige kompetencer, bygningsmæssige rammer samt den museumsfaglige opgavevaretagelse (jf. afsnit 2 ovenfor).

Ved kvalitetsvurderingerne tager Kulturministeriet (Slots- og Kulturstyrelsen) til en vis grad hensyn til det enkelte museums ressourcegrundlag og vilkår. Alle museer skal leve op til museumslovens krav, men forventningerne til museernes output varierer i forhold til museernes ressourcegrundlag. Differentieringen går på omfanget/kvantiteten af opgavevaretagelsen/målopfyldelsen. Der differentieres ikke på kvaliteten, som følger af de fastsatte mål for museernes opgaver. For eksempel skal alle museer forske efter det almene forskningsbegreb, men der differentieres på omfanget/antallet af publikationer afhængig af museets ressourcegrundlag. På samme måde skal alle museer bedrive differentieret formidlingsvirksomhed målrettet forskellige brugergrupper, men der differentieres for eksempel på forventningerne til omfanget af tilbud og aktiviteter i forhold til geografisk placering og ressourceforhold. Der differentieres ikke på tilsvarende vis inden for museernes samlingsvaretagelse (indsamling, registrering og bevaring).

²² Se note 17.

²³ Som eksempler kan der nævnes Udredning om bevaring af kulturarven (2003), Udredning om museernes formidling (2006)/Formidlingsplanen (2007-13), Kulturministeriets Forskningsstrategi (2009), Den internationale evaluering af den arkæologiske virksomhed (2010), God ledelse i selvejende kulturinstitutioner (2011), Udredning om fremtidens museumslandskab (2011), Den internationale evaluering af den marinarkæologiske virksomhed (2012).

Alle museer skal indsamle inden for deres ansvarsområde, registrere og indberette deres samling til de centrale registre og opbevare deres samlinger under forsvarlige forhold.

Siden 2010 har Kulturministeriet (Slots- og Kulturstyrelsen) gennemført 139 kvalitetsvurderinger af de statsanerkendte museer. Nogle museer er altså blevet kvalitetsvurderet flere gange siden 2010. Vurderingerne i rapporterne fordeler sig som i tabel 7 nedenfor.

Tabel 7
Kvalitetsvurderinger af de statsanerkendte museer fra 2010-23

	Antal kvalitetsvurderinger
Meget tilfredsstillende	35 (25%)
Tilfredsstillende	79 (57%)
Ikke helt tilfredsstillende	17 (12%)
Ikke tilfredsstillende	8 (6%)

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsens hjemmeside, hvor der pr. 01.09.2023 er offentliggjort 139 kvalitetsvurderinger siden 2010.

Boks 5

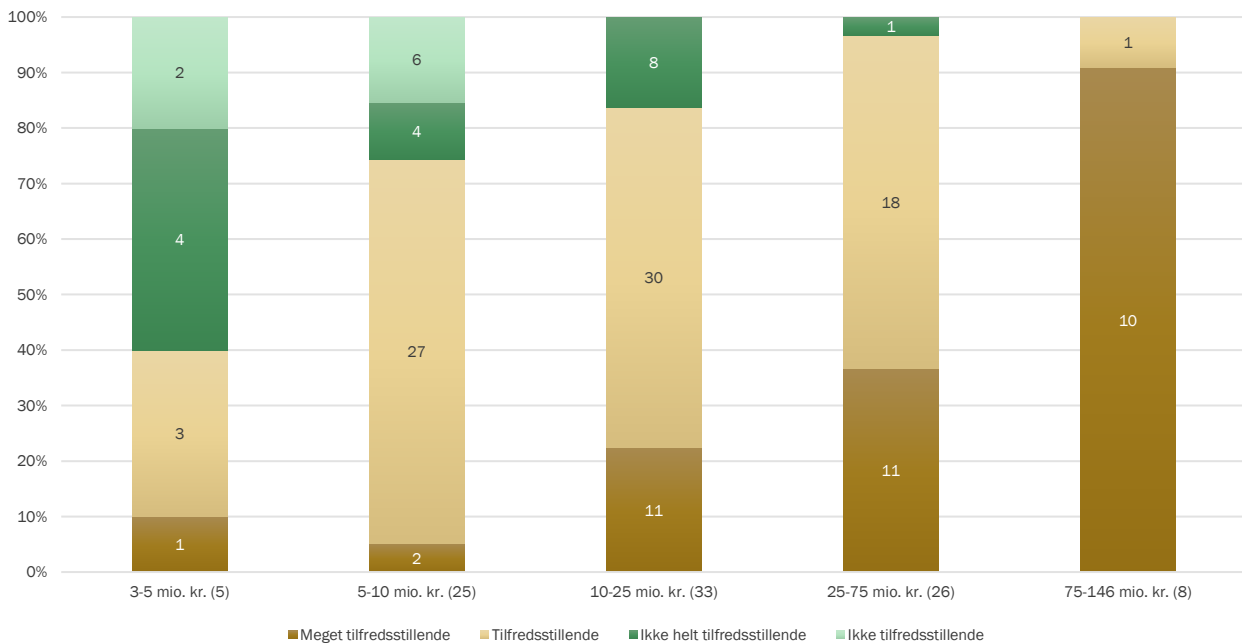
Kulturministeriets (Slots- og Kulturstyrelsens) karakterskala ved kvalitetsvurderinger

- 1) *Meget tilfredsstillende*: Museet opfylder alle fastlagte standarder/anbefalinger, og der er alene basis for mindre forbedringer af ordensmæssig karakter.
- 2) *Tilfredsstillende*: Museet opfylder hovedparten af de fastlagte standarder/anbefalinger, men der er enkelte områder, hvor der er basis for forbedringer.
- 3) *Ikke helt tilfredsstillende*: Museet opfylder ikke flere af de fastlagte standarder/anbefalinger. Der skal foretages forbedringer.
- 4) *Ikke tilfredsstillende*: Museet opfylder ikke hovedparten af de fastlagte standarder/anbefalinger. Der skal straks foretages forbedringer.

Kvalitetsvurderingerne i kategorien *Ikke tilfredsstillende* findes blandt de museer, som har et indtægtsgrundlag på under 10 mio. kr. Mere detaljerede data viser, at hovedparten af de museer, som har fået en *Ikke tilfredsstillende*-vurdering har et indtægtsgrundlag på under 6 mio. kr. og alle under 8 mio. kr. Modsat viser figur 13 nedenfor, at museer med det største indtægtsgrundlag med en enkelt undtagelse (i 2013) har modtaget vurderingen *Meget tilfredsstillende* ved samtlige kvalitetsvurderinger.

Figur 13 viser museernes indtægtsgrundlag sammenholdt med vurderingerne af kvaliteten i museernes virksomhed.

Figur 13
Karakterer i kvalitetsvurderinger fra 2010-2023 fordelt efter indtægtsinterval. Antal museer i parentes.



Anm.: Antal kvalitetsvurderinger i søjler. Indtægter er samlede tilskud og brutto driftsindtægter, herunder fra bygherrebetalte arkæologiske undersøgelser i henhold til museumslovens kap. 8, bortset fra nettoindtægter fra butik og café. Museer er placeret i intervaller efter gennemsnitlige årlige indtægter i 2018-22.

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsens kvalitetsvurderinger samt museernes regnskabsindberetninger til Slots- og Kulturstyrelsen (indtægter).

Kvalitetsvurderingerne er udtryk for øjeblikksbilleder, da museernes økonomi, strukturelle forhold og faglige opgavevaretagelse udvikler sig over tid. Derudover er der andre faktorer end museernes indtægtsgrundlag, som kan påvirke kvaliteten i museernes faglige opgavevaretagelse, for eksempel ledelsesforhold og samarbejder med andre museer mv.

I perioden 2010-2023 er seks statsanerkendte museer blevet kvalitetsvurderet til *Ikke tilfredsstillende*, hvoraf to museer har fået denne karakter to gange i træk. Disse museer har fået karakteren *Ikke tilfredsstillende*, fordi de ikke opfylder hovedparten af de fastlagte krav og anbefalinger for museumsvirksomhed. Det fremgår blandt andet af disse museers kvalitetsvurderinger, at de har et spinkelt ressourcegrundlag og løfter de faglige opgaver på et lavt kvalitativt niveau. For eksempel fremgår det, at museerne har en lav forskningsproduktion og manglende overblik over deres samlinger på grund af overfyldte magasiner i dårlig stand. Det fremgår tillige af vurderingerne, at der også er eksempler på, at bestyrelsessammensætningen afspejler interessentforhold frem for professionelle kompetencer, som kan bidrage til udviklingen af museet.

Siden kvalitetsvurderingen er fem ud af disse seks museer blevet kvalitetsvurderet igen, hvoraf tre har opnået vurderingen *Tilfredsstillende*. To museer fik fortsat *Ikke tilfredsstillende*, fordi der var kritiske forhold, som ikke var rettet op, for så vidt angår ressourcemæssige forhold og den faglige opgavevaretagelse. Disse museer er fortsat statsanerkendte.

For at understøtte museumslovens formål om fagligt og økonomisk bæredygtige museers virksomhed stiller loven i dag krav til de statsanerkendte museer om et ikke-statsligt tilskudsgrundlag på mindst 2 mio. kr. Der kan i særlige tilfælde gives dispensation fra dette krav. Museernes ikke-statslige indtægter suppleres af et statsligt tilskud på mindst 1 mio. kr. og forudsættes også suppleret af egenindtægter. Som standard for vurderingen af et museums økonomiske bæredygtighed lægges til grund (som hensigt), at museet skal have samlede indtægter på mindst 5 mio. kr. Museer med lavere indtægter anbefales, som led i Kulturministeriets (Slots- og Kulturstyrelsens) tilsyn med de statsanerkendte museer, at arbejde på at øge sine indtægter.

6. ARBEJDSGRUPPENS OVERVEJELSER I LYSET AF KORTLÆGNINGEN

Kortlægningen af de statsanerkendte og statslige museers eksisterende opgaver har dannet grundlag for arbejdsgruppens overvejelser om, hvilke opgaver de statsanerkendte museer skal løse fremover. Arbejdsgruppen har på baggrund af kortlægningen noteret sig flere aspekter ved museumslandskabet, som er væsentlige at holde fast i. Samtidig har kortlægningen givet arbejdsgruppen anledning til at overveje, hvilke mål og opgaver der er vigtige for at understøtte et fremtidigt museumslandskab, som er sammenhængende, bæredygtigt og relevant for borgere og samfund.

Kortlægningen har vist, at der i dag er museer i hele landet, som sikrer og bevarer vores fælles kultur- og naturarv. Museerne arbejder med at gøre kultur- og naturarven aktuel ved at udvikle viden om den og bringe denne viden i spil i sin formidling. Museernes ansvarsområder sikrer et sammenhængende museumslandskab, hvor museerne – ud over at være kulturbevarende institutioner – også fungerer som videns- og dannelsesinstitutioner, der er med til at løfte vigtige samfundsmæssige dagsordener. Alt dette mener arbejdsgruppen er aspekter ved det danske museumslandskab, som er væsentlige at holde fast i.

Kortlægningen har givet arbejdsgruppen anledning til at overveje behovet for at understøtte, at alle statsanerkendte museer har en høj faglig kvalitet i deres opgavevaretagelse og en bæredygtig økonomi. Arbejdsgruppens anbefalinger hertil fremgår af kapitel 2. Samtidig ser arbejdsgruppen et potentiale i at forenkle beskrivelsen af museernes opgaver med indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling (de fem søjler) og tydeliggøre, at museernes opgaver er gensidigt afhængige og ligeværdige. Arbejdsgruppen ser derudover et potentiale i, at museerne skal være relevante for flere brugere.

Kortlægningen viser, at der er stor variation i de statslige driftstilskud, som museerne modtager. Størstedelen af de statsanerkendte museer modtager forholdsvis små driftstilskud på mellem 1-10 mio. kr., mens en mindre gruppe af museerne modtager forholdsvis høje driftstilskud på mellem 10-34 mio. kr.

Arbejdsgruppen noterer sig i kortlægningen, at der er et potentiale i, at museerne arbejder mere strategisk med professionel ledelse, herunder udpegning af bestyrelsesmedlemmer på baggrund af relevante og professionelle kompetencer.

Afslutningsvist har arbejdsgruppen noteret sig, at der er forskelle i grundlag og vilkår for de statsanerkendte kulturhistoriske museer, der løser opgaver med at sikre kultur- og naturarv i forbindelse med den fysiske planlægning og forberedelse af jordarbejder mv. i henhold til museumslovens kapitel 8. Forskellene bunder blandt andet i forskellige strukturer og finansieringsmodeller for opgaveløsningen. Arbejdsgruppen har valgt ikke at belyse området nærmere.

KAPITEL 2.
STATSANERKENDTE
MUSEERS FREMTIDIGE
MÅL OG OPGAVER

KAPITEL 2 STATSANERKENDTE MUSEERS FREMTIDIGE MÅL OG OPGAVER

Arbejdsgruppen præsenterer i dette kapitel sine anbefalinger til fremtidige formål, mål og opgaver for de statsanerkendte museer i fremtiden. Arbejdsgruppens anbefalinger skal ses i sammenhæng med kortlægningen af de statsanerkendte og statslige museers eksisterende opgaver i kapitel 1.

1. ARBEJDSGRUPPEN ANBEFALER

Arbejdsgruppen har følgende anbefalinger til fremtidige formål, mål og opgaver for de statsanerkendte museer i fremtiden.

- Anbefaling 1** En museumsreform skal understøtte fire primære formål på nationalt niveau:
- Et sammenhængende, mangfoldigt og dynamisk museumslandskab med museer i hele landet.
 - Bevaring og udvikling af relevante kultur- og naturarvssamlinger (kunst-, kultur- og naturhistoriske).
 - Relevante museer for borgere og samfund.
 - Styrke dannelse og medborgerskab ved at sætte fortid, nutid og fremtid i perspektiv.
- Anbefaling 2** Alle statsanerkendte museer skal have høj faglig kvalitet og en bæredygtig økonomi.
- Anbefaling 3** Museernes opgaver skal forenkles fra fem søjler til tre indbyrdes afhængige og ligeværdige opgaver; samlingsudvikling, vidensudvikling og formidling.
- Anbefaling 4** Museerne skal have fokus på at arbejde strategisk med professionel ledelse, herunder udpegning af bestyrelsesmedlemmer på baggrund af relevante og professionelle kompetencer.

2. FORMÅL MED EN MUSEUMSREFORM

Arbejdsgruppens ambition er, at en museumsreform skal understøtte fire primære formål på nationalt niveau:

MUSEUMSLANDSKABETS STRUKTUR

Et sammenhængende, mangfoldigt og dynamisk museumslandskab med museer i hele landet

MUSEERNES FUNDAMENT

Bevaring og udvikling af relevante kultur- og naturarvssamlinger

MUSEERNES RELEVANS

Relevante museer for borgere og samfund

MUSEERNE SOM VIDENS- OG DANNELSES-INSTITUTIONER

Styrke dannelse og medborgerskab ved at sætte fortid, nutid og fremtid i perspektiv

For at understøtte disse formål mener arbejdsgruppen, at hvert enkelt statsanerkendt museum skal have **høj faglig kvalitet** i deres opgavevaretagelse, ligesom det er vigtigt, at de har en **bæredygtig økonomi** – uanset størrelse, geografisk placering og ansvarsområde mv.

Det er arbejdsgruppens udgangspunkt, at museumslandskabet skal være mangfoldigt, sammenhængende og dynamisk med museer i hele landet. Det er centralt for arbejdsgruppen, at ICOMs nye definition af museernes formål, jf. kapitel 1, afsnit 2, skal være afspejlet i fremtidige formål, mål og opgaver for museerne. Museernes samlinger skal både bevares og udvikles, være relevante og udgøre fundamentet i og omdrejningspunktet for museernes arbejde med at sikre og bevare vores kultur- og naturarv. Museerne skal være relevante og skabe værdi for borgere og samfund og bidrage til at styrke diversitet, sammenhængskraft, dannelse og medborgerskab ved at sætte vores fortid, nutid og fremtid i perspektiv.

Arbejdsgruppen ønsker at fremme en udvikling i retning af et landskab af bæredygtige museer af høj kvalitet, som spiller en aktiv rolle i samfundet, og som gennem deres arbejde kan bidrage til at understøtte FN's verdensmål om bæredygtig udvikling. Museerne kan med deres arbejde derfor også spille ind i en bredere bæredygtighedsdagsorden, herunder kulturelt, socialt, økonomisk og miljømæssigt.

Statens engagement i de statsanerkendte museer står ikke alene. De statsanerkendte museer indgår også i et tæt samspil med kommuner, civilsamfund og andre centrale aktører på området. Arbejdsgruppen finder, at der er stor værdi i, at flere aktører både sammen og hver for sig understøtter museernes virke, og at samspillet sker under hensyn til, at de enkelte aktører kan være underlagt forskellige vilkår.

Samtidig bør statens krav og forventninger til udviklingen af det samlede museumslandskab og til det enkelte museum være tydeligere, end det er tilfældet i dag, ligesom der skal være en sammenhæng mellem opgaver, krav og økonomi. Som led heri ønsker arbejdsgruppen, at museumslandskabet bevæger sig i en retning, hvor staten i højere grad understøtter museernes forskelligheder og forskellige formåen.

Museumslandskabets struktur

Arbejdsgruppen ønsker at bevare en geografisk spredning blandt museerne, så der findes relevante og bæredygtige museumstilbud i hele landet. Museerne giver adgang til dannelse, viden og oplevelser. De understøtter på den ene side lokale fællesskaber, styrker lokalhistorisk bevidsthed og fungerer som sociale mødesteder. På den anden side udgør de attraktioner for danske og udenlandske turister og bidrager til oplevelsesøkonomien. Derfor er det vigtigt, at der fortsat er museer med høj kvalitet bredt til stede i hele landet.

Det er ligeledes vigtigt, at museerne adskiller sig fra hinanden og varetager forskellige ansvarsområder. Museumslandskabets mangfoldighed og museernes forskellighed bidrager til, at museerne kan tiltrække og være relevante for flere målgrupper. Samtidig er det væsentligt, at museerne udgør et sammenhængende netværk, hvor museerne supplerer hinanden gennem arbejdsdeling, samarbejde og fælles, koordineret opgaveløsning.

Arbejdsgruppen ser et potentiale i at skabe mere dynamik i museumslandskabet, hvor staten i højere grad understøtter tildeling af nye statsanerkendelser, fratagelse af statsanerkendelser samt fortsat understøtter videreudvikling af eksisterende statsanerkendelser. Mere dynamik kan blandt andet bidrage til, at vi også i fremtiden har et museumslandskab med museumstilbud, der er kendetegnet ved mangfoldighed, relevans, bæredygtighed og høj kvalitet. Læs mere i kapitel 3 om krav til statsanerkendelse og fratagelse af statsanerkendelse.

Museernes fundament

Museernes samlinger er en afgørende del af vores kollektive erindring og kilde til at forstå os selv, hinanden, og hvor vi kommer fra. Samlingerne kan derigennem bidrage til sammenhængskraften i samfundet. Derfor mener arbejdsgruppen, at det fortsat bør være et centralt formål for både museerne og staten at sikre og udvikle relevante kultur- og naturarvssamlinger. Staten har med en statsanerkendelse taget et medansvar for et museums samling, fordi samlingen vurderes at have en særlig betydning. Derfor bør staten med sin støtte til museerne være med til at underbygge den fortsatte udvikling af relevante kultur- og naturarvssamlinger.

En løbende udvikling af museernes samlinger skal sikre, at samlingerne følger med samfundsudviklingen. Det handler om at have flere perspektiver på samlingerne, som kan understøtte den kulturelle diversitet i samfundet, og have fokus på mangfoldighed gennem indsamling og bevaring af både materiel og immateriel kulturarv. Arbejdsgruppen ønsker at understøtte en udvikling, der allerede er i gang, hvor samlingsudviklingen bliver koordineret museerne imellem, så de statsanerkendte museer i fremtiden både tilsammen og hver for sig råder over relevante samlinger i såvel et nationalt som lokalt perspektiv.

Museernes relevans

Arbejdsgruppen ønsker at understøtte, at flere i fremtiden vil bruge museerne. Det er målet, at man som borger opnår ny forståelse og får tilføjet et nyt perspektiv på sig selv og samfundet, når man besøger et museum eller på anden vis interagerer med et museum. Derfor skal museerne både hver for sig og som et sammenhængende museumslandskab være relevante for flere brugere. Arbejdsgruppen ønsker at understøtte, at museerne engagerer personer fra alle samfundslag og aldersgrupper.

Museernes skal fortsat arbejde aktivt med at udvikle oplevelser og tilbud i tæt dialog med borgere og samfund. Det er vigtigt i forhold til at skabe relevante og vedkommende museumstilbud samt udvikle nye formater og måder at være museum på.

Samtidig har arbejdsgruppen noteret, at Kulturministeriets (Slots- og Kulturstyrelsens) nationale brugerundersøgelse (seneste fra 2022²⁴) viser, at museernes brugere ikke kun besøger et museum for at lære noget, men også for at få en social oplevelse. Arbejdsgruppen ønsker at skubbe på en udvikling, hvor museerne skaber rum for flere forskellige former for museumsoplevelser, som for eksempel både har fokus på læring, sociale fællesskaber, nydelse og underholdning, og som foregår på forskellige platforme – også digitale.

Grundlæggende er det vigtigt, at museerne udvikler viden og skaber oplevelser, som er relevante for borgere og samfund, fordi relevans og efterspørgsel er centralt for museernes samfundsmæssige legitimitet, lokale forankring og internationale potentiale.

Museerne som videns- og dannelsesinstitutioner

Museerne er som udgangspunkt kulturbevarende institutioner, men de er i høj grad også udviklende videns- og dannelsesinstitutioner, som har et socialt og kulturelt ansvar. Det er arbejdsgruppens overbevisning, at museerne samtidig er en central aktør i vores samfund i forhold til at understøtte almen dannelse og medborgerskab ved at udvikle og dele viden.

I en tid med "fake news" og digital omstilling, hvor vidensbegrebet er under forandring, spiller museerne en vigtig rolle som troværdige kilder til viden. Museerne tilbyder en anden faglig viden, end den der

²⁴ Slots- og Kulturstyrelsen, Den nationale brugerundersøgelse 2022, udgivet i 2023. Undersøgelsen er tilgængelig på Slots- og Kulturstyrelsens hjemmeside: <https://lk.dk/2xnxe4>

skabes på for eksempel universiteterne, fordi de udvikler viden med udgangspunkt i deres samling og i samspil med borgere og samfund.

Museerne skal fortsat via udstillinger og andre initiativer sætte deres viden i spil og gøre borgerne klogere på deres fortid, nutid og fremtid. Museerne skal ikke alene passe på samlinger af genstande. Udover at være formidlere af viden, løfter museerne også et socialt og kulturelt ansvar og tager fat på tidens store spørgsmål. Museerne skal fremme samtaler, som gør, at vi forholder os til vores kultur- og naturarv, og de skal gribe relevante samfundsdagsordener og sætte dem ind i en kontekst af kunst, historie og natur, så der skabes nye perspektiver til gavn og inspiration for borgere og samfund.

3. MÅL OG OPGAVER FOR DE STATSANERKENDTE MUSEER

Som beskrevet i forrige afsnit har arbejdsgruppen ambitioner for, hvilke formål en museumsreform skal understøtte på nationalt niveau. Arbejdsgruppen har dernæst arbejdet med anbefalinger til, hvilke mål og opgaver de statsanerkendte museer skal løse i fremtiden, som kan understøtte formålene.

Arbejdsgruppen finder, at hvert enkelt statsanerkendt museum – uanset størrelse, geografisk placering, karakter mv. – bør leve op til et mål om høj faglig kvalitet og en bæredygtig økonomi.

3.1 Mål om høj kvalitet

Det er arbejdsgruppens opfattelse, at langt de fleste statsanerkendte museer allerede skaber museums-tilbud af høj kvalitet, ligesom flere museer klarer sig godt internationalt. Et mindre antal statsanerkendte museer har dog siden 2010 fået en kritisk kvalitetsvurdering, fordi de har vanskeligt ved at leve op til de kvalitetsmæssige krav, der stilles i dag, jf. kapitel 1, afsnit 5. Arbejdsgruppen mener, at det er et centralt mål for staten at understøtte, at alle statsanerkendte museer har høj kvalitet. Derfor er arbejdsgruppens fokus at understøtte museerne i at løfte deres kvalitetsmæssige niveau og at understøtte den fortsatte udvikling af de museer, som klarer sig godt.

Forenkling af beskrivelsen af museernes opgaver

Det er arbejdsgruppens vurdering, at der er behov for at forenkle beskrivelsen af museernes opgaver med indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling (også kaldet de fem søjler). Arbejdsgruppen foreslår at samle de nuværende fem søjler i tre indbyrdes afhængige og ligeværdige opgaver; samlingsudvikling, vidensudvikling og formidling.

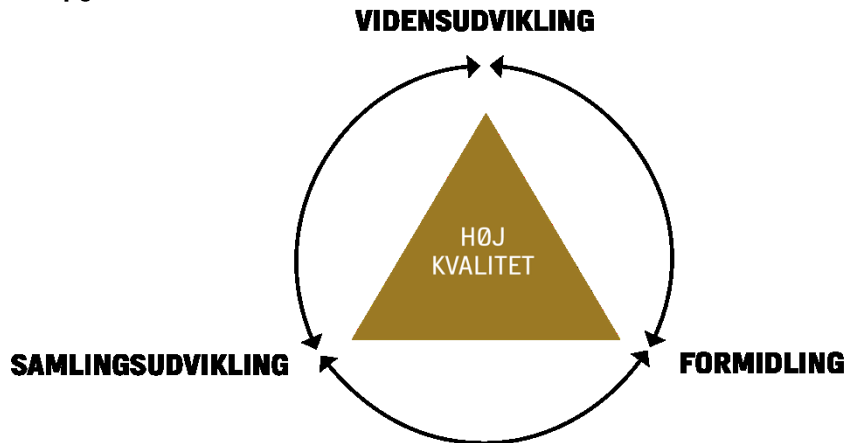
Baggrunden for forenklingen er blandt andet et ønske om at signalere, at museernes arbejde med at formidle og producere viden er lige så vigtigt som at tage vare på samlingen. Intentionen er derudover at tydeliggøre, at museernes opgaver er gensidigt afhængige, ligeværdige og understøtter hinanden. Samtidig skal forenklingen i højere grad afspejle bredden i museernes arbejde og udvikling i opgaveløsningen.

Med *samlingsudvikling* samles de tidligere søjler – indsamling, registrering og bevaring – under ét og med et nyt fokus på, at opgaveløsningen er forankret i et strategisk udviklingsperspektiv. Med *vidensudvikling* revideres søjlen om forskning med henblik på at anlægge et bredere perspektiv på museernes arbejde med at generere ny viden og bringe viden i spil. Vidensudvikling kan finde sted som forskning, men det kan også ske gennem anden form for vidensproduktion, der tilgængeliggøres i udstillinger og samlingspræsentationer, rapporter om bevaringsspørgsmål, systematiske publikumsundersøgelser og andet. *Formidling* afspejler museernes arbejde med at bringe deres viden og samling i spil i forhold til borgere og samfund, men opgaven rummer desuden en inkluderende dimension, idet museerne skal være

brugerinddragende, relevante og efterspurgt. Denne dimension kan styrkes gennem inklusion af borgere og interaktion med det omgivende samfund i udviklingen af museernes samlinger og aktiviteter.

De tre opgaver er indbyrdes forbundne. For eksempel udvikler og skaber museerne viden om deres samlinger (samlingsudvikling) gennem forskning, udstillinger, undersøgelser og udvikling af videnskabelige metoder (vidensudvikling), mens museerne bringer samlingen og viden i spil i mødet med brugere og samfund (formidling).

Figur 14 Museernes opgaver



Kvaliteten af museernes arbejde skal vurderes ud fra resultaterne af museernes arbejde med disse tre opgaver. Arbejdsgruppens udgangspunkt er, at alle statsanerkendte museer skal arbejde strategisk og målrettet med alle tre opgaver; samlingsudvikling, vidensudvikling og formidling, men alle statsanerkendte museer skal ikke nødvendigvis løse alle tre opgaver på samme niveau. Dette uddybes nærmere i kapitel 5.

Samlingsudvikling

Gennem samlingsudvikling skal museerne sikre, at deres samlinger er aktuelle og relevante, registreret og indberettet samt i den bedst mulige bevaringstilstand og forsvarligt opbevaret.

Udviklingsperspektivet består blandt andet i, at museerne skal udvikle deres samlinger, så de er relevante og kontinuerligt kan bringes i anvendelse med henblik på at skabe ny viden og interaktion med borgere og samfund (for eksempel i forbindelse med forskningsprojekter, digital tilgængeliggørelse af samlingen, visning i udstillinger og udlån til andre museer). Museerne løser også opgaven med samlingsudvikling ved:

- At arbejde med at sikre både materiel og immateriel kultur- og naturarv.
- At arbejde med vidensbaseret, strategisk og koordineret indsamling og udskillelse.
- At arbejde kontinuerligt med at sikre mangfoldighed i samlingen og inddrage nye perspektiver på samlingen.
- Løbende at kvalificere og opdatere registreringer og indberetninger til de centrale registre på baggrund af ny viden og efter fælles normer og standarder.
- At optimere bevaringsforhold- og konservering af samlinger efter nyeste standarder og metoder.

Arbejdsgruppen konstaterer, at museernes arbejde med samlingerne har udviklet sig væsentligt og kvalitativt over de seneste mange år. Der er udviklet fælles digitale infrastrukturer og platforme, etableret

fælles konserveringscentre og magasiner efter højeste standard, og der foregår generelt høj grad af koordinering, samarbejde og fælles opgaveløsning på området på tværs af museer over hele landet. Der pågår løbende fælles og koordineret arbejde med at udvikle nye metoder (for eksempel for bevaring), normer og standarder (for eksempel for registrering) samt tiltag, der kortlægger status og udviklingsbehov (for eksempel projektet BEV*ARV).

For at sikre høj kvalitet i arbejdet med samlingsudvikling er det vigtigt, at museerne og andre relevante aktører fortsat bidrager til at udvikle og fastsætte fælles standarder, normer og metoder på området, herunder relevante måleparametre for museernes samlingsudvikling.

Vidensudvikling

Gennem vidensudvikling skal museerne sikre, at der kontinuerligt indsamles, analyseres og genereres viden om vores fælles kultur- og naturarv, som kan anvendes og bringes i spil til gavn for forskning, borgere og samfund.

Det skal fastholdes, at museerne er vidensinstitutioner, og at en væsentlig del af den viden, museerne genererer, bygger på forskning. Alle statsanerkendte museer skal fortsat have en forskningsforpligtelse, som kvalitetsmæssigt er defineret ved at skulle leve op til det almene forskningsbegreb. Forskning kan bedrives af de enkelte museer og i tværinstitutionelle fællesskaber. Alle museer skal forpligtes på videnskabelig forskning, men krav til volumen skal differentieres.

Samtidig finder arbejdsgruppen, at der er behov for at anlægge en bredere forståelse af museernes arbejde med vidensproduktion og –udvikling. Dette afspejler, at museernes vidensproduktion i praksis består af meget mere end fagfællebedømt forskning. Som en integreret del af de museumsfaglige opgaver producerer museerne også ny viden gennem eksempelvis grundforskning, undersøgelser og analyser, som blandt andet ligger til grund for museernes formidling, herunder udstillinger. Museerne kan basere deres vidensproduktion på andres forskning eller præsentere nye sammenhænge og perspektiver ved at nyfortolke eksisterende viden. Museernes vidensproduktion kan have mange formater og kan tilgængeliggøres på forskellige måder.

For at sikre høj kvalitet i opgaveløsningen er det vigtigt, at museerne fortsat indgår i relevante faglige miljøer og samarbejder om deres vidensudvikling på tværs af museumssektoren eller med eksterne parter (for eksempel universiteter). Museerne skal også fremover være attraktive samarbejdspartnere for andre videns- og forskningsinstitutioner i såvel Danmark som udlandet.

Formidling

Gennem formidling og brugerengagement skal museerne sikre museumstilbud, som er relevante og værdifulde for borgere og samfund, og som er i takt med samfundsudviklingen. Museernes arbejde med kommunikation, differentieret og vidensbaseret formidling, inklusion, brugerinddragelse og eksterne partnerskaber skal fortsat udvikles. Udviklingen skal understøtte museernes rolle som centrale og efterspurgte aktører, som dannelsesinstitutioner, som vidensressource og som relevante rammesættere for oplevelsen af den fælles kultur- og naturarv.

Arbejdsgruppens anbefalinger tager udgangspunkt i de forandringer, museumsformidling har undergået de seneste år og ønsker hermed at understøtte og styrke den centrale rolle, formidlingen har fået i det strategiske museumsarbejde. Arbejdsgruppen mener, at museernes stadigt tydeligere orientering mod brugeren skal fremmes. Inddragelsen af brugerperspektivet bidrager til en mere inkluderende museumspraksis og sandsynliggør, at museerne kan få appel til flere brugere. Det er i den forbindelse centralt, at

nye indsigter, viden, forskning og metodeudvikling inddrages i museernes formidlingsindsats for at sikre den højst mulige kvalitet og størst mulige inklusion, aktualitet og relevans.

3.2 Mål om bæredygtig økonomi

Økonomisk bæredygtighed er centralt for, at de statsanerkendte museer kan udvikle museumstilbud af høj kvalitet samt drive og udvikle deres virksomhed. Et mindre antal statsanerkendte museer (5 museer) har i dag vanskeligt ved at leve op til det nuværende mål for økonomisk bæredygtighed²⁵, jf. kapitel 1, afsnit 5.

Med henblik på at løfte det kvalitative niveau mener arbejdsgruppen, at der er behov for at fastsætte et nyt og højere mål for økonomisk bæredygtighed.

I dag stiller museumsloven krav til de statsanerkendte museer om et ikke-statsligt tilskudsgrundlag på mindst 2 mio. kr. årligt i et gennemsnit over 3 år. Kravet har været uændret, herunder ikke pris- og lønreguleret, siden 2013. Det er arbejdsgruppens vurdering, at statsanerkendte museer som minimum skal have indtægter fra entréindtægter samt private²⁶ og offentlige tilskud²⁷ (eksklusiv driftstilskud fra Kulturministeriet) på mindst 4 mio. kr. årligt i et gennemsnit over 3 år. Et nyt mål for bæredygtig økonomi skal bidrage til at sikre balance mellem museernes opgaver, mål og ressourcer, jf. kapitel 3, afsnit 2.1.

Museerne skal derudover fortsat arbejde med udvikling og optimering af deres driftsvirksomhed, herunder udvikling af forretningsmodeller, som kan fremme robusthed. Som led heri mener arbejdsgruppen, at museerne fortsat skal have fokus på strategisk udvikling og professionalisering af den samlede museumsorganisation, herunder fokus på at sikre relevante og nødvendige kompetencer og kvalifikationer i ledelsen, bestyrelsen og den øvrige organisation. Nødvendige kompetencer inden for såvel de museumsfaglige opgaver som de administrative, ledelsesmæssige og organisatoriske opgaver kan for eksempel sikres gennem relevant efteruddannelse.

Ligeledes anser arbejdsgruppen det som en selvfølge, at museerne – ligesom resten af samfundet – har fokus på, hvor det er relevant, at minimere klimaaftryk og optimere sit bidrag til den grønne omstilling. Det gælder såvel i den daglige drift (for eksempel nedbringe energiforbrug) som i den faglige virksomhed (for eksempel nedbringe CO2 forbrug i forbindelse med udlån/indlån til udstillinger, energineutral magasinerings og lignende). At arbejde med at sikre en bæredygtig drift afspejler samfundsudviklingen.

²⁵ Beregnet som årlige samlede indtægter i gennemsnit i 2020-22 på tal opregnet til 2023-niveau i overensstemmelse med nuværende beregningsprincip.

²⁶ Private tilskud omfatter især fondstilskud, men også støtte fra sponsorer, virksomheder, erhvervsklubber og lignende samt tilskud fra støtteforeninger.

²⁷ Offentlige tilskud består af tilskud fra kommuner, regioner, fonde, EU, Nordisk Ministerråd, offentlige virksomheder, projektilskud mv. fra staten og driftstilskud fra andre statslige myndigheder end Kulturministeriet.

KAPITEL 3.

KRAV TIL STATSANERKENDELSE OG FRATAGELSE AF STATSANERKENDELSE

KAPITEL 3 KRAV TIL STATSANERKENDELSE OG FRATAGELSE AF STATSANERKENDELSE

Arbejdsgruppen præsenterer i dette kapitel sine anbefalinger til minimumskrav for at opnå og bevare statsanerkendelse samt proces for fratagelse af statsanerkendelse.

1. ARBEJDSGRUPPEN ANBEFALER

Arbejdsgruppen har følgende anbefalinger til, hvilke minimumskrav statsanerkendte museer skal leve op til for at opnå og bevare statsanerkendelse samt proces for fratagelse af statsanerkendelse.

- Anbefaling 5** Museer, der er statsanerkendt eller ønsker at blive det, skal leve op til en række minimumskrav for at opnå og bevare statsanerkendelse. De samme krav vil udgøre minimumskravene i en ny tilskudsmodel.
- Anbefaling 6** Et museum skal fratages sin statsanerkendelse, hvis det ikke længere lever op til kravene for at opnå og bevare statsanerkendelse.
- Anbefaling 7** Kompetencen til at træffe afgørelse om at tildele og fratage en statsanerkendelse skal placeres hos et armslængdeorgan.
- Anbefaling 8** Ud fra et princip om at forenkle og reducere mængden af administrative krav til museerne, skal der ryddes op i Kulturministeriets (Slots- og Kulturstyrelsens) krav og anbefalinger til statsanerkendte museer.

Det fremgår af kommissoriet for arbejdsgruppen, at arbejdsgruppens anbefalinger til mulige tilskudsmodeller skal sikre dynamik i tilskudssystemet og understøtte muligheden for at statsanerkende nye museer og fratage statsanerkendelser.

Med afsæt i de nuværende krav til statsanerkendelse og fratagelse af statsanerkendelse præsenterer arbejdsgruppen sine anbefalinger til justerede krav for at opnå og bevare statsanerkendelse samt nye kriterier og en ny proces for fratagelse af statsanerkendelser.

Det er arbejdsgruppens overordnede tilgang, at de minimumskrav, som et museum skal leve op til for at blive statsanerkendt (jf. afsnit 2.1 nedenfor), samt de krav, som et museum skal leve op til for at bevare sin statsanerkendelse (jf. afsnit 2.2 nedenfor), også skal udgøre minimumskravene i de tilskudsmodeller, som arbejdsgruppen anbefaler i kapitel 5. Dette skal sikre, at alle statsanerkendte museer varetager de museumsfaglige opgaver; samlingsudvikling, vidensudvikling og formidling på et tilstrækkeligt niveau.

2. JUSTEREDE KRAV FOR AT OPNÅ OG BEVARE STATSANERKENDELSE

2.1 Justerede krav for at opnå statsanerkendelse

Det er arbejdsgruppens vurdering, at der både er grundlag for at fastholde visse af de nuværende krav for at opnå statsanerkendelse, foretage justeringer af andre krav samt tilføje nye krav for at opnå statsanerkendelse med henblik på at afspejle arbejdsgruppens anbefalinger til det fremtidige museumslandskab.

De nuværende krav for at opnå statsanerkendelse fremgår af boks 6 nedenfor. De nuværende krav til statsanerkendelse og fratagelse af statsanerkendelse er beskrevet i museumsloven og uddybes i bilag 5.

Boks 6 Nuværende krav for at opnå statsanerkendelse

- 1) Museet skal være *kommunalt, selvejende*, eller ejet af en *forening*, hvis formål er museets drift.
- 2) Museet skal arbejde inden for et *ansvarsområde*, som er *væsentligt* og *ikke i forvejen dækket* af andre statslige eller statsanerkendte museer.
- 3) Museet skal have et *økonomisk grundlag*, der gør det muligt at opretholde en *rimelig standard*.
- 4) Museet skal have en *rimelig museumsfaglig* og *bygningsmæssig standard*.
- 5) Museet skal have *faguddannet personale*, der modsvarer museets hovedansvarsområde.

Nedenstående anbefalinger til justerede krav for at opnå statsanerkendelse skal ses som minimumskrav, som et museum skal leve op til for at blive statsanerkendt. Det vil være de samme krav, som vil udgøre minimumskravene i de tilskudsmodeller, som anbefales i kapitel 5.

Arbejdsgruppen mener, det er vigtigt, at der er parallelitet mellem krav til at opnå statsanerkendelse og krav til at modtage et grundtilskud i en fremtidig tilskudsmodel. Det skal med andre ord ikke være muligt at fastholde og løbende modtage et statstilskud, hvis et museum ikke vedvarende lever op til kravene for at opnå statsanerkendelse.

1) Ejerforhold og formål

Det eksisterende krav om, at museet skal være **kommunalt, selvejende** eller **ejet af en forening**, hvis formål er museets drift, bør *fastholdes*.

Arbejdsgruppen finder det væsentligt, at staten med sit tilskud støtter museumsvirksomhed. Det betyder, at museets samling ikke må være ejet af en privatperson, af en forening eller et selskab mv., som har et kommercielt sigte.

2) Ansvarsområde

Det eksisterende krav om, at museet skal arbejde inden for et ansvarsområde, som er væsentligt og ikke i forvejen dækket af andre statslige eller statsanerkendte museer, bør *justeres*.

Arbejdsgruppen mener, at et museum, der ønsker statsanerkendelse, skal arbejde inden for et **ansvarsområde**, som bidrager til et **sammenhængende** og **mangfoldigt** museumslandskab.

Arbejdsgruppen finder det vigtigt at holde fast i, at et statsanerkendt museum arbejder ud fra et fagligt ansvarsområde. Ansvarsområdet er vigtigt, fordi museerne derved har et klart defineret fagligt formål for sit arbejde med samlingsudvikling, vidensudvikling og formidling. De faglige ansvarsområder skal fortsat sikre, at museerne i fællesskab løfter opgaven med at bevare og udvikle landets kultur- og naturarv, og at museerne tilsammen danner et dækkende udsnit af Danmarks kultur- og naturarv.

Arbejdsgruppen ønsker at gøre det tydeligere, hvad nye museer skal bidrage med for at være relevante for det samlede museumslandskab. Her mener arbejdsgruppen, at museets ansvarsom-

råde skal bidrage til et sammenhængende og mangfoldigt museumslandskab. Et sammenhængende museumslandskab forudsætter fortsat koordinering og arbejdsdeling mellem de statsanerkendte museer for at modvirke opbygning af parallelle museumssamlinger.

Samtidig ønsker arbejdsgruppen at præcisere, at nye statsanerkendelser skal tilføre nye aspekter, som ikke allerede er repræsenteret, og som er relevante for museumslandskabet og samfundsudviklingen. Dette skal understøtte, at vi har et museumslandskab med forskellige museer, som kan tiltrække og være relevante for forskellige målgrupper.

3) Økonomisk grundlag

Det eksisterende krav om, at museerne skal have et økonomisk grundlag, der gør det muligt at opretholde en rimelig standard, bør *justeres*.

Museumsloven stiller i dag krav til de statsanerkendte museer om et ikke-statsligt tilskudsgrundlag på mindst 2 mio. kr. årligt i et gennemsnit over 3 år²⁸.

Arbejdsgruppen mener, at museer, der ønsker statsanerkendelse, bør være **økonomisk bæredygtige**, jf. kapitel 2, afsnit 3.2. Derfor bør der fastsættes et nyt og højere minimumskrav til museernes indtægter fra museernes kernevirkksomhed.

Konkret foreslår arbejdsgruppen, at et museum som minimum skal have indtægter fra entréindtægter samt private og offentlige tilskud²⁹ (eksklusiv driftstilskud fra Kulturministeriet) på mindst 4 mio. kr. årligt i et gennemsnit over 3 år for at være økonomisk bæredygtigt. Arbejdsgruppen har set på de nuværende statsanerkendte museers entréindtægter samt private og offentlige tilskud over de senere år. På den baggrund mener arbejdsgruppen, at et minimumskrav på 4 mio. kr. årligt i et gennemsnit over 3 år er udtryk for et rimeligt niveau, som samtidig rummer et incitament for museerne til at søge økonomisk opbakning hos kommuner, fonde, sponsorer, private virksomheder, erhvervsclubber og lignende. Det er forventningen, at et højere minimumskrav vil gøre det muligt for de mindste museer at løse de museumsfaglige opgaver med højere kvalitet.

Kravet knytter an til den del af museernes indtægter, som vedrører tilskud fra kommuner, regioner, fonde, sponsorer, private virksomheder, erhvervsclubber og lignende, EU, Nordisk Ministerråd, offentlige virksomheder, projektilskud mv. fra staten og driftstilskud fra andre statslige myndigheder end Kulturministeriet. Formålet med afgrænsningen af indtægterne er, at der fokuseres på de indtægter, som vedrører museernes kernevirkksomhed. Kravet skaber samtidig gennemsigthed for museerne, da minimumskravet til økonomisk bæredygtighed foreslås opgjort på samme måde som de differentierede krav til museernes indtægter i tilskudsmodellerne. Læs mere om opgørelsen af ”indtægter” i kapitel 4, afsnit 4.1.

Arbejdsgruppen har i lyset af kommissoriet drøftet, om der bør indføres et krav om kommunal medfinansiering af de statsanerkendte museer. Det er arbejdsgruppens vurdering, at det er hensigtsmæssigt, at alle kommuner økonomisk bakker op om statsanerkendte museer i deres kommune. Langt de fleste kommuner bidrager allerede i dag til museernes økonomi. Der er kun få kommuner, som ikke gør. I det lys mener arbejdsgruppen ikke, at der er behov for at stille et

²⁸ Museernes ikke-statslige tilskud suppleres af et statsligt tilskud på mindst 1 mio. kr. og forudsættes også suppleret af egenindtægter.

²⁹ Består af tilskud fra kommuner, regioner, fonde, sponsorer, private virksomheder, erhvervsclubber o. lign, EU, Nordisk Ministerråd, offentlige virksomheder, projektilskud mv. fra staten og driftstilskud fra andre statslige myndigheder end Kulturministeriet.

specifikt krav om kommunal medfinansiering ud over ovennævnte krav om minimumsindtægter på 4 mio. kr. årligt i gennemsnit over 3 år. Der henvises til kapitel 4, afsnit 4.1 for så vidt angår øvrigt samspil mellem kommunalt og statsligt tilskud til statsanerkendte museer.

4) *Kvalitet, kvalifikationer og rammer*

De eksisterende krav om, at museet skal have en rimelig museumsfaglig og bygningsmæssig standard, og at museet skal have faguddannet personale, der modsvarer museets hovedansvarsområde, bør *slås sammen og justeres*.

Arbejdsgruppen mener, at et museum, der ønsker statsanerkendelse, skal have **høj kvalitet** i varetagelsen af de museumsfaglige opgaver; samlingsudvikling, vidensudvikling og formidling. Det betyder, at museets personale også skal have de **nødvendige kvalifikationer** til at løfte de museumsfaglige opgaver, og som modsvarer museets faglige ansvarsområde. Samtidig skal museet have de **nødvendige rammer** til at opbevare samlingen på en forsvarlig måde såvel bevarings- som sikringsmæssigt.

5) *Brugere*

Arbejdsgruppen mener, at der bør indføres et nyt minimumskrav til **antallet af brugere**, som fysisk besøger museerne. Dette er ikke et krav, som stilles i dag. Arbejdsgruppen mener dog, det er relevant at stille krav til antal brugere for at sikre, at museer, der bliver statsanerkendt, har et vist minimumsniveau i forhold til at kunne løfte den mest centrale formidlingsopgave, museerne har, nemlig at formidle samlingen gennem deres udstillinger og andre faglige formidlingsaktiviteter. Samtidig er det en forudsætning for at være et relevant museum, at man er i stand til at tiltrække brugere.

Konkret foreslås det, at et museum skal have minimum 10.000 brugere årligt i et gennemsnit over 3 år. Arbejdsgruppen har set på, hvordan antallet af brugere fordeler sig på de nuværende statsanerkendte museer. På den baggrund mener arbejdsgruppen, at kravet om minimum 10.000 brugere er realistisk for de fleste nuværende statsanerkendte museer – også for museer i den geografiske periferi.

Læs mere om opgørelsen af ”brugere” og arbejdsgruppens overvejelser om en bredere opgørelse af brugerbegrebet i kapitel 4, afsnit 4.1.

6) *Forskning*

Arbejdsgruppen mener, at der bør indføres et nyt minimumskrav til **museernes fagfællebedømte forskningsproduktion**. Der er i dag krav om, at museerne skal forske, men det er blot en anbefaling, at museerne forsker efter det almene forskningsbegreb. Arbejdsgruppen mener dog, at det er relevant at stille krav til antal fagfællebedømte forskningspublikationer for at sikre, at museer, der bliver statsanerkendt, arbejder med forskning af høj faglig kvalitet. Dette understøtter samtidig museernes rolle som vidensinstitutioner.

Konkret foreslås det, at et museum som minimum skal publicere i alt 1 fagfællebedømt forskningspublikation over 3 år. Arbejdsgruppen har set på de nuværende statsanerkendte museers fagfællebedømte forskningsproduktion over de senere år. På den baggrund mener arbejdsgruppen, at et minimumskrav på i alt 1 fagfællebedømt forskningspublikation over 3 år sikrer en vis volumen og stabilitet i forskningsproduktionen. Samtidig skal kravet ses i lyset af, at museerne

også producerer ny viden gennem for eksempel grundforskning, undersøgelser og analyser, som ikke er fagfællebedømt, men som indgår som en integreret del af de museumsfaglige opgaver.

Læs mere om opgørelsen af ”forskning” og arbejdsgruppens overvejelser om en bredere opgørelse af vidensudvikling i kapitel 4, afsnit 4.1.

Idet der er tale om minimumskrav, forudsættes det, at et museum – når det er blevet statsanerkendt – kontinuerligt skal leve op til kravene i hele den periode, museet er statsanerkendt. Hvis det konstateres, at et statsanerkendt museum ikke længere lever op til et eller flere af ovenstående minimumskrav, vil en proces om fratagelse af statsanerkendelse gå i gang (jf. afsnit 3 i dette kapitel).

Nedenfor ses en opsummering af arbejdsgruppens anbefalinger til krav for at opnå statsanerkendelse sammenlignet med kravene i dag.

Krav til statsanerkendelse i dag

Museet skal være *kommunalt, selvejende*, eller ejet af en *forening*, hvis formål er museets drift.

Museet skal arbejde inden for et *ansvarsområde*, som er *væsentligt* og *ikke i forvejen dækket* af andre statslige eller statsanerkendte museer.

Museet skal have et *økonomisk grundlag*, der gør det muligt at opretholde en *rimelig standard*.

I dag stilles der krav om, at museet skal have et årligt ikke-statsligt tilskudsgrundlag på mindst det niveau, der er fastsat på finansloven, jf. museumslovens § 13 a. I 2014 blev minimum fastsat til 2 mio. kr., og det er ikke blevet ændret siden.

Museet skal have en *rimelig museumsfaglig og bygningsmæssig standard*.

Museet skal have *faguddannet personale*, der modsvarer museets hovedansvarsområde.

Arbejdsgruppen anbefaler

Kravet fastholdes.

Museet skal arbejde inden for et *ansvarsområde*, som bidrager til et *sammenhængende og mangfoldigt* museumslandskab.

Museet skal være *økonomisk bæredygtigt*.

Konkret foreslås det, at et museum som minimum skal have indtægter fra entréindtægter samt private og offentlige tilskud (eksklusiv driftstilskud fra Kulturministeriet) på mindst 4 mio. kr. årligt i et gennemsnit over 3 år for at være økonomisk bæredygtigt.

Museet skal have *høj kvalitet* i forhold til samlingsudvikling, vidensudvikling og formidling. Museets personale skal have de nødvendige *kvalifikationer* til at løfte de museumsfaglige opgaver og de nødvendige *rammer* til at opbevare samlingen forsvarligt.

Nyt krav: Et museum skal have minimum 10.000 brugere om året i et gennemsnit over 3 år.

Nyt krav: Et museum skal publicere mindst 1 fagfællebedømt forskningspublikation over 3 år.

Det er arbejdsgruppens vurdering, at museernes økonomi, antal brugere og forskning bør udgøre de bærende elementer i en ny tilskudsmodel. Læs mere i kapitel 4 og 5.

2.2 Justerede krav for at bevare statsanerkendelse

Når et museum er blevet statsanerkendt, skal det i dag – ud over de nuværende krav for at opnå statsanerkendelse, jf. boks 6 ovenfor – yderligere leve op til en række krav i museumslovens § 14 for at bevare statsanerkendelsen.

De nuværende krav for at bevare statsanerkendelse fremgår af boks 7 nedenfor.

Boks 7 Nuværende krav for at bevare statsanerkendelse

- Museet skal deltage i det *nationale og regionale samarbejde* med andre statslige og statsanerkendte museer.
- Museet må ikke *udskille* genstande, kunstværker og anden dokumentation fra samlingerne til andre end statslige og statsanerkendte museer, medmindre kulturministeren giver tilladelse hertil.
- Museet skal *indberette* genstande, kunstværker og anden dokumentation til de centrale registre over kulturhistorie og kunst og oplysninger til registeret over arkæologiske lokaliteter og fundsteder.
- Museet skal være *tilgængeligt for offentligheden* på forud bekendtgjorte åbningstider.
- Museet skal *vederlagsfrit give adgang for skoleelever*, der besøger museet som led i undervisningen. Museet skal under hensyntagen til institutionens karakter gennemføre særlige formidlingsindsatser, for eksempel rabatordninger rettet mod børn.
- Museet skal tilstræbe størst mulig *tilgængelighed for personer med handicap*.
- Museet skal *vederlagsfrit give adgang til børn og unge under 18 år*.

Det er arbejdsgruppens vurdering, at der både er grundlag for at fastholde visse af de nuværende krav for at bevare statsanerkendelse og foretage justeringer af eller helt fjerne andre krav. Arbejdsgruppen har haft et generelt fokus på alene at stille nødvendige krav til museerne, så der arbejdes ud fra et princip om at forenkle og reducere administrative krav til museerne, hvor det er muligt.

Arbejdsgruppen anbefaler, at de statsanerkendte museer fremover skal leve op til følgende justerede krav for at bevare deres statsanerkendelse:

- Det eksisterende krav om, at museet skal deltage i det nationale og regionale samarbejde med andre statslige og statsanerkendte museer, bør *slås sammen* med de allerede gældende regler om samarbejde i museumslovens § 2, hvoraf det fremgår, at de statslige og statsanerkendte museer skal samarbejde om de museumsfaglige opgaver.
- Det eksisterende krav om, at museet ikke må udskille genstande, kunstværker og anden dokumentation fra samlingerne til andre end statslige og statsanerkendte museer, med mindre kulturministeren giver tilladelse hertil, bør *fastholdes*.

Arbejdsgruppen mener, det er væsentligt at fastholde kravet om udskillelse for at sikre, at relevante kultur- og naturarvssamlinger bevares for eftertiden.

- Det eksisterende krav om, at museet skal indberette genstande, kunstværker og anden dokumentation til de centrale registre over kulturhistorie og kunst og oplysninger til registeret over arkæologiske lokaliteter og fundsteder, bør *fastholdes*.

Arbejdsgruppen mener, at det er væsentligt at fastholde kravet om indberetning for fortsat at sikre et nationalt overblik over museernes samlinger og understøtte samarbejder om eksempelvis ind- og udlån af genstande og kunstværker til udstillinger.

- Det eksisterende krav om, at museet skal være tilgængeligt for offentligheden på forud bekendtgjorte åbningstider, bør *fjernes*.

Arbejdsgruppen mener, at kravet kan fjernes for at forenkle og reducere antallet af krav og regler, herunder i lyset af arbejdsgruppens anbefaling om, at indføre et minimumskrav til antal årlige brugere, jf. afsnit 1.1 i dette kapitel.

- De eksisterende krav om, at museet skal give vederlagsfri adgang for skoleelever, der besøger museet som led i undervisningen, og at museet skal give vederlagsfri adgang til børn og unge under 18 år, bør *slås sammen* af hensyn til en forenkling af kravene til museerne.

Arbejdsgruppen mener, at kravene er relevante at fastholde, da de bidrager til dannelse og medborgerskab hos fremtidens kulturbrugere ved at sikre en direkte og gratis adgang til vores kultur- og naturarv.

- Det eksisterende krav om, at museet skal tilstræbe størst mulig tilgængelighed for personer med handicap, bør *fastholdes*.

Det forudsættes, at et museum – for at bevare sin statsanerkendelse – kontinuerligt skal leve op til kravene i hele den periode, museet er statsanerkendt. Hvis det konstateres, at et statsanerkendt museum ikke længere lever op til et eller flere af ovenstående krav, vil en proces om fratagelse af statsanerkendelse skulle gå i gang, (jf. afsnit 3 nedenfor).

Museerne skal også fortsat leve op til kravene i driftstilskudsloven³⁰.

3. FRATAGELSE AF STATSANERKENDELSE

Det er arbejdsgruppens vurdering, at museer skal fratages deres statsanerkendelse, hvis museerne ikke lever op til kravene for at opnå og bevare statsanerkendelse. Samtidig vurderer arbejdsgruppen, at der er grundlag for at justere processen for tildeling og fratagelse af statsanerkendelser.

3.1 Anbefalinger til kriterier for fratagelse af statsanerkendelse

Arbejdsgruppen mener, at det er vigtigt for det samlede museumslandskab at fastholde, at en statsanerkendelse indebærer, at museet kontinuerligt repræsenterer høj kvalitet og økonomisk bæredygtighed. For at understøtte disse mål og et mere dynamisk museumslandskab mener arbejdsgruppen, at der skal være en klar konsekvens ved manglende opfyldelse af de krav, der stilles til statsanerkendte museer.

³⁰ Jf. lovbekendtgørelse nr. 1531 af 21/12/2010 med senere ændringer. Driftstilskudsloven indeholder blandt andet krav om budget, regnskabsaflægning, vedtægter og bestyrelsessammensætning.

Arbejdsgruppen foreslår, at et museum, der ikke længere opfylder kravene for henholdsvis at opnå og bevare statsanerkendelse (jf. afsnit 2.1 og 2.2 ovenfor), skal fratages deres statsanerkendelse.

Der kan dog være gode grunde til, at et museum i en periode ikke kan leve op til de krav, der stilles til statsanerkendte museer. Arbejdsgruppen foreslår derfor, at et museum gives en rimelig periode til at rette op på forhold, der medfører, at museet ikke lever op til kravene. Arbejdsgruppen mener, at et museum bør få op til 2 år til at rette op på forholdene. Hvis museet ikke retter op på forholdene, er udgangspunktet, at museet får frataget sin statsanerkendelse. I helt særlige tilfælde vil denne periode kunne forlænges – det kan eksempelvis være, hvis museet holder lukket på grund af ombygning.

3.2 Justeret proces for tildeling statsanerkendelser og fratagelser af statsanerkendelse

Arbejdsgruppen mener, at der er behov for at justere processen for at tildele og fratage statsanerkendelser. Arbejdsgruppens vurdering er, at det vil være hensigtsmæssigt, at kompetencen til at træffe afgørelse om at tildele eller fratage en statsanerkendelse lægges væk fra det politiske niveau og i stedet gøres til et fagligt spørgsmål, som placeres hos et fagkyndigt armslængdeorgan.

Der er på kulturområdet tradition for, at faglige vurderinger træffes af organer, der har en selvstændighed og en uafhængighed fra det politiske, hierarkiske system. Der er for eksempel armslængdeorganer på medieområdet i form af medienævnet og Radio- og tv-nævnet, ligesom der på kunstområdet er Statens Kunstfond. Det anbefales, at statsanerkendelser og fratagelse af statsanerkendelser fremover henlægges til et fagkyndigt armslængdeorgan.

KAPITEL 4. TILSKUDSELEMENTER

KAPITEL 4 TILSKUDSELEMENTER

Arbejdsgruppen præsenterer i dette kapitel sine anbefalinger til mulige elementer i tilskudsstrukturen for statsanerkendte museer.

1. ARBEJDSGRUPPEN ANBEFALER

Arbejdsgruppen har følgende anbefalinger til mulige elementer i tilskudsstrukturen for statsanerkendte museer.

- Anbefaling 9** En ny tilskudsmodel skal understøtte høj kvalitet i museernes samlingsudvikling, vidensudvikling og formidling.
- Anbefaling 10** En ny tilskudsmodel skal baseres på objektive data for, hvor mange brugere, indtægter og antal fagfællebedømte forskningspublikationer museerne har.
- Anbefaling 11** De data, der lægges til grund for en tilskudsmodel, skal fremover kvalitetssikres og udvikles.

2. DET NUVÆRENDE SYSTEM FOR DE STATSLIGE TILSKUD

Den nuværende tilskudsstruktur for de statslige tilskud til de statsanerkendte museer blev etableret med den seneste større revision af museumsloven, der trådte i kraft 1. januar 2013. Revisionen medførte en væsentlig forenkling, idet en række historisk betingede tilskudsordninger – herunder blandt andet de lovbestemte almindelige og særlige tilskud (efter daværende lovs § 15 og § 16), kompensation for gratis adgang til børn og unge, tilskud til museer på mindre øer og overførte tidligere amtslige driftstilskud – blev afløst af et samlet statsligt tilskud til det enkelte museum. Det statslige tilskud til de statsanerkendte museer består derfor i dag af et grundtilskud (1 mio. kr. årligt) og derudover af et fastlagt yderligere tilskud i varierende størrelse, der er baseret på de respektive museers tilskud før 1. januar 2013. Størrelsen på det ordinære statslige tilskud til det enkelte museum blev således fastlåst, hvorfor der ikke har været dynamik i tilskudsstørrelserne siden 2013.

På finansloven for 2023 er der afsat en bevilling på i alt 453,6 mio. kr. til driftstilskud til statsanerkendte museer, inkl. tilskud til statsanerkendte museer i Aarhus på i alt 53,7 mio. kr., som ydes af en kulturel rammebevilling til Kulturregion Aarhus. Af den samlede bevilling udgøres ca. 1/3 af de tidligere amtslige tilskud, som staten overtog i forlængelse af kommunalreformen i 2007. 84 af de 97 statsanerkendte museer får i dag statslige tilskud, som i varierende grad kan føres tilbage til de tidligere amter. Der var stor forskel på, hvor meget de tidligere amter ydede i tilskud. Der henvises i øvrigt til kapitel 1, afsnit 4.4.

I tillæg hertil er der i 2023 afsat en bevilling til en række midlertidige særtilskud mv. på 28,3 mio. kr. (fordelt til 15 statsanerkendte museer) som følge af de årlige finanslovsaftaler. Hertil kommer mindre bevillinger fra statslige udviklingspuljer, som varierer fra år til år.

Det nuværende statslige tilskud er ikke baseret på objektive kriterier, og der er ikke klar sammenhæng mellem museernes opgaver og tilskud, ligesom tilskuddet varierer betydeligt på tværs af museer. Det nuværende tilskudssystem rummer meget lidt mobilitet, både i forhold til museernes opgaver og omprioritering af tilskud mellem museerne eller til statsanerkendelse af nye museer. Der er også en betydelig geografisk variation, hvor store dele af tilskuddene udbetales til museer i særligt hovedstaden og Aarhus.

Der er ikke sammenhæng mellem størrelsen på det statslige tilskud og det kommunale tilskud. Nogle statsanerkendte museer modtager ingen eller ganske lave kommunale tilskud, men derimod høje statslige tilskud og omvendt. Der stilles samme krav til alle museerne, men de får ikke tildelt tilskud med udgangspunkt i objektive målbare parametre. Og der er i dag ikke sammenhæng mellem det enkelte museums præstation og det statslige tilskud.

3. HENSIGTERNE MED EN FREMTIDIG TILSKUDSMODEL

I kommissoriet for arbejdsgruppen er der fastsat en række krav til de anbefalede tilskudsmodeller. Konkret skal modellerne:

- Understøtte de statsanerkendte museers fremtidige opgaver og opgaveløsning. Der skal være en tydelig sammenhæng mellem opgaver og fordeling af tilskud med henblik på at sikre gennemsigtige principper for fordelingen af statstilskud.
- Understøtte et sammenhængende og økonomisk bæredygtigt museumsvesen med høj kvalitet. Modellerne skal sikre, at der fortsat er statsanerkendte museer i hele landet.
- Sikre dynamik i tilskudssystemet, således at det statslige tilskud til enkelte museer ikke er fastlåst. Der kan indbygges anbefalinger til, hvordan det statslige tilskud jævnlige revurderes med henblik på at skabe fleksibilitet og incitament til fortsat udvikling af museumslandskabet og museernes opgaveløsning.
- Understøtte muligheden for at statsanerkende nye museer og fratage statsanerkendelser.
- Sikre samspil mellem staten og kommunerne om museernes opgaver og tilskud samt give incitament til et gensidigt forpligtende samarbejde og engagement i statsanerkendte museer.

Det fremgår af kommissoriet for arbejdsgruppen, at arbejdsgruppen skal komme med anbefalinger til et enkelt, gennemsigtigt og fleksibelt tilskudssystem med en hensigtsmæssig incitamentsstruktur, der understøtter museernes opgaver.

Derudover skal modellerne være lette at administrere, og de skal kunne operere inden for den eksisterende samlede økonomiske ramme for det statslige tilskud til statsanerkendte museer, men også kunne anvendes på forskellige økonomiske rammer.

Endelig skal arbejdsgruppen komme med anbefalinger til, hvordan et nyt tilskudssystem kan indføres med henblik på at sikre museerne en passende omstillingsperiode.

4. MULIGE ELEMENTER I TILSKUDSSTRUKTUREN

Arbejdsgruppen finder det centralt, at en ny tilskudsmodel baseres på objektive og målbare parametre. Det har været en prioritet for arbejdsgruppen, at parametrene er ens for alle typer af museer og samtidig understøtter arbejdsgruppens ønsker til mål om høj kvalitet og en bæredygtig økonomi. Det er arbejdsgruppens holdning, at objektivitet og målbare sikrer gennemsigtighed og ligebehandling på tværs. Objektive og målbare parametre baseret på klare og veldefinerede kriterier, som er kendte for alle, skaber gennemsigtighed. Det vil sige, at objektive og målbare parametre på tværs af alle museumstyper giver statsanerkendte museer klarhed i forhold til, hvad de måles op mod. Et museum kan med andre ord præstere godt på de valgte parametre og som følge heraf få anerkendelse i form af et højere statstilskud. Endelig gør objektive målbare parametre det muligt at standardisere vurderingsprocessen, hvilket kan sikre effektivitet i administrationen.

Arbejdsgruppen er opmærksom på, at kvalitative aspekter af museernes aktiviteter ikke altid kan kvantificeres og måles objektivt. For eksempel kan kvaliteten af museers formidlingsaktiviteter (herunder udstillinger) sjældent måles simpelt og direkte (kvantitativt), og blandt andet brugertilfredshed eller effekter på brugere og samfund kan være vanskelige og ressourcekrævende at kvantificere. Objektivitet og målbarhed kan føre til et fokus på kvantitet frem for kvalitet, hvorved nuancer, kompleksitet, egenart, kontekst og behov i de enkelte museer overses.

Det er omvendt arbejdsgruppens vurdering, at mere kvalitative og skønsbaserede parametre indebærer en fortolkning, og dermed giver en betydelig skønsmargin, der kan skabe udfordringer i forhold til ensartethed og klarhed i vurderingsprocessen. Det kan skabe usikkerhed og uforudsigelighed om tilskudsudmålingen. Et tilskud baseret på en skønsmæssig vurdering indebærer derfor en lav grad af gennemsigthed for museerne – både for det enkelte museum og på tværs af forskellige museer.

Når det kommer til tilskudsudmåling vægter arbejdsgruppen hensynet til ensartethed og gennemsigthed højest. Det er arbejdsgruppens holdning, at de mere kvalitative og fagligt skønsbaserede parametre, der giver mulighed for at vurdere det enkelte museum ud fra dets unikke faglige karakteristika og kvalitet, hører hjemme i processen om tildeling af statsanerkendelse samt et fagligt kvalitativt tilsyn, jf. henholdsvis kapitel 3, afsnit 2 om krav til statsanerkendelse, og kapitel 5, afsnit 6.4 om tilskudsmodel og tilsyn. Det inkluderer blandt andet vurdering af ansvarsområde, faglig kvalitet, kompetencer og nødvendige rammer for museumsvirksomheden. Når først et museum er vurderet egnet til at indgå i det sammenhængende museumslandskab med sin egenart, skal der være sikkerhed, ensartethed og gennemsigthed om tilskudsudmålingen.

Det er derfor arbejdsgruppens anbefaling, at en fremtidig tilskudsmodel skal baseres på få, objektive kriterier med afsæt i kvantitative data. Benyttelsen af objektive og kvantitative data kan sikre tilvejebringelsen af en tilskudsmodel, der både er enkel, gennemsigtig og fleksibel samt let at administrere. Dette vil være til gavn for både museerne og for de øvrige aktører i den danske museumsverden.

Med en sådan tilgang vil museerne opleve, at det er tydeligt og gennemsigtigt, hvordan tilskuddene udmåles, og hvad der skal til, hvis man skal sikre sig et større eller mindre statsligt tilskud. Den statslige administration bliver ved benyttelsen af få objektive kriterier så enkel som muligt, da tilskud ikke skal udmåles på baggrund af tilbagevendende skønsmæssige kriterier, der er uigennemsigtige for museerne og administrativt tunge.

Arbejdsgruppen har derfor analyseret, hvilke elementer der kan indgå i en tilskudsmodel. Arbejdsgruppen er meget opmærksom på, at de mulige elementer i en tilskudsstruktur skal basere sig på data, der er tilgængelige i dag, og som har den fornødne kvalitet. Med andre ord er det afgørende, at tilskudsmodellerne baserer sig på et solidt datagrundlag. Arbejdsgruppen har valgt at arbejde med få og sikre parametre i en tilskudsmodel med udgangspunkt i data, der er tilgængelige i dag.

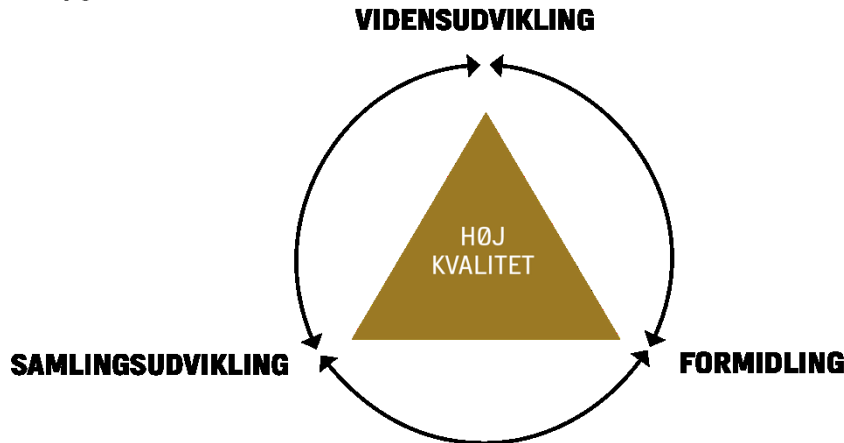
Arbejdsgruppen finder dog, at der skal ske en videreudvikling af de anvendte data over de kommende år, og at brugen af data evt. kan udbygges i fremtiden, jf. afsnit 4.1 nedenfor.

Arbejdsgruppen er opmærksom på, at dette er en ny måde at tænke museumstilskud på, og at der herved indføres direkte økonomiske incitamenter for museerne, der kan forventes at give anledning til adfærdsendringer. Arbejdsgruppen har haft fokus på at minimere uhensigtsmæssige incitamenter og risiko for misbrug.

4.1 Sammenhæng til museernes opgaver

For at understøtte de statsanerkendte museers fremtidige opgaveløsning har arbejdsgruppen haft fokus på at skabe en tydelig sammenhæng mellem anbefalingerne til museernes fremtidige opgaver og anbefalingerne til elementerne i tilskudsmodellerne. Det er arbejdsgruppens anbefaling, at alle statsanerkendte museer skal levere høj kvalitet inden for samlingsudvikling, vidensudvikling og formidling, jf. kapitel 2.

Figur 15 Museernes opgaver



I det følgende beskrives arbejdsgruppens anbefalinger til, hvordan museernes arbejde med samlingsudvikling, vidensudvikling og formidling kan indgå som elementer i en tilskudsmodel.

Samlingsudvikling

Arbejdsgruppen finder, at museernes samlinger er en afgørende del af vores kollektive erindring og kilde til at forstå os selv, hinanden og hvor vi kommer fra, jf. kapitel 2. Det er således et centralt formål for både museerne og staten at sikre og udvikle relevante kultur- og naturarvssamlinger. Gennem samlingsudvikling sikrer museerne, at deres samlinger er aktuelle og relevante, registreret og indberettet samt i den bedst mulige bevaringstilstand og forsvarligt opbevaret.

Arbejdsgruppen vurderer imidlertid, at der ikke aktuelt eksisterer relevante og tilgængelige data, der meningsfuldt kan udgøre en ensartet målestok for museernes arbejde med samlingsudvikling på tværs af museumskategorier. Der er for eksempel store forskelle på antal genstande, værker og objekter/præparater (samlingsvolumen), deres respektive opbevarings- og konserveringsbehov og derved samlede omkostninger forbundet med samlingsarbejdet. Arbejdsgruppen har således blandt andet overvejet at bruge for eksempel samlings volumener, antal genstande, magasinkapacitet, antal årsværk mv. som parameter i en tilskudsmodel. Arbejdsgruppen har imidlertid ikke fundet, at der findes objektive og tilstrækkeligt solide data, der kan anvendes som parameter i en tilskudsmodel på tværs af museerne.

Arbejdsgruppen vurderer, at objektive og målbare parametre for samlingernes bevaringstilstand og anvendelse fremadrettet vil kunne tjene som relevant målestok for en del af samlingsarbejdets kvalitet, herunder i hvor høj grad samlingerne er formidlingseget eller stabiliseret, anvendes i udstillinger og som grundlag for vidensudvikling. Dette ville kunne give en indikation af samlingernes relevans. Arbejdsgruppen må dog konstatere, at sådanne data ikke findes for nuværende.

Arbejdsgruppen anser samlingsarbejdet som fundamentet for museumsvirksomheden, og på den baggrund indgår museernes arbejde med samlingsudvikling i tilskudsmodellen som et ensartet grundtilskud til alle museer. Der henvises til kapitel 5 herom.

Vidensudvikling

Arbejdsgruppen finder, at museerne gennem deres arbejde med vidensudvikling skal sikre, at der kontinuerligt indsamles, analyseres og genereres viden om vores fælles kultur- og naturarv, som kan anvendes og bringes i spil til gavn for forskning, borgere og samfund, jf. kapitel 2. Det er vigtigt for arbejdsgruppen, at det sikres, at alle statsanerkendte museer skal forske. Derfor lægger arbejdsgruppen op til, at alle museer skal have en forskningsforpligtelse, som kvalitetsmæssigt er defineret ved at leve op til det almene forskningsbegreb, og at museerne publicerer deres forskning i fagfællebedømte medier. Det er på denne baggrund arbejdsgruppens anbefaling, at vidensudvikling i tilskudsmodellen bør måles ud fra antal fagfællebedømte publikationer.

Der skelnes ikke mellem, om der med den pågældende publikation er tale om et samarbejdsprojekt med andre parter (for eksempel andre museer eller universiteter) eller et selvstændigt projekt, som museet er eneansvarlig for. Samtidig skelnes der heller ikke mellem størrelsen på eller typer af publikationer. Alle typer publikationer (for eksempel en artikel i et tidsskrift, en monografi, en antologi eller et bogkapitel) tæller som én publikation.

Det bemærkes, at dette vil kunne skabe et incitament til at fokusere forskningsproduktionen på mindre ressourcekrævende publikationer. Samtidig kan det også skabe et incitament til at øge samarbejdet mellem museerne omkring udgivelsen af forskningspublikationer, da der ikke skelnes mellem hoved- og medforfattere af publikationer.

At måle museernes forskningsarbejde ud fra fagfællebedømte publikationer alene betyder, at der ikke tages højde for museernes øvrige vidensudvikling, som i praksis består af mere og andet end fagfællebedømt forskning. Det inkluderer eksempelvis ikke-fagfællebedømt forskning, vidensproduktion baseret på andres forskning eller nyfortolkning af eksisterende viden – eksempelvis i form af undersøgelser, analyser, populærvidenskabelige artikler, årbøger eller kataloger til udstillinger.

Det har som udgangspunkt været arbejdsgruppens anbefaling, at museernes øvrige vidensudvikling også skulle indgå som et element i tilskudsstrukturen. Der er dog ikke på nuværende tidspunkt et tilstrækkeligt datagrundlag til at måle dette kvantitativt. Det ville forudsætte en afklaring af, hvad der er relevant at inkludere under begrebet vidensudvikling, og det ville kræve, at både kvaliteten og relevansen heraf vil kunne sikres.

Arbejdsgruppen anbefaler, at der fremadrettet arbejdes med at opgøre den del af museernes vidensudvikling, der ikke er forskning efter det almene forskningsbegreb, kvantitativt og på sigt lade det indgå i tilskudsstrukturen.

Formidling

Arbejdsgruppen finder, at museerne gennem formidling skal sikre museumstilbud, som er relevante og værdifulde for borgere og samfund, og som er i takt med samfundsudviklingen, jf. kapitel 2. Det er arbejdsgruppens anbefaling, at formidling i tilskudsmodellen bør måles ud fra antallet af personer, der bruger det enkelte museum. Borgernes brug af de enkelte museers formidlingstilbud er en målestok for formidlingens kvalitet, relevans og aktualitet.

Antallet af brugere måles som antal besøg i museernes udstillinger. Alle besøg i udstillingerne er inkluderet i optællingen af besøgstallet, herunder både betalende og ikke-betalende gæster, voksne, børn og

unge og skoleklasser. Øvrige besøgende på besøgsstedet, for eksempel cafégæster eller deltagere til arrangementer i lejede lokaler, der ikke også har været besøgende i udstillingen, er ikke inkluderet. Det skyldes hensynet til at knytte tilskudselementerne tættest muligt til museernes kerneformidling, som blandt andet er at formidle samlingen gennem udstillinger.

Arbejdsgruppen vurderer endvidere, at det ikke for nuværende er muligt at opgøre deltagere i arrangementer uden for museet med den fornødne sikkerhed. Det er ikke klart, hvordan optællingen heraf foregår, og arrangementerne vil være så forskellige af natur, at man risikerer at inkludere deltagere i arrangementer, der ikke relaterer sig til museumsfaglig formidling.

Arbejdsgruppen anbefaler, at der fremover arbejdes med metoder til at opgøre brugere uden for museerne med den fornødne sikkerhed, således at der fremover måles på antallet af brugere, som løser billet (inkl. gratis billet) til museernes faglige formidlingsaktiviteter. Dette vil i højere grad afspejle museernes rolle i dag som udadvendte vidensinstitutioner og aktører, der spiller en aktiv rolle i samfundet og samfundsdebatten, samt museernes arbejde med formidling, som foregår på mange andre måder end i fysiske udstillinger, jf. kapitel 1, afsnit 2, om museernes rolle og opgaver.

Arbejdsgruppen anerkender også, at digitale tilbud for nogle museer er blevet en central del af museernes formidling, og at det kun kommer til at fylde mere fremover. Det er dog vurderingen, at der ikke på nuværende tidspunkt er tilstrækkeligt pålidelige og meningsfulde opgørelser, der kan måle museernes digitale formidling. Derfor anbefaler arbejdsgruppen, at digitale brugere ikke indgår som et tilskudselement, men at der arbejdes videre med at opgøre museernes digitale formidling med henblik på, at det kan indgå i museernes besøgstal på længere sigt. Dette vil være et væsentligt hensyn i videreudvikling af opgørelsen af brugere, idet tendensen er, at museer i stigende grad udvikler digitale formidlingstiltag.

Indtægter

Arbejdsgruppen finder, at økonomisk bæredygtighed er centralt for, at de statsanerkendte museer kan udvikle museumstilbud af høj kvalitet samt drive og udvikle deres virksomhed, jf. kapitel 2. Derfor anbefaler arbejdsgruppen, at museernes økonomiske volumen skal indgå som element i tilskudsstrukturen.

Indtægterne er afgrænset til at bestå af 1) entréindtægter og 2) tilskud fra kommuner, regioner, fonde, sponsorer, private virksomheder, erhvervsclubber og lignende, EU, Nordisk Ministerråd, offentlige virksomheder mv.

Museernes indtægter har ikke en direkte kobling til samlingsudvikling, vidensproduktion eller formidling, men det er arbejdsgruppens antagelse, at museer med en større indtægt har større volumen og dermed har bedre forudsætninger for at løse de tre opgaver.

Museernes indtægter er samtidig indirekte koblet til formidling, da de indeholder entréindtægter, som i et vist omfang afspejler museernes evne til at tiltrække betalende gæster. Brugere, der deltager i gratis arrangementer, eller som i øvrigt har gratis entré (for eksempel børn og unge under 18 år) indgår ikke i indtægtsparameteret, men er en del af formidling og indgår således i brugerparameteret. Der er også en indirekte sammenhæng mellem indtægtsparameteret og forskning, da forskningsproduktion ofte forudsætter tilskud fra statslige forskningspuljer og private fonde.

At lade museernes indtægter indgå som tilskudselement skaber samtidig en sammenhæng til kommunernes engagement i de statsanerkendte museer, eftersom de kommunale tilskud indgår som en del af

musernes indtægter. Det giver kommunerne et incitament til at yde tilskud til museerne. Det er arbejdsgruppens anbefaling, at tilskudsmodellerne skal understøtte en sammenhæng mellem statens og kommunernes tilskud til museerne – i modsætning til i dag, hvor nogle museer modtager højt statstilskud og lavt kommunalt tilskud og omvendt. Det bemærkes her, at flere kommuner yder indirekte tilskud til visse museer. Disse er ikke inkluderet i indtægtsparameteret, idet det ikke er muligt at isolere disse bidrag ensartet for landets museer.

Formålet med afgrænsningen af indtægtsparameteret er overordnet at opgøre de indtægter, der har en direkte relation til museernes kernevirkomhed (samlingsudvikling, vidensudvikling og formidling). Det er løsningen af disse opgaver, som staten yder sit tilskud til, hvorfor det også bør være disse opgaver, som tilskuddet ydes på baggrund af for at tilskynde et fokus på museernes kerneopgave.

Arbejdsgruppen er bevidst om, at der er en del af museernes øvrige indtægter (andre end entréindtægter og tilskud), som også vedrører museernes kernevirkomhed, og som ikke indgår her. Det gælder for eksempel indtægter vedrørende konservering, hvor nogle museer får indtægter ved at udføre konserveringsopgaver for andre museer. Det gælder også indtægter fra arkæologiske undersøgelser, der for mange museer udgør kernevirkomhed. Disse øvrige indtægter indgår ikke i arbejdsgruppens anbefaling, dels fordi det ikke er muligt for alle museer at varetage disse opgaver, dels fordi museerne løser opgaverne forskelligt (nogle museer køber/sælger ydelserne og andre opbygger kompetencerne selv) og slutteligt, fordi det ville skabe u hensigtsmæssige incitamenter i forhold til, at museer sælger ydelser til hinanden. For de fleste museer er der tale om mindre indtægter sammenlignet med indtægter fra entré samt tilskud fra kommuner og fonde mv., selvom arbejdsgruppen anerkender, at det for visse museer er en stor del af deres økonomiske grundlag.

4.2 Øvrige overvejelser

Som det fremgår af ovenstående, er der flere aspekter ved museernes virksomhed, som ikke er blandt de anbefalede tilskudselementer. Arbejdsgruppen har haft grundige overvejelser om blandt andet museernes ansvarsområder, geografisk placering og formidling til forskellige brugergrupper som mulige elementer. For eksempel har arbejdsgruppen overvejet, om der kunne gives særligt tilskud til museer, der gør meget for at nå ud til grupper, der normalt ikke går på museum – eller særligt tilskud til museer i yderområder, der har sværere ved at tiltrække besøgende og generere entréindtægter. Arbejdsgruppen har også overvejet, om museer med et landsdækkende ansvar, eksempelvis for et særligt emneområde kunne ydes et særligt tilskud. Endelig har arbejdsgruppen overvejet, om der kunne udpeges nogle særligt centrale museer, som løfter en særlig opgave og derfor kunne få et særligt individuelt baseret tilskud.

Som anført ovenfor har det været arbejdsgruppens udgangspunkt, at en tilskudsmodel skal baseres på få, objektive parametre. Arbejdsgruppen har lagt vægt på, at tilskudsmodellerne skal skabe incitament til høj kvalitet og bæredygtig økonomi på en enkel og ensartet måde på tværs af museumstyper. Tilskudsmodellerne har således fokus på at understøtte mål, der er ens og lige for alle, frem for at kompensere for forskelle i museumslandskabet, for eksempel hvad angår geografi, ansvar og omkostningsniveau.

Det er arbejdsgruppens vurdering, at det ikke er muligt objektivt for eksempel at vurdere ansvarsområder over for hinanden, ligesom det ville gøre en tilskudsmodel kompleks for eksempel at vægte brugergrupper forskelligt. Fravalgene er således ikke en underkendelse af de dele af museernes arbejde. Hensynet til enkelthed og objektivitet har vejet tungere end hensynet til at inkludere alle relevante aspekter.

Endelig vedrører de foreslåede tilskudsmodeller alene de statslige driftstilskud til statsanerkendte museer, herunder statslige krav for at opnå og bevare statsligt tilskud. Øvrige statslige særtilskud, for eksempel projekttilskud til anlægsprojekter, ligger derfor uden for de anbefalede modeller. Kommuner, der også yder tilskud til statsanerkendte museer, kan tilsvarende stille betingelser for det kommunale tilskud, herunder for eksempel til hvad deres museum lokalpolitisk skal indgå i eller bidrage til at løfte af bestemte opgaver.

KAPITEL 5. TILSKUDSMODELLER

KAPITEL 5 TILSKUDSMODELLER

I dette kapitel præsenteres arbejdsgruppens anbefalinger til mulige modeller for tildeling af tilskud, inkl. konsekvensberegninger.

1. ARBEJDSGRUPPEN ANBEFALER

Anbefaling 12 Der skal være sammenhæng mellem det niveau, museerne løser deres opgaver på, og deres tilskud fra staten, og tilskudsmodellerne skal sikre dynamik i tilskudssystemet.

Anbefaling 13 Tilskud skal fordeles ud fra enten:

- En trappemodel, hvor tilskuddene tildeles ud fra det niveau, det enkelte museum *samlét set* løser opgaverne på.

eller

- En byggeklodsmode, hvor tilskuddene tildeles ud fra det niveau, det enkelte museum løser *de enkelte* opgaver på.

Anbefaling 14 Museerne skal tildeles et grundtilskud, som er højere end det laveste tilskudsniveau i dag. Museerne modtager blandt andet grundtilskuddet for at varetage og udvikle deres samling.

Anbefaling 15 Kulturministeriets (Slots- og Kulturstyrelsens) eksisterende tilsynskoncept af de statsanerkendte museer bør revideres, så det understøtter en ny tilskudsmodel. Et nyt tilsynskoncept bør også omfatte et fagligt tilsyn, som sikrer, at museerne lever op til målet om høj faglig kvalitet.

Anbefaling 16 Statslige driftstilskud til de statsanerkendte museer bør fordeles ud fra tilskudsmodellen.

Anbefaling 17 Museerne skal have en passende omstillingsperiode, hvor konsekvenserne så vidt muligt afbødes for de museer, der som følge af en ny tilskudsmodel vil opleve et fald i tilskudsniveauet.

Arbejdsgruppen har drøftet en række modeller for, hvordan de statsanerkendte museers tilskud skal fordeles med udgangspunkt i tilskudselementerne præsenteret i kapitel 4. Udgangspunktet for arbejdsgruppens drøftelser har været, at det danske museumslandskab er mangfoldigt og rummer museer af mange forskellige typer og størrelser. Tilskudsmodellen skal kunne rumme alle de statsanerkendte museer og afspejle den diversitet, der er i museumslandskabet.

Samtidig – som det fremgår af kapitel 4 – har der været fokus på at skabe en tilskudsmodel med udgangspunkt i enkelhed, gennemsigtighed og fleksibilitet. Arbejdsgruppen har i drøftelserne skullet balancere hensynet til enkelhed og gennemsigtighed over for hensynet til fleksibilitet og diversitet.

Arbejdsgruppen anbefaler på den baggrund tre forskellige tilskudsmodeller, hvor de ovenstående hensyn er vægtet forskelligt. De beskrives særskilt i det følgende.

Fælles for de tre modeller er, at tilskuddene tildeles efter det niveau, som museerne løser deres opgaver på. Det betyder konkret, at museer, der evner at tiltrække flere brugere, leverer større forskningsproduktion og selv genererer flere indtægter, også får et større statsligt tilskud.

Tilskudsstrukturen skaber et incitament for museumslandskabet som helhed til at fokusere mere på de parametre, de bliver målt på. Konkret får museerne et incitament til at tiltrække brugere til deres udstillinger, producere fagfællebedømt forskning samt generere entréindtægter og tiltrække tilskud, herunder fra kommuner og fonde. Arbejdsgruppen mener samtidig, at det er vigtigt, at incitamenterne i tilskudsmodellen understøtter, at museerne er relevante og når ud til flest mulige brugere.

Samtlige anbefalinger til modeller skal både kunne operere inden for den eksisterende samlede økonomiske ramme og inden for forskellige økonomiske rammer for det statslige tilskud til de statsanerkendte museer i henhold til kommissoriet. Det betyder konkret, at de tilskudsmodeller der beskrives, grundlæggende er modeller, der *fordeler* tilskudsmidlerne mellem de statsanerkendte museer. På den måde adskiller tilskudsmodellerne sig fra andre typer tilskudsmodeller, for eksempel aktivitetsbaserede ordninger, hvor der ydes tilskud per aktivitet, og hvor det samlede tilskud (den samlede økonomiske ramme) derfor kan variere med den samlede aktivitet, for eksempel antallet af brugere. Sådanne modeller kendes for eksempel fra undervisningsområdet. De anbefalede tilskudsmodeller er ikke konstrueret på denne måde, da den økonomiske ramme i så fald ville skulle vokse, hvis museerne samlet set formåede at tiltrække flere brugere.

Der er i stedet tale om en samlet økonomisk ramme, der fordeles mellem museerne. Dette indebærer, at tildeling af flere statslige midler til ét museum nødvendigvis må indebære, at andre museer får færre statslige midler, hvis den samlede økonomiske ramme er uændret. Det samme gør sig gældende, hvis nye museer får tildelt statsanerkendelser. Omvendt vil tilskuddene stige, hvis nuværende statsanerkendte museer får frataget deres statsanerkendelse, eller hvis et statsanerkendt museum får tildelt færre midler.

2. GRUPPER OG TÆRSKLER I TILSKUDSMODELLEN

Fælles for de anbefalede tilskudsmodeller er, at museerne opdeles i grupper af bestemte størrelser. Hensigten er at skabe et grundlag for at tildele forskellige tilskudsniveauer samtidig med at sikre en enkelthed i modellerne.

Eksempelvis kan museerne opdeles i tre grupper:

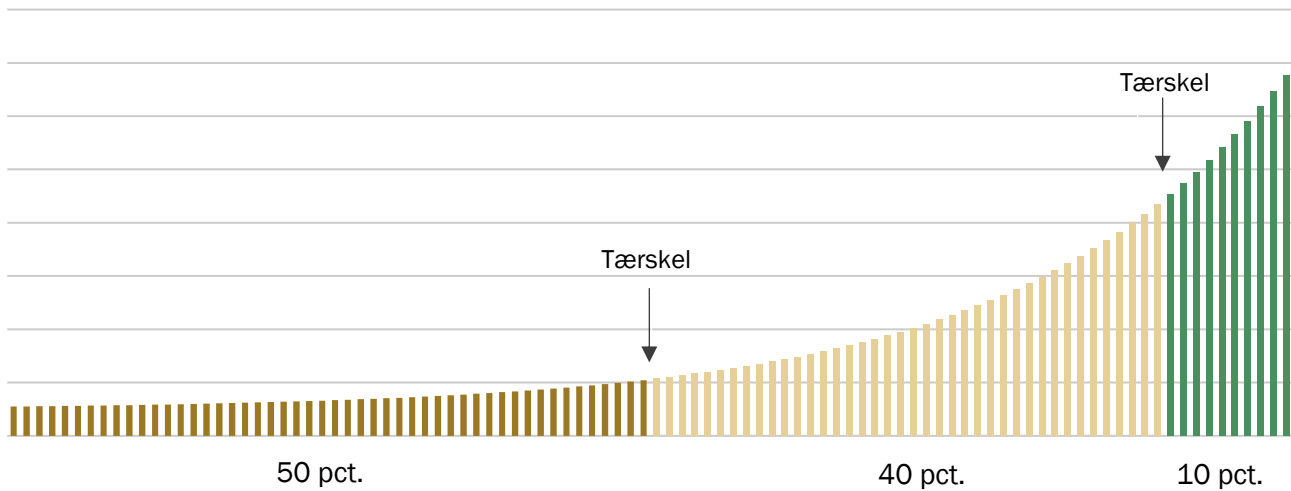
Gruppe 1: de 50 pct. af museerne, der ligger lavest på parameteret (brugere, indtægter eller forskning).

Gruppe 2: de 40 pct. af museerne, der ligger næsthøjest på parameteret.

Gruppe 3: de 10 pct. af museerne, der ligger højest på parameteret.

Grupperne adskilles af *tærsker*. Det betyder, at tærsklen mellem gruppe 2 og gruppe 3 er det tal for parameteret (for eksempel antal brugere), som 10 pct. af museerne ligger over, og 90 pct. ligger under. Tærsklen mellem gruppe 1 og gruppe 2 er det tal, hvor halvdelen af museerne ligger under og halvdelen ligger over.

Figur 16 Grupper og tærskler



Grupperne består således af en andel af museerne (for eksempel 50, 40 eller 10 pct.), og tærsklerne er grænserne mellem grupperne.

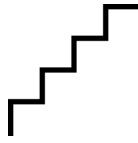
Mens gruppernes relative størrelser vil være konstante over tid (for eksempel 10 pct. af museerne i gruppe 3), vil kravene til at være i gruppe 3 (den tærskel, der adskiller gruppe 3 fra resten) ændre sig. Det skyldes, at det vil variere, hvad der adskiller de øverste 10 pct. fra resten af museerne. Eksempelvis vil det variere, hvor mange brugere, de 10 pct. af museerne med flest brugere har. Det betyder, at tilskudsmodellerne tilpasser sig, når museumslandskabet ændrer sig, for eksempel når der kommer nye statsanerkendelser, eller når museerne tiltrækker flere/færre brugere, genererer flere/færre indtægter eller producerer mere/mindre forskning. Med andre ord er modellerne robuste i forhold til ændringer i museumslandskabet.

Det betyder dog samtidig, at tærsklerne ikke kendes af museerne på forhånd. De bliver fastsat med udgangspunkt i de data, som museerne indberetter, og bliver derfor først kendt, når det enkelte museums tilskud skal beregnes i tilskudsmodellen. Museerne kender derfor ikke på forhånd de præcise krav (dvs. den tærskel), der er til for eksempel gruppe 3. På den måde kan tilskudsmodellens tærskler siges at svare til for eksempel krav til karaktergennemsnit (adgangskrav) til optag på uddannelser, som først kendes, når ansøgerne allerede har ansøgt. Kravene til karaktergennemsnit defineres ud fra, hvor mange og hvilke ansøgere, der har været til den specifikke uddannelse, og ansøgerne må derfor skele til karaktergennemsnittet for året før. På samme måde vil museerne kunne skele til tærsklerne fra året før for at få et billede af, hvor de omtrent kommer til at ligge det følgende år. Det samme kendes fra tildeling af bloktilskud til kommunerne.

Det betyder også, at tærsklerne kommer til at bestå af skæve tal, der ikke er runde i eksempelvis hele tusinder. Det skyldes, at det typisk ikke vil være runde tal, der for eksempel skiller de øverste 10 pct. fra resten af museerne.

Arbejdsgruppen har drøftet en række forskellige typer modeller, som hver især har en række forskellige egenskaber. Arbejdsgruppen anbefaler, at tilskuddene til de statsanerkendte museer fremover bør tage udgangspunkt i principperne for enten en *trappemodel* eller en *byggeklodsmode*.

3. TRAPPEMODELLEN



Trappemodellen er en enkel tilskudsmodel med et begrænset antal tilskudsniveauer, der stiger i størrelse. Trappemodellen tildeler tilskud ud fra det niveau, det enkelte museum *samlet set* løser opgaverne på. På den måde understøtter modellen sammenhæng i opgavevaretagelsen, hvor museernes opgaver er indbyrdes afhængige.

En trappemodell indebærer, at de statsanerkendte museer inddeles i et antal grupper – eller ”trappetrin”.

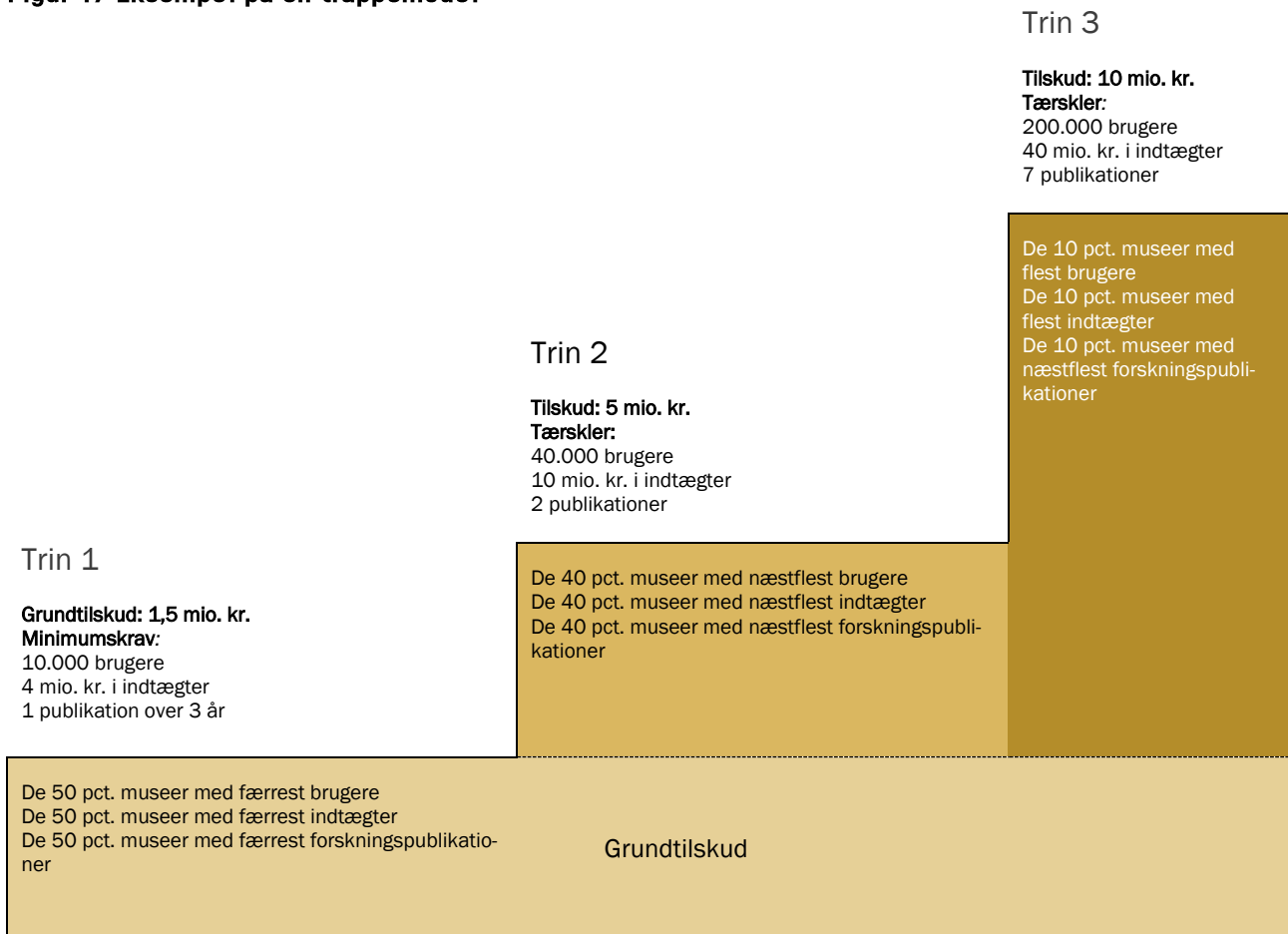
Trinnene er defineret ud fra det niveau, museerne ligger på inden for de tre parametre (brugere, indtægter og forskning), og trinnene adskilles som beskrevet ovenfor af tærskler. Det vil sige, at det er afgørende for et museums indplacering på trappen, hvor mange brugere, indtægter og forskningspublikationer, de har. I en trappemodell vil det være afgørende for indplaceringen, hvor museerne ligger på alle de tre nævnte parametre, og de skal således ligge over de fastsatte tærskler inden for *både* brugere, indtægter og forskning for at være på det pågældende trin.

Formålet med trappemodellen er at skabe en sammenhæng til arbejdsgruppens anbefalinger om, at alle statsanerkendte museer skal arbejde med både samlingsudvikling, vidensudvikling og formidling. Et museum kan således ikke alene producere meget forskning og generere mange indtægter – det vil også være afgørende i trappemodellen, at museet tiltrækker brugere. Opgaverne i modellen er med andre ord sammenhængende og indbyrdes afhængige, når det kommer til at bestemme tilskudsniveauet. Det betyder også, at et museum med eksempelvis mange brugere og stor forskningsproduktion godt kan blive placeret på et trin med lavere tilskud, hvis museet har få indtægter.

For hvert trin fastsættes et tilskud, som tildeles alle museerne på det pågældende trin, hvorfor modellen indebærer et begrænset antal forskellige tilskudsniveauer.

Nedenstående er et tænkt eksempel, som har til hensigt at anskueliggøre logikken i en trappemodell. Tilskudsniveauerne er ikke baseret på beregninger og har ikke relation til de anbefalede modeller, som præsenteres i det følgende afsnit. Tærsklerne er afrundede for eksemplets skyld.

Figur 17 Eksempel på en trappemodel



I dette tænkte eksempel skal et museum være blandt de 10 pct. med flest brugere, indtægter og forskningspublikationer for at være på trin 3. Museet skal have over 200.000 brugere, 40 mio. kr. i indtægter og producere 7 forskningsartikler. Er museet under det niveau for bare ét af parametrene, er museet på trin 2. Er museet blandt den halvdel af museerne, der har færrest brugere, indtægter eller forskningspublikationer (dsv. har mindre end 40.000 brugere, 10 mio. kr. i indtægter eller 2 forskningspublikationer), er museet på trin 1.

Alle museerne er forudsat at kunne leve op til de minimumskrav, der stilles til statsanerkendte museer, dvs. som minimum at have 10.000 brugere årligt, og 4 mio. kr. i indtægter årligt og 1 forskningspublikation over tre år, jf. kapitel 3, afsnit 2. Minimumskravene udgør kravene til trin 1.

Boks 8 Grundtilskud

Alle museer modtager et grundtilskud. Grundtilskuddet gives til museerne for deres faglige opgave med samlingsudvikling. Grundtilskuddet er en slags garanti for en statslig minimumsfinansiering i anerkendelse af den samfundsopgave, som museerne varetager med at bevare og udvikle deres samlinger, som udgør væsentlig kultur- og naturarv.

Grundtilskuddet fastsættes til ca. 1,5 mio. kr., hvilket svarer til 0,33 pct. af den eksisterende økonomiske ramme i 2023, og beløbet påvirkes ikke, såfremt den samlede økonomiske ramme bliver større eller mindre.

Tilskudsniveauet for trin 1 svarer til grundtilskuddet. Tilskudsniveauerne på trin 2 og trin 3 udgøres af henholdsvis grundtilskuddet og et yderligere tillæg for trin 2 og trin 3.

I tabel 8 er der opstillet data for brugere, indtægter og forskning for fire fiktive museer: Museum X, Y, Z og W. Formålet er at vise, hvilke trin de fire museer ville ligge på i det tænkte eksempel.

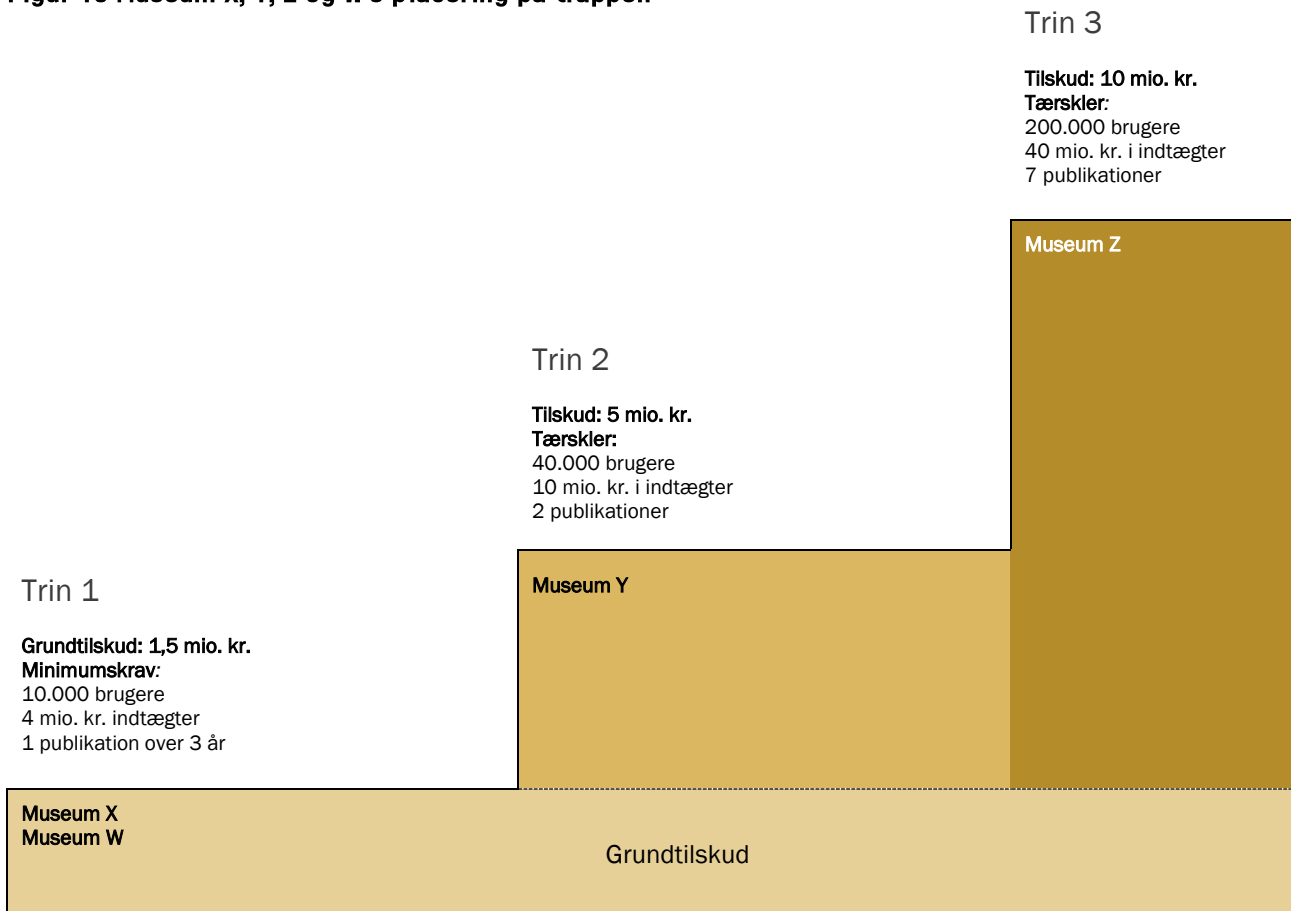
Tabel 8 Eksempler på museers placering på trinnene

	Trin	Brugere	Indtægter	Forskning
Museum X	Trin 1	12.000 brugere	5 mio. kr.	1 publikation
		Blandt de nederste 50 pct.	Blandt de nederste 50 pct.	Blandt de nederste 50 pct.
Museum Y	Trin 2	45.000 brugere	15 mio. kr.	2,5 publikationer
		Blandt de 40 pct. i midten	Blandt de 40 pct. i midten	Blandt de 40 pct. i midten
Museum Z	Trin 3	230.000 brugere	42 mio. kr.	8 publikationer
		Blandt de øverste 10 pct.	Blandt de øverste 10 pct.	Blandt de øverste 10 pct.
Museum W	Trin 1	250.000 brugere	43 mio. kr.	1,5 publikationer
		Blandt de øverste 10 pct.	Blandt de øverste 10 pct.	Blandt de nederste 50 pct.

Museum X ligger under tærsklerne til trin 2 for både brugere, indtægter og forskning og ligger derfor på trin 1. Museum Y ligger over tærsklerne til trin 2 og ligger derfor på trin 2. Museum Z ligger over tærsklerne til trin 3 og ligger derfor på trin 3.

Museum W ligger på trin 1, selvom museet har flere brugere og flere indtægter end tærsklerne til trin 3. Det skyldes, at museets antal forskningspublikationer ligger under tærsklen til trin 2. Museerne skal dermed løse opgaver med hensyn til både brugere, forskning og indtægter for at få et højere statsligt tilskud.

Figur 18 Museum X, Y, Z og W's placering på trappen



Det bemærkes, at antallet af museer på de enkelte trin kan variere, selvom det samlede antal museer i modellen er det samme. Hvis det for eksempel er de samme museer, der er blandt de øverste 10 pct. for både brugere, indtægter og forskning, så vil der være 10 museer på trin 3 – men hvis de museer, der er blandt de øverste 10 pct. for brugere, ikke samtidig ligger blandt de øverste 10 pct. for indtægter eller forskning, så vil de ikke være på trin 3. Teoretisk kan der altså være en situation, hvor der er 0 museer på trin 3, fordi ingen museer både er blandt de øverste 10 pct. for brugere, indtægter og forskning.

4. BYGGEKLODSMODELLEN



Byggeklodsmodellen er en tilskudsmodel med et større antal tilskudsniveauer og er således mere kompleks. Byggeklodsmodellen tildeler tilskud ud fra det niveau, det enkelte museum løser *de enkelte* opgaver på. På den måde understøtter modellen fleksibilitet for museerne, og at opgaverne ikke skal løses på samme niveau.

En byggeklodsmodel indebærer, at museerne kan tildeles tilskud for at klare sig godt på hver af de valgte parametre individuelt i modsætning til trappemodellen, hvor der stilles krav om at klare sig godt på alle tre parametre samtidigt.

Ligesom i trappemodellen får alle statsanerkendte museer i byggeklodsmodellen et fast grundtilskud, der ydes for at opfylde de minimumskrav, der stilles til alle statsanerkendte museer, jf. kapitel 3. I tillæg til grundtilskuddet kan museerne opnå yderligere tilskud for de tre parametre, henholdsvis brugere, indtægter og forskning. Museerne har således mulighed for at opnå en række tillægstilskud, hvis de løser visse opgaver på et særligt højt niveau, dvs. et tillægstilskud for at have henholdsvis mange brugere, mange indtægter eller høj forskningsproduktion. Museernes tilskud sammensættes således af grundtilskuddet og ”byggeklodser” for henholdsvis brugere, indtægter og forskning, der ikke er indbyrdes afhængige. I modellen er det – modsat en trappemodel – ikke forudsat, at et museum løser alle opgaver på et højt niveau, men sikrer, at museer særskilt modtager statstilskud tilsvarende det niveau, som de løser den enkelte opgave på.

Byggeklodsmodellen skaber fleksibilitet, således at et museum, der for eksempel tiltrækker mange brugere, særskilt kan honoreres herfor, selvom museet ikke nødvendigvis har en stor forskningsproduktion. Eller et museum, der sikrer en stor forskningsproduktion, modtager et statsligt tilskud, der modsvarer dette, selvom museet ikke nødvendigvis genererer store indtægter.

En byggeklodsmodel fungerer ved, at der for hver af de tre parametre (brugere, indtægter og forskning) er defineret et antal tillæg ud over grundtilskuddet. Tærsklerne for tillæggene fastsættes, så en bestemt andel af museerne kan få tillægget. For eksempel kan et brugertillæg gives til de 10 pct. museer, der har flest brugere, og et andet brugertillæg kan gives til de 40 pct. af museerne, der har næstflest brugere. Tilsvarende for indtægter og forskning.

Nedenstående er et tænkt eksempel, som har til hensigt at anskueliggøre logikken i en byggeklodsmodel. Tilskudsniveauerne er ikke baseret på beregninger og har ikke relation til de anbefalede modeller, som præsenteres i det følgende afsnit. Tærsklerne mellem klodserne er afrundede for eksemplets skyld.

Table 9 Eksempel på en byggekoldsmode

	Brugere	Indtægter	Forskning
Tærskler	Højt brugertillæg: 4 mio. kr. De 10 pct. museer med flest brugere 200.000 brugere	Højt indtægtstillæg 4 mio. kr. De 10 pct. museer med flest indtægter 40 mio. kr.	Højt forskningstillæg: 4 mio. kr. De 10 pct. museer med flest forskningspublikationer 7 publikationer
Tærskler	Lavt brugertillæg: 2 mio. kr. De 40 pct. museer med næstflest brugere 40.000 brugere	Lavt indtægtstillæg: 2 mio. kr. De 40 pct. museer med næstflest indtægter 10 mio. kr.	Lavt forskningstillæg: 2 mio. kr. De 40 pct. museer med næstflest forskningspublikationer 2 publikationer
Minimumskrav	Grundtilskud: 1,5 mio. kr. Alle museer		
	10.000 brugere	4 mio. kr.	1 publikation over tre år

På samme måde som i trappemodellen skal et museum ligge over tærsklen for et givent tillæg for at få tilskuddet. I tabel 10 er det markeret med grønt, hvilket tillæg Museum X, Y, Z og W ville få i eksemplet.

Table 10 Eksempler på museers tillæg

	Brugere	Indtægter	Forskning
Museum X	12.000 brugere Blandt de nederste 50 pct.	5 mio. kr. Blandt de nederste 50 pct.	1 publikation Blandt de nederste 50 pct.
Museum Y	45.000 brugere Blandt de 40 pct. i midten	42 mio. kr. Blandt de øverste 10 pct.	2,5 publikationer Blandt de 40 pct. i midten
Museum Z	25.000 brugere Blandt de nederste 50 pct.	15 mio. kr. Blandt de 40 pct. i midten	8 publikationer Blandt de øverste 10 pct.
Museum W	250.000 brugere Blandt de øverste 10 pct.	41 mio. kr. Blandt de øverste 10 pct.	1,5 publikationer - Blandt de nederste 50 pct.

I det tænkte eksempel får Museum X, Y, Z og W følgende tilskud (markeret med grønt):

Table 11 Eksempler på museers tillæg

Museum X: 1,5 mio. kr.		
Højt brugertillæg	Højt indtægtstillæg	Højt forskningstillæg
Lavt brugertillæg	Lavt indtægtstillæg	Lavt forskningstillæg
Grundtilskud (1,5 mio. kr.)		

Museum Y: 9,5 mio. kr.		
Højt brugertillæg	Højt indtægtstillæg (4 mio. kr.)	Højt forskningstillæg
Lavt brugertillæg (2 mio. kr.)	Lavt indtægtstillæg	Lavt forskningstillæg (2 mio. kr.)
Grundtilskud (1,5 mio. kr.)		

Museum Z: 7,5 mio. kr.		
Højt brugertillæg	Højt indtægtstillæg	Højt forskningstillæg (4 mio. kr.)
Lavt brugertillæg	Lavt indtægtstillæg (2 mio. kr.)	Lavt forskningstillæg
Grundtilskud (1,5 mio. kr.)		

Museum W: 9,5 mio. kr.		
Højt brugertillæg (4 mio. kr.)	Højt indtægtstillæg (4 mio. kr.)	Højt forskningstillæg
Lavt brugertillæg	Lavt indtægtstillæg	Lavt forskningstillæg
Grundtilskud (1,5 mio. kr.)		

Det bemærkes, at et museum maksimalt kan få ét tillæg inden for hvert tilskudselement. Museet kan for eksempel få et højt eller et lavt indtægtstillæg.

4.1 Sammenligning

I **trappemodellen** er tilskudselementerne (brugere, forskning og indtægter) indbyrdes afhængige i forhold til fastsættelse af tilskudsniveauet. Det betyder, at museerne både skal have mange brugere, indtægter og forskningspublikationer for at få et højere tilskud i trappemodellen. For det enkelte museum gør det modellen *mindre fleksibel*.

Samtidig er trappemodellen karakteriseret ved *enkelhed*. Museerne inddeles i et antal trin, og der fastsættes et tilskudsniveau til hvert trin.

I **byggeklodsmodellen** bliver museerne *særligt* honoreret for tilskudselementerne (brugere, forskning og indtægter). Det betyder, at det bliver muligt for museerne at fokusere på blot et eller flere elementer. For det enkelte museum gør det byggeklodsmodellen *fleksibel*.

Samtidig er byggeklodsmodellen mere *kompleks*, da der er et meget større antal tilskudsniveauer, og det gør det svært for museerne at planlægge efter.

5. ANBEFALEDE TILSKUDSMODELLER

Arbejdsgruppen har drøftet en række konkrete varianter af både trappemodellen og byggeklodsmodellen og anbefaler på den baggrund tre modeller:

- En trappemodel med tre trin (trappemodel A).
- En trappemodel med fire trin (trappemodel B).
- En byggeklodsmodel med seks tillæg (byggeklodsmodellen).

De tre anbefalede modeller har hver deres egenskaber og fordele, som uddybes i de enkelte afsnit. De har samtidig følgende fællestræk.

5.1 Fast større grundtilskud

Som det fremgår af kapitel 2 anbefaler arbejdsgruppen, at alle statsanerkendte museer skal have en bæredygtig økonomi, da det er en forudsætning for, at de kan udvikle museumstilbud af høj kvalitet samt drive og udvikle deres virksomhed. Det understøttes af et nyt og højere mål for økonomisk bæredygtighed i form af et krav om minimum 4 mio. kr. i indtægter, jf. kapitel 3, afsnit 2. Derudover introduceres der nye minimumskrav til brugere og forskning for alle statsanerkendte museer. Endelig er det centralt for staten, at museerne tager tilstrækkeligt vare på deres samlinger, som udgør væsentlig kultur- og naturarv. Arbejdsgruppen anbefaler derfor, at alle museer tildeles et grundtilskud. Grundtilskuddet udgør en statslig minimumsfinansiering i anerkendelse af den samfundsopgave, som museet varetager med at bevare og udvikle museets samling.

På den baggrund anbefaler arbejdsgruppen, at grundtilskuddet fastsættes til ca. 1,5 mio. kr. svarende til 0,33 pct. af den eksisterende økonomiske ramme. Det betyder, at det laveste tilskudsniveau i alle de anbefalede tilskudsmodeller hæves med omtrent 40 pct. i forhold til niveauet i dag.

Grundtilskuddet lægges fast, så det ikke bliver lavere, når der for eksempel kommer nye statsanerkendte museer ind i tilskudsmodellen. Det betyder samtidig, at en tilkomst af flere statsanerkendte museer inden for den nuværende økonomiske ramme vil give en fladere fordeling, da tilskuddene til for eksempel trin 2 og 3 i en trappemodel vil blive tilsvarende mindre. Grundtilskuddet ligger samtidig fast i kroner og ører, så det ikke bliver påvirket, hvis den økonomiske ramme bliver større eller mindre.

Det faste grundtilskud på ca. 1,5 mio. kr. betyder, at den tredjedel af de statsanerkendte museer, der i dag får mindre end 1,5 mio. kr., vil opleve at få et større tilskud.

5.2 Forskel i tilskudsniveauerne

Samtidig med et hævet grundtilskud er det tilstræbt at bibeholde en relativ stor forskel i tilskudsniveauerne. Det indebærer, at de højeste tilskud er markant højere end grundtilskuddet. Det skyldes dels hensynet til at give museumslandskabet et incitament til at fokusere på de parametre, som indgår i modellerne – og dels hensynet til, at der skal være stor forskel på tilskudsniveauerne til museer, der løser opgaverne på meget forskellige niveauer. På den måde sikres også et højt tilskudsniveau til en mindre gruppe af store museer, der er fyrtårne i det danske museumslandskab, herunder for eksempel museer i international klasse.

5.3 Bemærkninger til beregningerne

Alle de følgende model- og konsekvensberegninger har en række forbehold, som uddybes her.

Adfærdsændringer

De følgende model- og konsekvensberegninger tager udgangspunkt i data fra 2018-2022. Det er dermed baseret på data om brugere, indtægter og forskning fra en periode, hvor museernes tilskud ikke er blevet fordelt på baggrund af det, og data ikke er blevet indberettet til det formål. Alle beregninger må derfor betragtes som et øjebliksbillede, som vil ændre sig, når modellen træder i kraft. Beregningerne er derfor foretaget med tilgængelige data og *uden at der er taget højde for adfærdsændringer*. Med adfærdsændringer menes, at museerne vil tilstræbe at fastholde eller øge deres statslige tilskud ved for eksempel at tiltrække flere brugere til deres udstillinger, generere flere indtægter og producere flere forskningspublikationer. Der er i beregningerne ikke taget højde for sådanne mulige adfærdsændringer.

Minimumskrav og nye statsanerkendelser

Beregningerne tager endvidere udgangspunkt i, at alle 97 statsanerkendte museer lever op til de nye minimumskrav, selvom de ikke alle gør det i dag. Museerne vil skulle have en overgangsperiode til at omstille sig til de nye krav (jf. afsnit 7 nedenfor). Det bemærkes, at der derudover anbefales at indføre dynamik i tilskudssystemet, så der bliver mulighed for nye statsanerkendelser. Nye statsanerkendelser vil betyde, at potentielt flere museer bliver en del af tilskudsmodellen, hvilket yderligere kan ændre beregningerne.

Særtilskud

Endelig tager beregningerne udgangspunkt i den nuværende økonomiske ramme til ordinære driftstilskud til de statsanerkendte museer. Særtilskud medregnes ikke.

Samlet set betyder de beskrevne forbehold, at konsekvenserne af en ny tilskudsmodel ikke vil blive præcist som beskrevet her. Formålet er derfor at beskrive principperne i modellerne, og hvilke overordnede konsekvenser, de – med de nævnte forbehold – vil få.

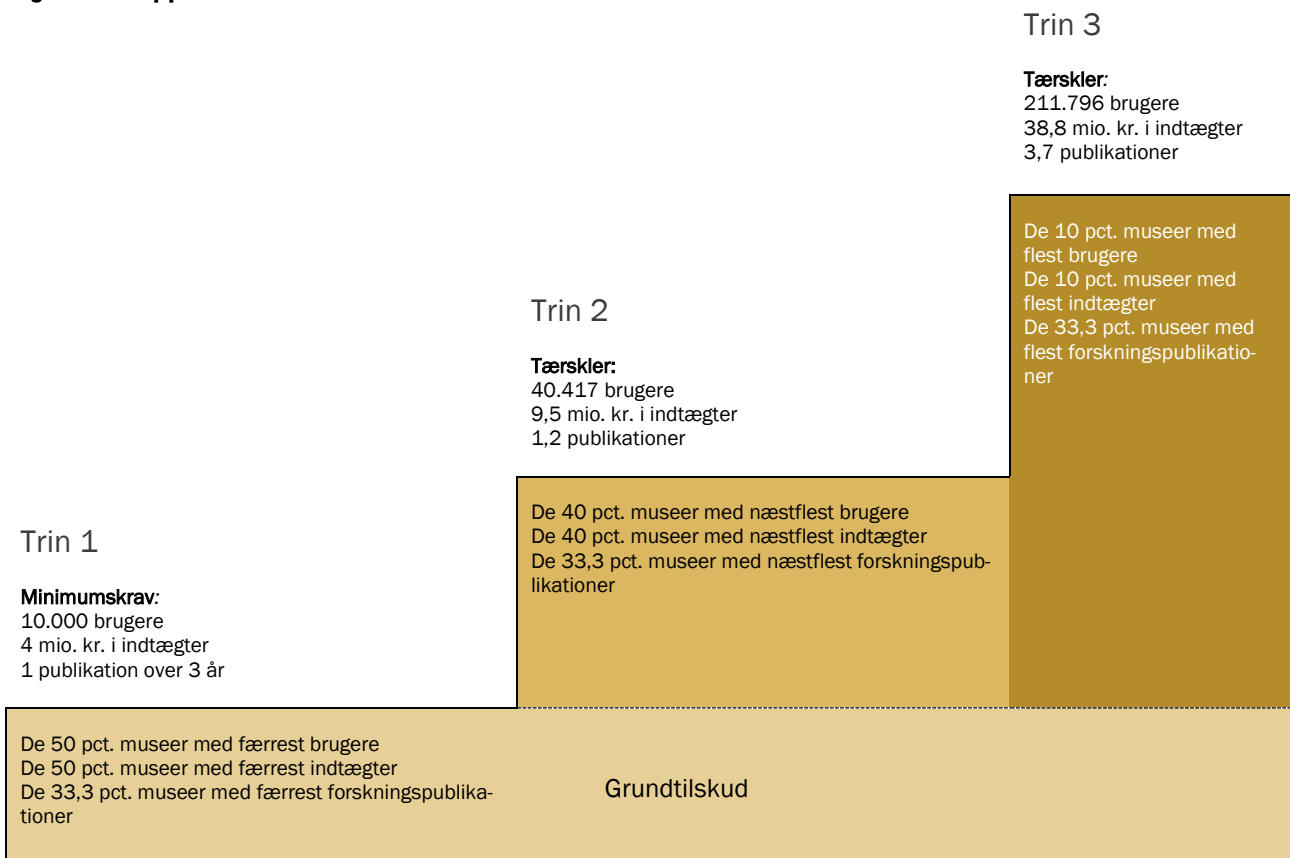
5.4 Trappemodel A: Tre trin

I første anbefalede trappemodel er museerne delt op i tre trin. For bruger- og indtægtsparametrene deles museerne op i grupper af 10 pct., 40 pct. og 50 pct. Det vil sige, at halvdelen af museerne placerer sig på trin 1, 40 pct. af museerne placerer sig på trin 2, og 10 pct. placerer sig på trin 3.

For forskningsparameteret er museerne delt op på en anden måde. I stedet for et stort trin 1, et mindre trin 2 og et endnu mindre trin 3, deles museerne op i tre lige store trin. På den måde er der lavere krav til at være på trin 3, når det gælder forskning. En tredjedel af museerne vil være på trin 3 for forskning, mens det gælder 10 pct. for bruger- og indtægtsparametrene. Forskellen skyldes, at forskningsvariablen kun måler den del af museernes vidensudvikling, der består af fagfællebedømt forskning, og derfor ikke er et lige så fyldestgørende mål som bruger- og indtægtsparametrene, jf. kapitel 4. Hermed tages der i modellen højde for, at museernes arbejde med vidensudvikling i praksis er bredere og består af andet og mere end fagfællebedømt forskning.

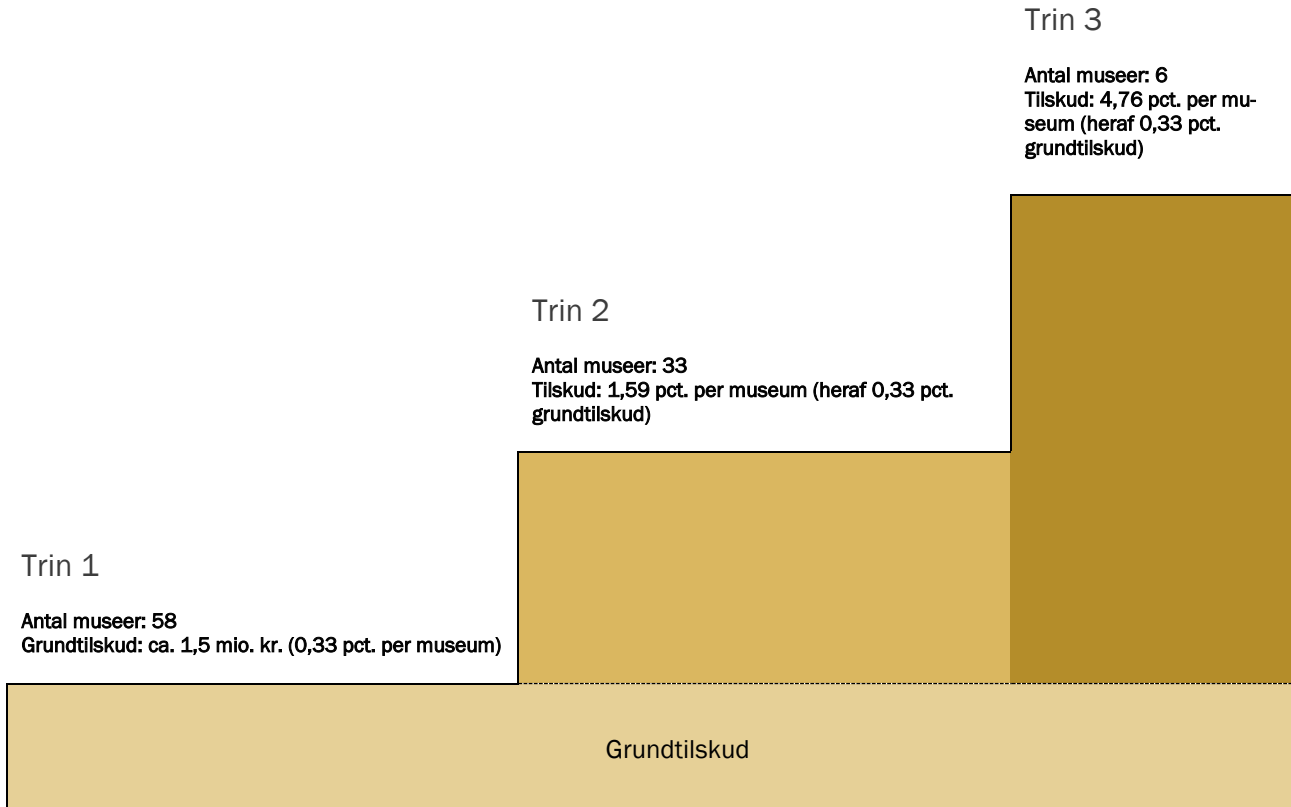
Alle museerne er forudsat som minimum at kunne leve op til tærsklerne til trin 1, da de afspejler de minimumskrav, der er til at være et statsanerkendt museum, jf. kapitel 3. Museer indplaceres på trin 2, hvis de har mellem 40.417 og 211.796 brugere, mellem 9,5 og 38,8 mio. kr. i indtægter og mellem 1,2 og 3,7 forskningspublikationer. Museer er på trin 3, hvis de har over 211.796 brugere, 38,8 mio. kr. i indtægter og 3,7 forskningsartikler.

Figur 19 Trappemodel A



For trappemodellen gælder, at et museum skal ligge over tærsklerne inden for alle tre parametre, dvs. både brugere, indtægter og forskning, for at være på det pågældende trin. Derfor er der, når de forskellige parametre ses samlet, 6 museer på trin 3, som altså ligger over tærsklerne for både brugere, indtægter og forskning. 33 museer ligger på trin 2, og 58 museer ligger på trin 1.

Figur 20: Antal museer på hvert trin og andel af rammen per museum



Tilskuddene til museerne på trinnene er fastsat således, at alle museerne får ca. 1,5 mio. kr. i grundtilskud, hvilket svarer til 0,33 pct. af den samlede økonomiske ramme per museum. I denne konkrete beregning får hvert museum på trin 2 yderligere 1,26 pct. af den samlede ramme, og hvert museum på trin 3 får yderligere 4,43 pct. af den samlede ramme. Det betyder, at museerne på trin 2 hver får 1,59 pct. af rammen, og museerne på trin 3 hver får 4,76 pct. af rammen. Der er dermed en stor forskel på størrelsen af tilskuddet på de forskellige trin. Tilskuddet til museerne på trin 3 er således tre gange så stort som til museerne på trin 2, som er ca. fem gange så stort som grundtilskuddet på trin 1.

Tilskudsniveauerne fastsættes således, at alle museerne får grundtilskuddet. Derefter fordeles resten af rammen til museerne på trin 2 og trin 3. Forholdet mellem tilskudsniveauet for trin 2 og trin 3 er i videst muligt omfang fastsat således, at tilskuddet (inkl. grundtilskud) til museerne på trin 3 altid vil være tre gange så stort som tilskuddet (inkl. grundtilskud) til museerne på trin 2.

Hvis antallet af museer på trinnene ændrer sig, vil museernes andele af rammen på trin 2 og trin 3 også ændre sig. Grundtilskuddet vil være fast. Forholdet mellem trin 2 og trin 3 vil også være fast. Derimod vil forholdet mellem grundtilskuddet på den ene side og trin 2 og trin 3 på den anden side (og dermed støjheden i modellen) variere. Hvis der for eksempel kommer flere museer på trin 3 på grund af intern dynamik i modellen, vil tilskudsniveauet på både trin 2 og trin 3 falde. Det skyldes, at forholdet mellem

tilskudsniveauerne på trin 2 og trin 3 er fastsat – som anført ovenfor – så tilskuddet på trin 2 falder, når tilskuddet på trin 3 falder.

Med den anbefalede trappemodel løftes tilskuddet til de museer, der i dag får det laveste tilskud. Det højeste tilskudsniveau er lavere end det er i dag, men der er bibeholdt et relativt højt tilskudsniveau til museerne på trin 3.

Tilskudsmodellen omfordeler ca. 30 pct. af tilskudsmidlerne i forhold til den nuværende fordeling. Det betyder, at ca. 30 pct. af tilskudsmidlerne vil blive flyttet til andre museer end dem, der får dem i dag.

Trappemodel A er den enkleste af de tre anbefalede tilskudsmodeller, men det betyder samtidig, at der er store spring mellem trinnene – både hvad angår tærskler og tilskudsniveauer. Det betyder også, at museernes mulighed for at rykke mellem trinnene – og dermed modellens dynamik – er mere begrænset end i de andre anbefalede modeller.

Se konsekvensberegninger for de enkelte museer i bilag 6.

5.5 Trappemodel B: Fire trin

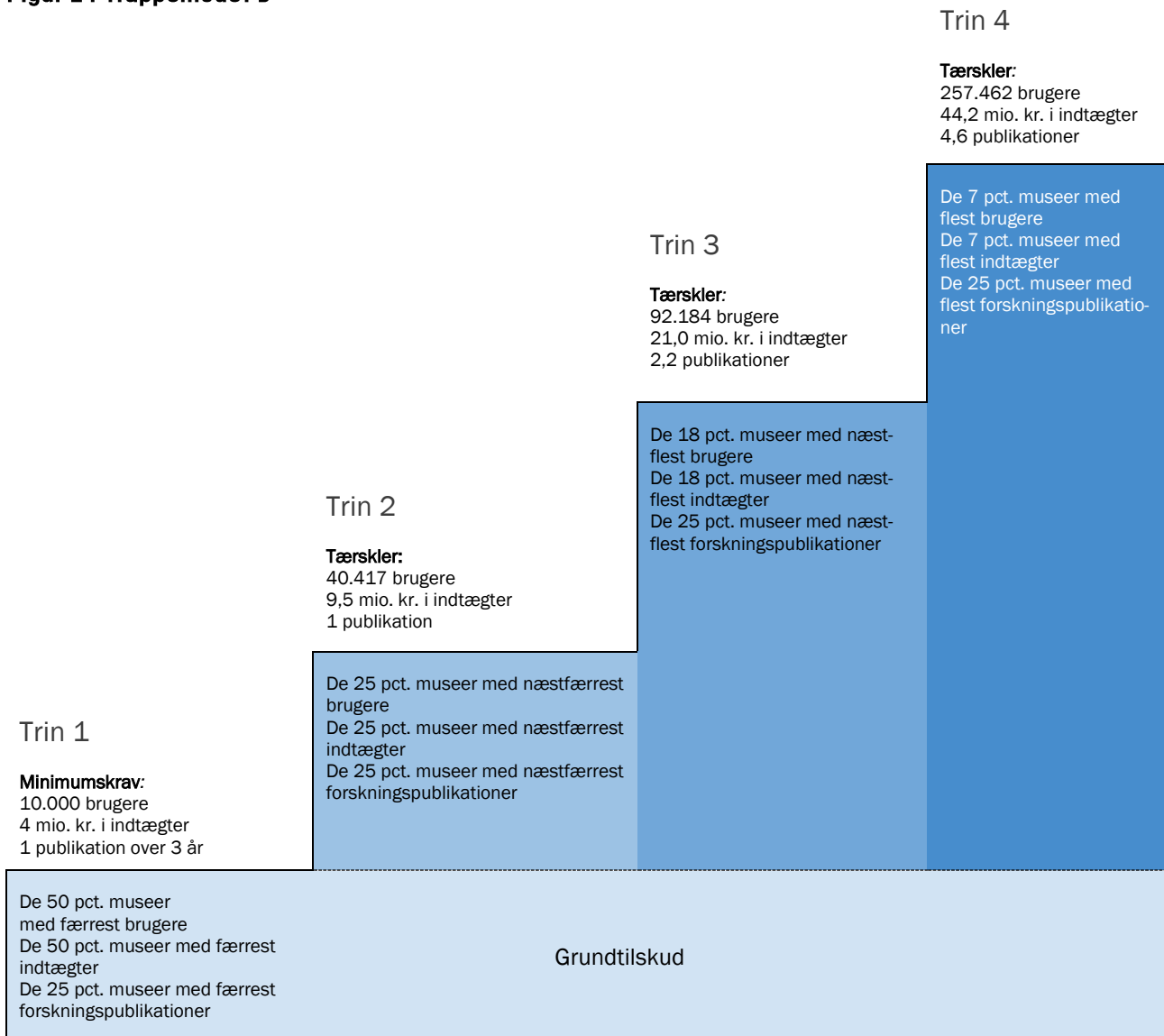
Den anden anbefalede tilskudsmodel – trappemodel B – baserer sig på samme principper, beregningsteknik og tankegang som trappemodel A.

Museerne deles dog op i fire trin i stedet for tre. Formålet er at tage højde for den diversitet, der er i museumslandskabet ved at have flere forskellige tilskudsniveauer og derfor mindre afstand mellem trinnene. Derudover er formålet at oprette et trin med et højere tilskudsniveau end trin 3 i trappemodel A. Trinnet rummer de få museer, der ligger meget højt i forhold til både brugere, indtægter og forskningspublikationer, og som derfor også adskiller sig fra det øvrige museumslandskab.

For at skabe et lille trin 4 og flere trin i den øvre halvdel af museerne, deles museerne for bruger- og indtægtsparametrene op i grupper af 7 pct., 18 pct., 25 pct. og 50 pct. af museerne. Det vil sige, at halvdelen af museerne placerer sig på trin 1, 25 pct. af museerne placerer sig på trin 2, 18 pct. placerer sig på trin 3 og 7 pct. placerer sig på trin 4. For forskning deles museerne på samme måde som i trappemodel A anderledes op. Museerne placeres på fire lige store trin, som hver rummer 25 pct. af museerne. Kravene til hvert trin er derfor lavere for forskning og afspejler – ligesom i trappemodel A – at fagfællebedømt forskning kun udgør en del af museernes vidensudvikling og derfor tillægges mindre vægt end brugere og indtægter. Det betyder, at et museum skal være blandt de øverste 7 pct. for brugere og indtægter og blandt den øverste fjerdedel for forskning for at være på trin 4.

Konkret skal museerne i disse beregninger have over 257.462 brugere, 44,2 mio. kr. i indtægter og 4,6 forskningspublikationer for at være på trin 4. Se de øvrige tærskler i figur 21 nedenfor.

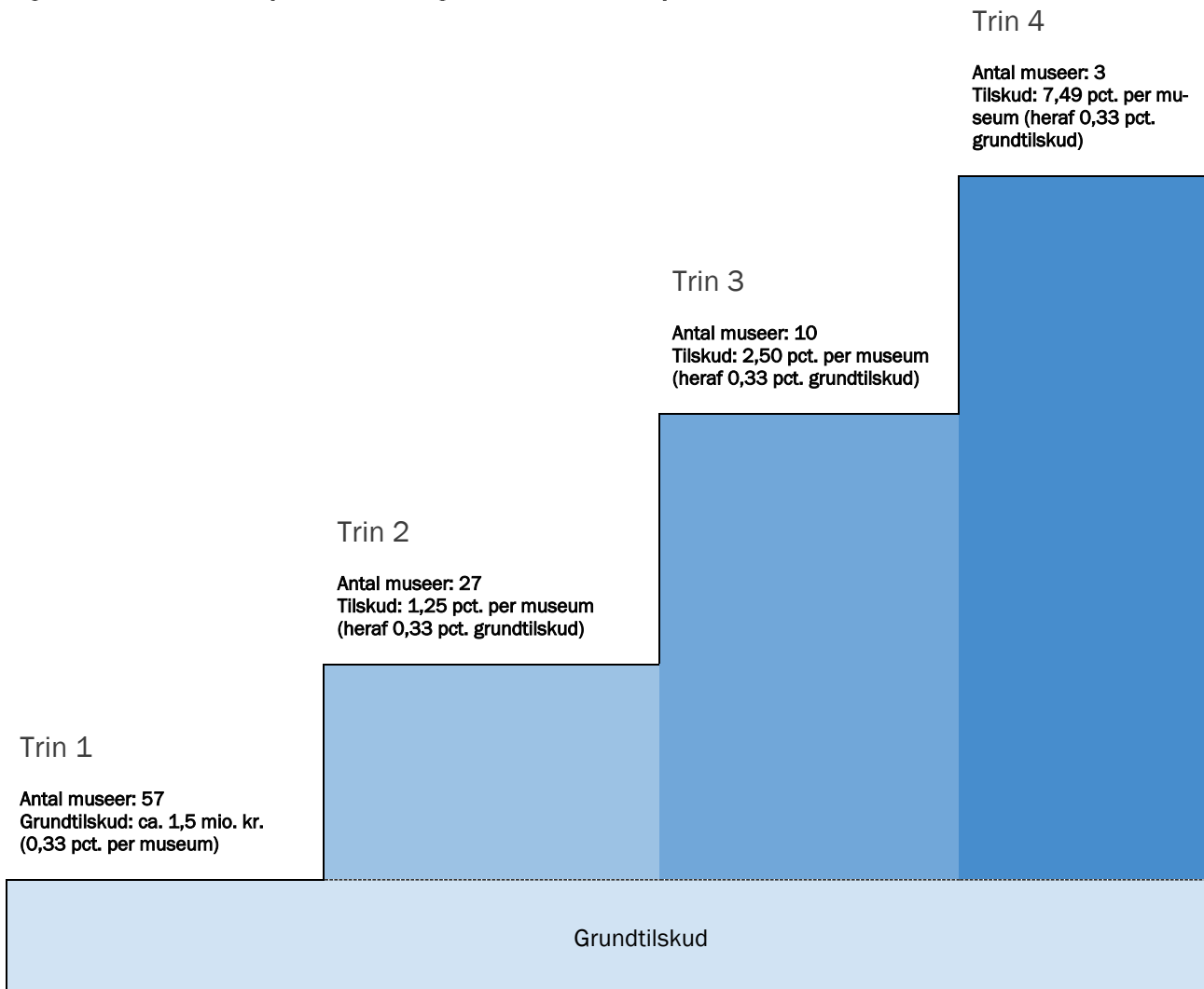
Figur 21 Trappemodel B



Med de fastsatte grænser (og det nuværende antal statsanerkendte museer) kan der maksimalt være 7 museer på trin 4. Det vil dog formentligt sjældent være tilfældet, da der ikke i dag er syv museer, der både har det tilstrækkelige antal brugere, indtægter og forskningspublikationer. Flere af de museer, der har flest brugere, ligger ikke også blandt de museer, der har flest indtægter. Samtidig er der flere af de store museer, herunder kunstmuseer, som ikke ligger blandt den fjerdedel af museerne, der forsker mest. Det betyder i dette tilfælde, at der blot er tre museer på trin 4, som alle er kulturhistoriske museer.

Se konsekvensberegninger for de enkelte museer i bilag 6.

Figur 22 Antal museer på hvert trin og andel af rammen per museum.



Ligesom i trappemodell A får alle museerne et grundtilskud på ca. 1,5 mio. kr. svarende til 0,33 pct. af rammen. Resten af rammen fordeles i videst muligt omfang således, at tilskuddet (inkl. grundtilskud) på trin 4 er tre gange så højt som tilskuddet (inkl. grundtilskud) på trin 3 og seks gange så højt som tilskuddet (inkl. grundtilskud) på trin 2.

Det betyder, at museerne på trin 4 hver får 7,49 pct. af rammen, museerne på trin 3 får 2,5 pct. af rammen og museerne på trin 2 får 1,25 pct. af rammen.

Ligesom i trappemodell A er forholdet mellem tilskudsniveauerne på til museerne på trin 2, 3 og 4 fast. Det betyder for eksempel, at såfremt der kommer flere museer på trin 4 (med det nuværende antal statsanerkendte museer kan der være syv museer på trin 4) vil andelen per museum ændre sig. Forholdet til grundtilskuddet ville blive mindre, og modellen ville blive mindre stejl. Forholdet mellem tilskudsniveauerne på trin 2, 3 og 4 vil dog være konstant.

Tilskudsmodellen omfordeler ca. 35 pct. af tilskudsmidlerne i forhold til den nuværende fordeling. Det betyder, at ca. 35 pct. af tilskudsmidlerne vil blive flyttet til andre museer end dem, der får dem i dag.

Trappemodell B er mere kompleks end trappemodell A, men afspejler i højere grad diversiteten i museumslandskabet, fordi der er flere trin og dermed flere tilskudsniveauer. Springene mellem trinnene er derfor også mindre – både hvad angår tærskler og tilskudsniveauer. Samtidig muliggør et trin 4 med færre museer et tilskudsniveau, der er højere end tilskudsniveauet for trin 3 i trappemodell A. Modellen er samtidig mere dynamisk end trappemodell A, da der i højere grad mulighed for, at museerne kan rykke mellem trinnene.

Se konsekvensberegninger for de enkelte museer i bilag 6.

5.6 Byggeklodsmode1

Arbejdsgruppen anbefaler desuden en byggeklodsmode1. Som beskrevet i afsnit 4 ovenfor tildeles museerne tilskud i en byggeklodsmode1 særskilt for brugere, indtægter og forskning. De enkelte tilskud kan derfor tænkes som individuelle ”byggeklodser” i museernes samlede tilskud.

I byggeklodsmode1len får alle museer, der lever op til minimumskravene for statsanerkendelse, et grundtilskud, der tilsvarende tilskuddet på trin 1 i trappemode1lerne er fastsat til ca. 1,5 mio. kr. Museerne kan derudover opnå tillægstilskud (byggeklodser) på baggrund af henholdsvis brugere, indtægter og forskningspublikationer – uafhængigt af hinanden. Tærsklerne for tillæggene fastsættes, så en bestemt andel af museerne kan få tillægget. Ligesom i trappemodell A tages der udgangspunkt i grupper af 10, 40 og 50 pct. af museerne. 10 pct. kan få det høje tillæg og 40 pct. kan få det lave tillæg. Den resterende del af museerne får ikke tillæg, men får alene grundtilskuddet.

Table 12 Byggeklodsmode1len

	Brugere (29 pct. af rammen)	Indtægter (29 pct. af rammen)	Forskning (10 pct. af rammen)
Tærskler	Højt brugertillæg (1,96 pct. af rammen). 10 museer 211.796 brugere	Højt indtægtstillæg (1,96 pct. af rammen). 10 museer 38,8 mio. kr.	Højt forskningstillæg (0,69 pct. af rammen). 10 museer 7,5 publikationer
Tærskler	Lavt brugertillæg (0,25 pct. af rammen). 38 museer 40.417 brugere	Lavt indtægtstillæg (0,25 pct. af rammen). 38 museer 9,5 mio. kr.	Lavt forskningstillæg (0,09 pct. af rammen). 38 museer 2,2 publikationer
Minimums-krav	10.000 brugere	4 mio. kr.	1 publikation over tre år
	Grundtilskud: (ca. 1,5 mio. kr. / 0,33 pct. af rammen). Alle museer		

De 10 pct. af museerne, der har flest brugere, kan få det høje brugertillæg. Det samme gælder for det høje indtægtstillæg og det høje forskningstillæg. De følgende 40 pct. af museerne kan få det lave bruger-, indtægts- og forskningstillæg.

Det svarer til, at et museum skal have over 211.796 brugere for at få det høje tillæg for brugere, 38,8 mio. kr. i indtægter for at få det høje tillæg for indtægter og over 7,5 forskningspublikationer for at få det høje tillæg for forskning.

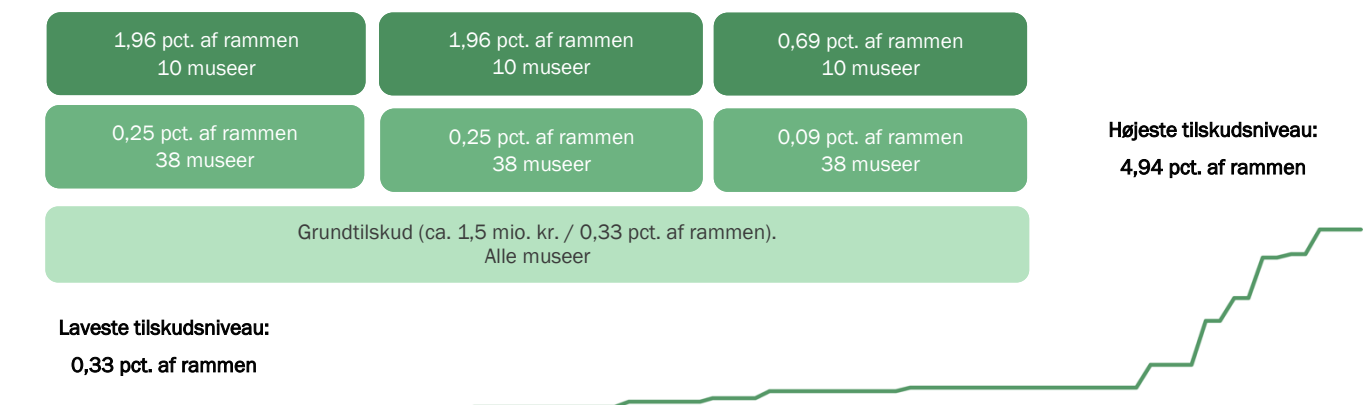
De tilsvarende tærskler for de lave tillæg er 40.417 brugere, 9,5 mio. kr. i indtægter og 2,2 publikationer. Forholdet mellem tillægstilskuddene er fastsat således, at de øverste 10 pct. tildeles 8 gange større tilskud end tillægget til de følgende 40 pct.

Grundtilskuddet er fastsat til ca. 1,5 mio., hvilket med den eksisterende ramme og det eksisterende antal statsanerkendte museer svarer til ca. 32 pct. af rammen. Det vil sige, at ca. 32 pct. af rammen udbetales til grundtilskud. Dertil fastsættes tillægstilskud for henholdsvis brugere og indtægter til ca. 29 pct. af rammen, idet disse parametre i væsentlighed afspejler arbejdsgruppens anbefalinger til museernes opgaver. Endelig fastsættes forskningstillæggene til 10 pct. af rammen, hvilket ligesom i trappemodellerne afspejler, at fagfællebedømt forskning kun er en delmængde af museernes vidensudvikling. Dermed vægtes forskningsvariablen lavere end brugere og indtægter i både byggeklodsmodellen og trappemodellerne – i byggeklodsmodellen ved at andelen af den økonomiske ramme, der er sat af til forskningstillæggene, er lavere end til brugere og forskning, og i trappemodellerne ved at kravene til trinnene er lavere for forskning end for brugere og indtægter.

For at opretholde et fast grundtilskud vil grundtilskuddets andel af den samlede ramme stige, såfremt der kommer flere statsanerkendte museer ind i modellen. Tilsvarende vil de øvrige andele til brugere, indtægter og forskning falde.

Et museum kan i byggeklodsmodellen opnå det højeste mulige samlede tillæg, såfremt museet har over 211.796 brugere, 38,8 mio. kr. i indtægter og 7,5 forskningspublikationer. Tillæggene kan kombineres på tværs af brugere, indtægter og forskning, om end museerne ikke kan opnå flere tillæg inden for samme tilskudselement. For eksempel kan et museum ikke både få det høje og det lave brugertillæg.

Figur 23 Byggeklodsmodellen



Som det fremgår af grafen indebærer byggeklodsmodellen langt flere tilskudsniveauer end i trappemodellerne. Konkret er der 12 forskellige tilskudsniveauer sammenlignet med henholdsvis 3 og 4 tilskudsniveauer i trappemodellerne A og B. Samtidig er der en markant stigning i højre side af grafen som skyldes, at de høje tillæg er otte gange højere end de lave tillæg. Det højeste tilskudsniveau ligger på 4,94 pct. af rammen, hvilket er lidt højere end trin 3 i trappemodellerne A og noget lavere end trin 4 i trappemodellerne B.

Byggeklodsmodellen er mere kompleks end både trappemodeller A og B. Den skaber fleksibilitet for museerne, der kan fokusere på en eller flere af tilskudselementer. Samtidig er den mere kompleks at navigere i, da der er langt flere mulige tilskudsniveauer. Tilskudsmodellen omfordeler ca. 27 pct. af tilskudsmidlerne i forhold til den nuværende fordeling. Det betyder, at ca. 27 pct. af tilskudsmidlerne vil blive flyttet til andre museer end dem, der får dem i dag.

Se konsekvensberegninger for de enkelte museer i bilag 6.

6. GENERELT OM TILSKUDSMODELLERNE

6.1 Tværgående konsekvenser af de tre anbefalede modeller

Konsekvensberegningerne i dette kapitel er baseret på tilgængelige data, hvor der ikke er taget højde for de adfærdsændringer, som må forventes at følge af incitamenterne i modellerne, nemlig at museerne vil tilstræbe at fastholde eller øge deres statslige tilskud ved for eksempel at tiltrække flere brugere til deres formidling, generere flere indtægter og producere flere forskningspublikationer. Det bemærkes dertil, at de forskellige museers forskningsproduktion er påvirket af, at der er og har været specifikke krav til forskningsproduktionen for de museer, der har et arkæologisk ansvarsområde, men ikke til øvrige museer. Kulturhistoriske og blandede museer med arkæologisk ansvar i dag har en højere forskningsproduktion end museer, der alene har ansvarsområde inden for nyere tids kulturhistorie, kunsthistorie eller naturhistorie.

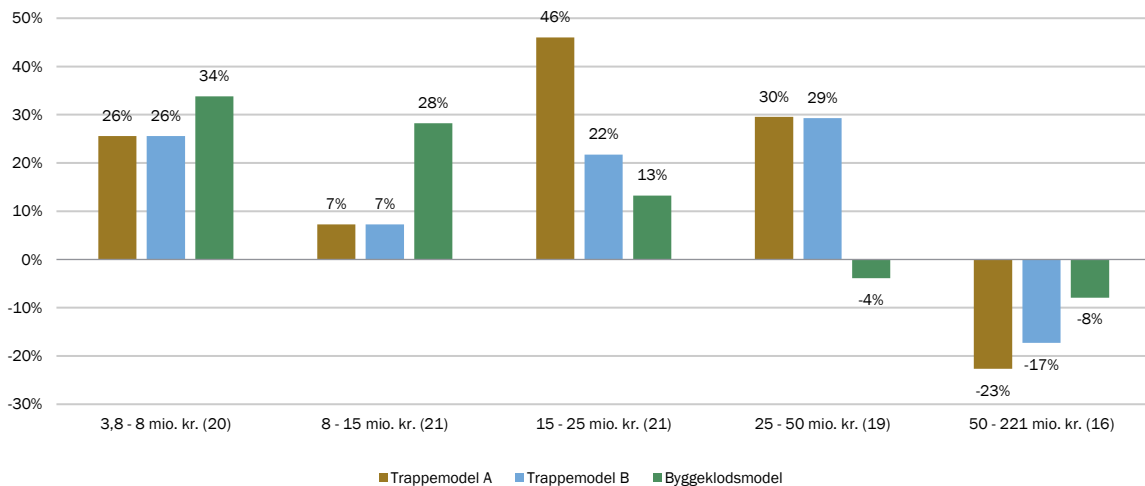
Med disse vigtige forbehold viser beregningerne, at de tre anbefalede tilskudsmodeller kan forventes at have en række overordnede konsekvenser for tilskudsfordelingen, som i betydeligt omfang går i samme retning.

For det første er det generelle mønster, at de små og mellemstore museer (opgjort på samlede indtægter) samlet set vil få en højere andel af den samlede ramme end i dag, og de største museer vil samlet set få lavere tilskud, jf. figur 24.

Figur 24

Regneeksempel: Ændring i driftstilskud i pct. efter indtægtsintervaller (omsætning). Antal museer i parentes.

Det bemærkes, at regneeksempler ikke tager højde for forventede adfærdssændringer, er baseret på historiske data og fordeler den nuværende ordinære driftsramme



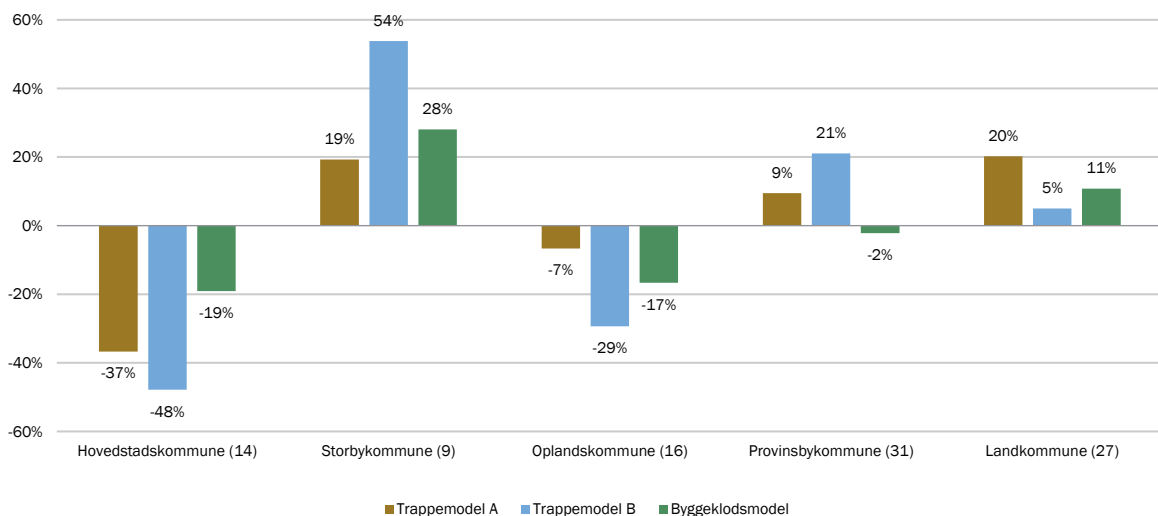
Anm.: Konsekvensberegningerne er foretaget på data fra 2018-2022, jf. også kilde. Museerne er opdelt i indtægtsintervaller efter deres samlede årlige indtægter (omsætning) i gennemsnit i 2018-22

Kilde: Data til konsekvensberegninger er fra museernes regnskabsindberetning til Slots- og Kulturstyrelsen 2018-22 (indtægter), Danske Museer i Tal 2018-22 (antal forskningspublikationer) og Danmarks Statistik 2018-22 (antal besøgende). Samlede indtægter (omsætning) til opdeling i indtægtsintervaller er baseret på museernes regnskabsindberetning til Slots- og Kulturstyrelsen 2018-22.

For det *andet* vil museer, der ligger i hovedstadskommuner og oplandskommuner samlet set i disse beregningseksempler opleve et fald i statstilskuddet, mens særligt museer i de øvrige storbykommuner (Aalborg, Aarhus og Odense kommuner) og landkommuner vil opleve en stigning (se figur 25), såfremt der ses bort fra de forventede adfærdsændringer som følge af modellernes økonomiske incitamenter.

Figur 25
Regneeksempel: Ændring i driftstilskud i pct. efter kommunegruppe. Antal museer i parentes.

Det bemærkes, at regneeksempler ikke tager højde for forventede adfærdsændringer, er baseret på historiske data og fordeler den nuværende ordinære driftsramme



Anm.: Danmarks Statistiks opgørelse af kommuner i kommunegrupper er foretaget i 2018 på daværende data. Museer med besøgssteder i flere kommuner er skønmæssigt placeret efter hovedadresse, som kan være administrativ. Kommunegrupper er Danmarks Statistiks opdeling af kommunerne efter, om kommunen har en by af en vis størrelse (by/land dimension), og om kommunen ligger "centralt" eller "yderligt". Kommunerne opdeles i fem grupper ud fra to kriterier: 1. Største by i kommunen 2. Tilgængelighed til job. Jobtilgængeligheden reflekterer både jobmuligheder (direkte), men også indirekte tilgængelighed til økonomisk aktivitet/service på grund af jobskabelsen.

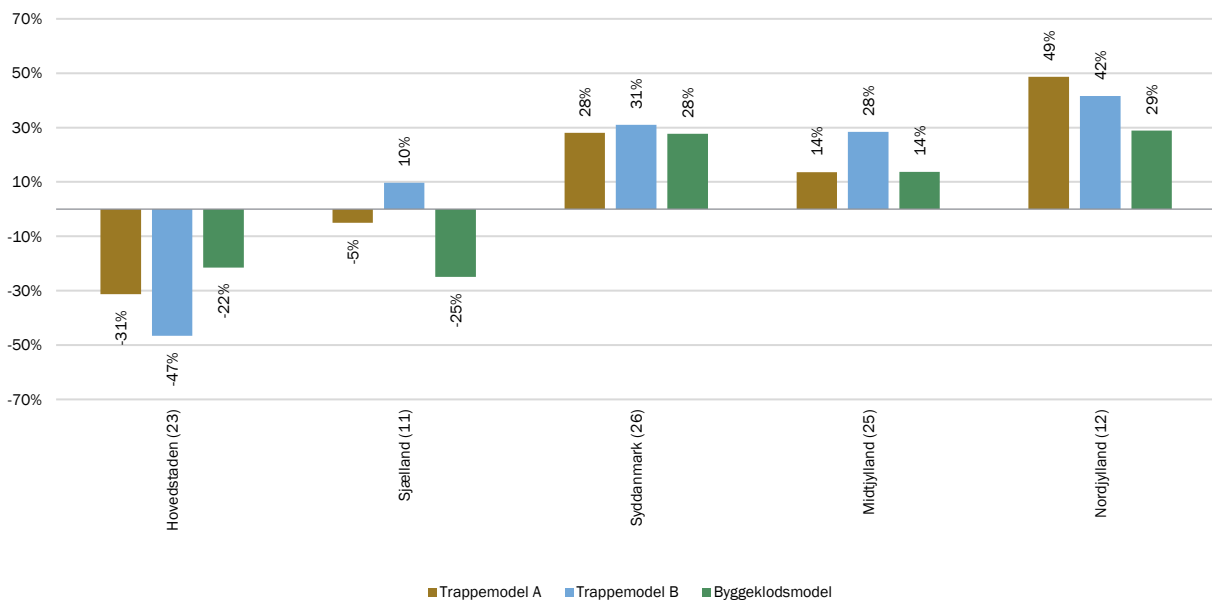
Konsekvensberegningerne er foretaget på data fra 2018-2022, jf. også kilde. Museerne er opdelt i indtægtsintervaller efter deres samlede årlige indtægter (omsætning) i gennemsnit i 2018-22

Kilde: Kommunegrupper: Danmarks Statistik: <https://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/nomenklaturer/kommunegrupper>
Data til konsekvensberegninger er fra museernes regnskabsindberetning til Slots- og Kulturstyrelsen 2018-22 (indtægter), Danske Museer i Tal 2018-22 (antal forskningspublikationer) og Danmarks Statistik 2018-22 (antal besøgende). Samlede indtægter (omsætning) til opdeling i indtægtsintervaller er baseret på museernes regnskabsindberetning til Slots- og Kulturstyrelsen 2018-22.

Samlet set vil museerne i regionerne Nordjylland, Midtjylland og Syddanmark i alle tre regneeksempler få øgede tilskud, og museerne i region Hovedstaden vil samlet set få lavere tilskud, såfremt der ses bort fra de forventede adfærdsændringer som følge af modellernes økonomiske incitamenter. Tilskud til museerne i Region Sjælland falder forskelligt ud i regneeksemplerne, jf. figur 26.

Figur 26
Regneeksempel: Ændring i driftstilskud i pct. efter region. Antal museer i parentes.

Det bemærkes, at regneeksempler ikke tager højde for forventede adfærdsændringer, er baseret på historiske data og fordeler den nuværende ordinære driftsramme



Anm.: Landsdel er efter Danmarks Statistiks opdeling af landet i 11 landsdele.

Konsekvensberegningerne er foretaget på data fra 2018-2022, jf. også kilde. Museerne er opdelt i indtægtsintervaller efter deres samlede årlige indtægter (omsætning) i gennemsnit i 2018-22

Kilde: Data til konsekvensberegninger er fra museernes regnskabsindberetning til Slots- og Kulturstyrelsen 2018-22 (indtægter), Danske Museer i Tal 2018-22 (antal forskningspublikationer) og Danmarks Statistik 2018-22 (antal besøgende). Samlede indtægter (omsætning) til opdeling i indtægtsintervaller er baseret på museernes regnskabsindberetning til Slots- og Kulturstyrelsen 2018-22.

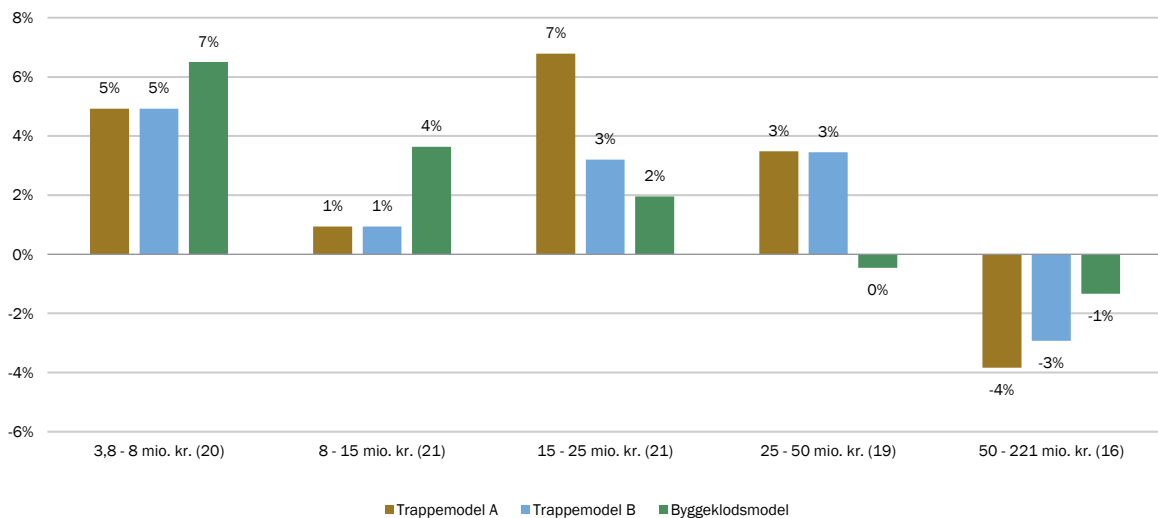
Der er tale om de overordnede mønstre, som dækker over store forskelle imellem de enkelte museer. Der er museer, der vil opleve den modsatte bevægelse end den generelle tendens for gruppen. For eksempel er der flere mindre museer, der vil opleve et fald i tilskud, mens der er flere større museer, der vil opleve en stigning.

Opmærksomheden henledes endvidere på, at ændringer i museernes *samlede indtægter* vil være meget mindre end ændringerne i deres driftstilskud i figur 24. De procentvise ændringer i museernes samlede indtægter fremgår af figur 27 nedenfor.

Figur 27

Regneeksempel: Ændring i samlede indtægter i pct. efter indtægtsintervaller. Antal museer i parentes.

Det bemærkes, at regneeksempler ikke tager højde for forventede adfærdsændringer, er baseret på historiske data og fordeler den nuværende ordinære driftsramme



Anm.: Konsekvensberegningerne er foretaget på data fra 2018-2022, jf. også kilde. Museerne er opdelt i indtægtsintervaller efter deres samlede årlige indtægter (omsætning) i gennemsnit i 2018-22

Kilde: Data til konsekvensberegninger er fra museernes regnskabsindberetning til Slots- og Kulturstyrelsen 2018-22 (indtægter), Danske Museer i Tal 2018-22 (antal forskningspublikationer) og Danmarks Statistik 2018-22 (antal besøgende). Samlede indtægter (omsætning) til opdeling i indtægtsintervaller er baseret på museernes regnskabsindberetning til Slots- og Kulturstyrelsen 2018-22.

6.2 Genberegning af tilskud

Arbejdsgruppen anbefaler, at tilskudsmodellen jævnlige skal genberegne museernes tilskud. Det skyldes, at fordelingen af tilskuddene ændrer sig, når der eksempelvis:

- Er nye museer, der får tildelt statsanerkendelse.
- Er museer, der får frataget deres statsanerkendelse.
- Er statsanerkendte museer, der fusionerer eller bliver delt op i flere museer.
- Er museer, der rykker rundt mellem trin eller tillæg.

Årlig genberegning giver dynamik i modellen, både med hensyn til at gøre det muligt for nye statsanerkendelser at komme ind og for at gøre det muligt for de eksisterende statsanerkendte museer at flytte sig i modellen. Til gengæld giver det museerne mindre forudsigelighed omkring deres tilskud, som kan ændre sig fra år for år.

Tilskudsmodellen kan alternativt genberegne tilskud hvert tredje år, hvilket vil give museerne budget-sikkerhed for tre år ad gangen. Til gengæld vil nye potentielle statsanerkendte museer skulle vente op til tre år for at kunne modtage et statstilskud efter modellen, idet fordelingen af tilskudsrammen ligger fast for en treårig periode.

6.3 Driftstilskud uden for tilskudsmodellen

Det har været arbejdsgruppens formål at skabe en gennemsigtig tilskudsmodel, hvor det er klart på hvilket grundlag, de statslige driftstilskud til de statsanerkendte museer bliver fordelt. Det er derfor også arbejdsgruppens anbefaling, at driftstilskud til de statsanerkendte museer fordeles ud fra tilskudsmodellen. Det ville udfordre gennemsigtheden i de statslige driftstilskud, hvis de blev fordelt ud fra andre principper.

6.4 Tilskudsmodel og tilsyn

De beskrevne tilskudsmodeller har til formål at skabe sammenhæng mellem det niveau, som museerne løser deres opgaver på, og det statslige tilskud, som de modtager. Arbejdsgruppen mener dog, at der også vil være behov for at foretage en mere kvalitativ vurdering af museernes arbejde med samlingsudvikling, vidensudvikling og formidling. Det skyldes, at flere dele af museernes opgaver ikke kan kvantificeres, herunder særligt museernes arbejde med samlingsudvikling og den del af vidensudviklingen, der ikke er fagfællebedømt forskning. Arbejdsgruppen vurderer på denne baggrund, at Kulturministeriets (Slots- og Kulturstyrelsens) eksisterende tilsynskoncept af de statsanerkendte museer bør revideres, så det understøtter en ny tilskudsmodel. Arbejdsgruppen vurderer ligeledes, at et nyt tilsynskoncept også bør omfatte et fagligt tilsyn, som sikrer, at museerne lever op til målet om høj faglig kvalitet, herunder at museerne tager tilstrækkeligt vare på deres samling.

7. INDFASNING

Tilskuddene i tilskudsmodellerne bliver tildelt på baggrund af parametre, som museerne ikke tidligere er blevet vurderet på og derfor ikke har ageret på baggrund af – og alle modeller vil forventeligt medføre betragtelige ændringer i de enkelte museers økonomi. Nogle museer vil opleve at modtage et større statsligt tilskud end i dag, mens andre museer vil modtage et mindre. Det er centralt, at de museer, der står til at få et mindre tilskud, får tid til at omstille sig til det nye niveau. Det giver også museerne mulighed for eksempelvis at søge anden finansiering. Det er arbejdsgruppens anbefaling, at museerne får en omstillingsperiode på tre år, hvor tabene så vidt muligt afbødes for de museer, der står til at få et lavere tilskud. Tabene skal afbødes mest for de museer, der står til at miste mest. Arbejdsgruppen anbefaler to modeller for indfasningen af tilskudsmodellen og de nye tilskud.

I den *første* model træder tilskudsmodellen i kraft det første år. De museer, hvis tilskud bliver større som konsekvens af den nye tilskudsmodel, får en stigning i tilskuddet fra det første år. Samtidig kompenseres de museer, hvis tilskud bliver mindre som følge af tilskudsmodellen. Konsekvenserne kan afbødes ved at sikre, at museerne maksimalt mister en bestemt andel af deres tilskud om året i omstillingsperioden. På den måde sikres det, at intet museum mister meget store beløb i de første år, og at de dermed får tid til at omstille sig. Modellen forudsætter, at der er ekstra midler til rådighed i omstillingsperioden.

En *alternativ* model er, at tilskudsmodellen gradvist får effekt i løbet af indfasningsperioden. Det betyder konkret, at andelen af det statslige tilskud, der fordeles i henhold til den nye tilskudsmodel, vil stige gradvist i indfasningsperioden. I det første år af indfasningsperioden vil 33,3 pct. af den samlede økonomiske ramme blive fordelt ud fra tilskudsmodellen, mens 66,7 pct. af tilskuddet bliver fordelt ud fra de

nuværende tilskud. For det enkelte museum betyder det, at det i det første år beholder 66,7 pct. af dets nuværende tilskud, mens 33,3 pct. bliver beregnet ud fra principperne i den nye tilskudsmodel. I indfasningsperiodens andet år vil den andel af rammen, der bliver fordelt efter tilskudsmodellen, stige til 66,7 pct., men en tredjedel fordeles efter de nuværende tilskud. Den gradvise indfasning betyder, at selv museer, hvis tilskud bliver betragteligt lavere eller højere som følge af den nye tilskudsmodel, kun vil opleve gradvise ændringer i deres tilskud. Modellen forudsætter ikke, at der er ekstra midler til rådighed i indfasningsperioden.

7.1 Grundlag for ny tilskudsmodel

Fra tilskudsmodellens ikrafttræden vil der være nye krav til museernes indberetning af data. For det første skal opgørelserne af både brugere, indtægter og forskning indberettes til Kulturministeriet (Slots- og Kulturstyrelsen). Dernæst skal det være klart defineret i en instruks, hvordan opgørelserne skal foretages, så der sikres ensartet indberetning på tværs af museerne. Endelig skal indberetningerne være revisionspåtegnede.

Det bemærkes, at der vil være en forsinkelse på to år med hensyn til, hvornår tilskudsmodellen kan bruge data efter de nye indberetningsprincipper. Det betyder, at data fra for eksempel 2025 først kan bruges til at beregne tilskuddene i 2027. Forsinkelsen skyldes, at museerne først opgør data fra en reforms ikrafttræden (for eksempel 1. januar 2025). Museerne indberetter i dette tilfælde til Kulturministeriet (Slots- og Kulturstyrelsen) i løbet af 2026 (formentlig medio 2026), hvorefter tilskuddet kan beregnes og udbetales i 2027. Nedenfor er beskrevet en foreløbig oversigt over implementeringen af nye indberetningsprincipper, der tager udgangspunkt i, at reformen træder i kraft i 2025:

2025	Museerne indsamler data om brugere, indtægter og forskning for 2025 med udgangspunkt i instruks og revisorpåtegning.
2026	Museerne indberetter tal for 2025 til Kulturministeriet (Slots- og Kulturstyrelsen). Med udgangspunkt i tallene beregner Kulturministeriet (Slots- og Kulturstyrelsen) museernes tilskud for 2027.
2027	Museernes tilskud for 2027 udbetales.

Såfremt tilskudsmodellen indføres fra år 2025 og frem, vil modellen således være baseret på data fra de foregående fem år med en tilsvarende forsinkelse på to år. Det vil sige, at det tilskud der udbetales i 2025, er baseret på et gennemsnit over årene 2019-2023. Fra 2026 og frem baseres tilskudsmodellen på et treårigt gennemsnit i stedet for det hidtidige femårige gennemsnit, som er anvendt pga. hensynet til at mindske betydningen af 2020 og 2021, hvor museerne var påvirket af COVID-19-pandemien.

Table 13 Oversigt over datagrundlag i indfasningsperioden

Udbetaling af tilskud	2025	2026	2027	2028	2029
	2023				
	2022	2024	2025	2026	2027
Datagrundlag	2021	2023	2024	2025	2026
	2020	2022	2023	2024	2025
	2019				
Andel af kvalitetssikrede tal	0 pct.	0 pct.	33,3 pct.	66,7 pct.	100 pct.

Fra 2027 indgår der data, der er valideret med udgangspunkt i den nye instruks (markeret med grønt). Fra 2029 kan tilskudsmodellen være fuldt ud baseret på kvalitetssikrede data fra 2025-2027.

Fratagelse af statsanerkendelser i indfasningsperioden

Hvis det i løbet af indfasningsperioden konstateres, at et nuværende statsanerkendt museum ikke lever op til et eller flere af minimumskravene, får museet op til to år til at rette op på forholdene. Vurderingen af, om museet efter to år lever op til kravene, vil være baseret på valideret data fra de to samme år. Det betyder, at vurderingen kun tager udgangspunkt i data, der er valideret med udgangspunkt i den nye instruks. Hvis det eksempelvis i 2025 konstateres, at et museum ikke lever op til minimumskravene, foretages der en ny vurdering i 2027. Vurderingen tager udgangspunkt i data fra 2025 og 2026, som vil være valideret efter de nye standarder. På den måde sikres det, at museer ikke fratages deres statsanerkendelse på baggrund af data, der ikke er indsamlet til formålet og ikke er valideret i overensstemmelse med den udstedte instruks. Hvis museet efter de to år fortsat ikke lever op til kravene, er udgangspunktet, at museet får frataget sin statsanerkendelse, jf. kapitel 3, afsnit 3.

BILAG

BILAG 1 KOMMISSORIUM FOR ARBEJDSGRUPPE OM MUSEUMSREFORM

Formål

Det fremgår af regeringsgrundlaget, at regeringen vil *”reformere forældet lovgivning, rydde op i tilsandede strukturer og styrke kulturlivet i hele landet. Som en del af dette arbejde vil regeringen bl.a. gennemføre en museumsreform, der åbner for flere statsanerkendte museer og skaber en mere retfærdig og gennemsigtig fordeling af museumstilskuddene”*.

Der nedsættes en arbejdsgruppe, som skal komme med anbefalinger til en reform af statsanerkendte museers opgaver og tilskud. Arbejdsgruppen skal bl.a. se på, hvilke opgaver museerne fremadrettet skal løse. Derudover skal arbejdsgruppen komme med anbefalinger til et enkelt, gennemsigtigt og fleksibelt tilskudssystem med en hensigtsmæssig incitamentsstruktur, der understøtter museernes opgaver. Arbejdet skal munde ud i en rapport, hvorfra der kan tages stilling til en reform af de statsanerkendte museers opgaver og tilskud.

Rammer for arbejdsgruppens arbejde

Formålet med arbejdsgruppens analyse og rapport er at komme med anbefalinger til en reform af de statsanerkendte museers opgaver og tilskud. Analysens sigte er dermed at levere et fagligt oplæg, der belyser mulige tiltag i en museumsreform, herunder fordele og ulemper. Med dette udgangspunkt kan arbejdsgruppens analyse opdeles i følgende:

1. Kortlægning af statslige og statsanerkendte museers eksisterende opgaver.
2. Anbefalinger til statsanerkendte museers fremtidige opgaver og kategorisering af opgaver.
3. Beskrivelse og formulering af mulige elementer i en ny tilskudsstruktur for statsanerkendte museer, herunder kriterier for at modtage tilskud.
4. Anbefalinger til mulige modeller for en reform af tilskudsstrukturen for statsanerkendte museer, inkl. konsekvensberegninger. Modellerne afvejes ift. en række parametre (for eksempel fleksibilitet, incitamentsstrukturer og økonomisk bæredygtighed).

1. Kortlægning af statslige og statsanerkendte museers eksisterende opgaver

Arbejdsgruppen skal gennemføre en kortlægning af de statslige og statsanerkendte museers eksisterende lovbestemte opgaver (indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling) og ikke-lovbestemte opgaver.

Formålet med kortlægningen er at udarbejde et overblik over, hvilke opgaver statslige og statsanerkendte museer løser i dag. Overblikket skal danne grundlag for overvejelser om, hvilke opgaver de statsanerkendte museer skal løse fremover.

2. Anbefalinger til statsanerkendte museers fremtidige opgaver og kategorisering af opgaver

Arbejdsgruppen skal på baggrund af kortlægningen komme med anbefalinger til de statsanerkendte museers fremtidige opgaver og inddele opgaverne i forskellige kategorier. Arbejdsgruppen kan eventuelt vælge at tage udgangspunkt i de nuværende museumskategorier (kulturhistorie, naturhistorie og kunst).

Arbejdsgruppen skal som led i kategoriseringen af opgaverne komme med anbefalinger til, hvilke opgaver de statsanerkendte museer skal løse i fremtiden, herunder om der er nye opgaver, som museerne evt. skal løse.

Arbejdsgruppen skal overveje hvilke opgaver, der vil være relevante og væsentlige for at understøtte et fremtidigt, sammenhængende, bæredygtigt museumslandskab, der sikrer relevante museer for borgere og samfund.

Endelig skal arbejdsgruppen overveje, om alle statsanerkendte museer fortsat skal løse alle opgaver, og om opgaverne skal løses på samme niveau (fsva. kvalitetskrav). Arbejdsgruppen kan inddrage museernes ansvarsområder, volumen og kapacitet til at løse opgaverne.

Arbejdsgruppens anbefalinger til fremtidige opgaver skal ses i sammenhæng med de opgaver, som statslige museer løser i dag. Arbejdsgruppen skal dog ikke komme med anbefalinger til fremtidige opgaver for de statslige museer.

3. Beskrivelse og formulering af mulige elementer i en ny tilskudsstruktur for statsanerkendte museer
Med afsæt i resultaterne fra punkt 2 skal arbejdsgruppen komme med anbefalinger til mulige elementer i en ny tilskudsstruktur for statsanerkendte museer, som kan understøtte en større sammenhæng mellem opgaver og tilskud.

Arbejdsgruppen kan bl.a. overveje muligheden for at indføre fx grundtilskud, opgaveafhængige tilskud, incitamentsbaserede tilskud mv. Som led i beskrivelsen og formuleringen af mulige tilskudselementer skal arbejdsgruppen komme med anbefalinger til kriterier for at modtage tilskud. Herunder kriterier for at opnå og bevare statsanerkendelse.

4. Anbefalinger til mulige modeller for en reform af tilskudsstrukturen for statsanerkendte museer, inkl. konsekvensberegninger.

Arbejdsgruppen skal med afsæt i punkt 2 og 3 komme med anbefalinger til modeller for et nyt tilskudssystem for de statsanerkendte museer. Modellerne kan variere ift., hvordan tilskudselementer sammensættes, herunder kriterierne for at modtage tilskuddene. Modellerne afvejes og vurderes ift. en række parametre såsom bl.a. enkelthed, gennemsigtighed, fleksibilitet, incitamentsstrukturer og økonomisk bæredygtighed. Konkret skal modellerne:

- Understøtte de statsanerkendte museers fremtidige opgaver og opgaveløsning. Der skal være en tydelig sammenhæng mellem opgaver og fordeling af tilskud mhp. at sikre gennemsigtige principper for fordelingen af statstilskud.
- Understøtte et sammenhængende og økonomisk bæredygtigt museumsvesen med høj kvalitet. Modellerne skal sikre, at der fortsat er statsanerkendte museer i hele landet.
- Sikre dynamik i tilskudssystemet, således at det statslige tilskud til enkelte museer ikke er fastlåst. Der kan indbygges anbefalinger til, hvordan det statslige tilskud jævnligt revurderes med henblik på at skabe fleksibilitet og incitament til fortsat udvikling af museumslandskabet og museernes opgaveløsning.
- Understøtte muligheden for at statsanerkende nye museer og fratage statsanerkendelser.
- Sikre samspil mellem staten og kommunerne om museernes opgaver og tilskud samt give incitament til et gensidigt forpligtende samarbejde og engagement i statsanerkendte museer.

Anbefalingerne til modeller skal have fokus på enkelthed og være lette at administrere.

De enkelte anbefalinger til modeller skal inkludere konsekvensberegninger, forstået som en procentvis fordeling af det eksisterende samlede statstilskud i forhold til forskellige opgave- og tilskudselementer. Samtlige anbefalinger til modeller skal kunne operere inden for den eksisterende samlede økonomiske

ramme for det statslige tilskud til statsanerkendte museer. Arbejdsgruppens anbefalinger til modeller vil ligeledes kunne anvendes på forskellige økonomiske rammer. Arbejdsgruppen skal desuden komme med anbefalinger til, hvordan et nyt tilskudssystem kan indføres med henblik på at sikre museerne en passende omstillingsperiode.

Afrapportering

Arbejdsgruppen skal aflevere resultatet af arbejdet i en rapport. Rapporten skal behandle punkt 1-4, *jf. ovenfor*.

Organisering

Kulturministeren nedsætter arbejdsgruppen og udpeger formand og 3-4 medlemmer efter indstilling fra hhv. Organisationen Danske Museer, Kommunernes Landsforening, Dansk Erhverv og Dansk Industri. Kulturministeren udpeger desuden 3-5 øvrige medlemmer af arbejdsgruppen. Der lægges vægt på, at der i arbejdsgruppen er medlemmer, som har indsigt i tilskudssystemer og erfaring fra større driftsområder. Arbejdsgruppen forventes nedsat senest ultimo april 2023.

Arbejdsgruppen sekretariatsbetjenes af Kulturministeriet og Finansministeriet. Kulturministeriet stiller materiale til rådighed for arbejdsgruppen, herunder viden og data om de statsanerkendte museers eksisterende opgavevaretagelse og økonomiske forhold.

Tidsplan

Analysen påbegyndes med kommissoriets godkendelse. Der udarbejdes ved analysens opstart en tidsplan og leveranceplan for analysen. Analysen afrapporteres til kulturministeren inden udgangen af oktober 2023.

BILAG 2 MUSEERNES ANSVARSOMRÅDER

Bilag 2 indeholder en beskrivelse af:

- Kulturhistoriske museer
 - Museer med arkæologisk ansvar på landjorden
 - Museer med marinarkæologisk ansvar
 - Museer, der udfører tilsyn med beskyttede fortidsminder og sten- og jorddiger
 - Museer med ansvar inden for nyere tids kulturhistorie
- Kunstmuseer
- Naturhistoriske museer
- Samarbejde med kommunerne om museumslovens kapitel 8

Kulturhistoriske museer

Der er 68 statsanerkendte og to statslige museer, som har ansvarsområder inden for kulturhistorie. Heraf har syv statsanerkendte museer også et kunsthistorisk ansvarsområde, mens fem også har et naturhistorisk ansvarsområde. To har både et kultur, kunst- og naturhistorisk ansvarsområde. De kulturhistoriske museer skal i henhold til museumsloven belyse forandring, variation og kontinuitet i menneskers livsvilkår fra de ældste tider til nu.

De kulturhistoriske museer kan overordnet inddeles i museer med ansvarsområder inden for arkæologi og/eller nyere tids kulturhistorie. Næsten alle museer, som har arkæologisk ansvar, har også ansvar for nyere tids kulturhistorie. Men langt fra alle museer med ansvar for nyere tids kulturhistorie har arkæologisk ansvar. Alle kommuner er i dag dækket af statsanerkendte museer med ansvar inden for henholdsvis arkæologi og nyere tids kulturhistorie, også selvom enkelte kommuner ikke yder driftstilskud til det ansvarshavende statsanerkendte museum.

- *Museer med arkæologisk ansvar på landjorden*

Der er i alt 27 arkæologiske ansvarsområder på landjorden, som varetages af 32 statsanerkendte, kulturhistoriske museer, herunder varetager otte statsanerkendte museer det arkæologiske ansvar igennem tre museumssamarbejder.³¹ Alle 32 museer har også et ansvarsområde inden for nyere tids kulturhistorie. De statsanerkendte museers arkæologiske ansvarsområder er organiseret geografisk efter kommuner, således at hvert enkelt museum eller museumssamarbejde har ansvar for en eller flere kommuner, hvor museet gennemfører arkæologiske undersøgelser uanset tidsperiode efter kapitel 8 (jf. afsnit om museumslovens kapitel 8 nedenfor).

Nationalmuseet har ikke et afgrænset, geografisk arkæologisk ansvar, men skal ifølge museumsloven varetage de arkæologiske undersøgelser efter kapitel 8, som ikke er overdraget til andre museer. Nationalmuseet er ifølge museumsloven desuden forpligtet til at varetage det arkæologiske ansvar i områder, hvor undersøgelsesopgaverne ikke kan gennemføres af et statsanerkendt museum. Nationalmuseet foretager enkelte forskningsudgravninger i hele landet, ofte i samarbejde med statsanerkendte museer, som har arkæologisk ansvar i det pågældende geografiske område.

³¹ Der er 24 museer med arkæologisk ansvar og 3 museumssamarbejder med arkæologisk ansvar (ArkVest: Vardemuseerne og Ringkøbing Fjord Museer, Arkæologi Sydlyn: Øhavsmuseet, Svendborg Museum, Langelands Museum og Østfyns Museer samt Arkæologi Sydvestjylland: Sydvestjyske Museer og Museet Sønderkov).

- *Museer med marinarkæologisk ansvar*

Det marinarkæologiske ansvar varetages af et statsanerkendt museum og et museumssamarbejde bestående af fire statsanerkendte museer.³² Heraf har tre også et arkæologisk ansvarsområde på landjorden. Det marinarkæologiske ansvar er organiseret geografisk, således at museet/museumssamarbejdet har ansvar for et specifikt farvand ud til 24 sømilsgrænsen, hvor de kan gennemføre marinarkæologiske (for)undersøgelser. De marinarkæologiske undersøgelsesopgaver varetages både i danske farvande, vandløb og søer.

- *Museer, der udfører tilsyn med beskyttede fortidsminder og sten- og jorddiger*

Kulturministeriet (Slots- og Kulturstyrelsen) har indgået aftaler med 10 statsanerkendte, kulturhistoriske museer med arkæologisk ansvar om at bistå med at føre tilsyn med de beskyttede fortidsminder og sten- og jorddiger. Der er således ikke tale om varetagelse af en opgave inden for et ansvarsområde, men kontraktbetalte opgaver af Kulturministeriet. De 10 museer udfører besigtigelser af beskyttede fortidsminder og sten- og jorddiger inden for specifikke geografiske områder. De nuværende aftaler er gældende fra 2023-2025. Denne model har eksisteret siden 2007, hvor staten i forbindelse med kommunalreformen overtog tilsynet med fortidsminder og sten- og jorddiger fra amterne.

- *Museer med ansvar inden for nyere tids kulturhistorie*

Ansvarsområderne inden for nyere tids kulturhistorie er enten organiseret i forhold til geografi eller i forhold til emner (for eksempel enten geografisk afgrænset efter en eller flere kommuner eller afgrænset efter emne som for eksempel arbejderhistorie, søfart, industri mv.). Der er i alt to statslige og 67 statsanerkendte, kulturhistoriske museer med ansvarsområder inden for nyere tids kulturhistorie. Af disse museer har 32 statsanerkendte museer også et arkæologisk ansvarsområde på landjorden, og fire museer har også et marinarkæologisk ansvarsområde. 14 museer har udelukkende et emnemæssigt ansvarsområde inden for nyere tids kulturhistorie.

Kunstmuseer

Der er 34 statsanerkendte og tre statslige museer, som har ansvarsområder inden for kunsthistorie. Heraf har syv statsanerkendte museer også et kulturhistorisk ansvarsområde, og to museer har også et naturhistorisk ansvarsområde. Kunstmuseerne skal i henhold til museumsloven belyse billedkunstens historie og aktuelle udtryk samt dens æstetiske og erkendelsesmæssige dimensioner.

Kunstmuseerne har primært et emne- og/eller tidsmæssigt ansvarsområde, som er koordineret nationalt. Hovedparten af ansvarsområderne er bredt defineret inden for dansk kunst, men tidsmæssigt afgrænset (for eksempel dansk kunst fra 1880'erne til i dag med hovedvægt på tiden omkring 1900) og/eller emnemæssigt specialiseret med udgangspunkt i for eksempel et lokalområdes billedkunst (kunstnerkolonier, kunstnere med tilknytning til særligt lokalområde), grupper af kunstnere og deres epoke (guldalder) og specifikke kunstarter (grafik, kunsthåndværk, møbeldesign, kunstfotografi mv.). Nogle kunstmuseer har desuden ansvarsområder inden for både dansk og udenlandsk kunst, hvor kunst fra andre lande blandt andet bidrager til en perspektivering af dansk kunst i en nordisk og international sammenhæng. Et mindre antal museer arbejder ud fra et ansvarsområde, som tager afsæt i en enkelt kunstner og dennes samtidige eller særlige kunstretninger som for eksempel symbolisme.

³² Vikingeskibsmuseet har marinarkæologisk ansvar for farvandet i Østdanmark omkring Sjælland og øer. MarinArkæologiVest (Moesgaard Museum, De Kulturhistoriske Museer i Holstebro Kommune, Nordjyllands Kystmuseum og Langelands Museum) samarbejder om det marinarkæologiske ansvar i Vestdanmark i farvandet omkring Fyn og Jylland.

Naturhistoriske museer

Der er syv statsanerkendte museer samt Statens Naturhistoriske Museum, som har ansvarsområder inden for naturhistorien. Heraf har fem statsanerkendte museer også et kulturhistorisk ansvarsområde, mens to også har et kunsthistorisk ansvarsområde. De naturhistoriske museer skal i henhold til museumsloven belyse naturen, dens udvikling, nutidige miljø og samspillet med mennesket.

De naturhistoriske museer har primært et ennemæssigt og/eller geografisk ansvarsområde. Museernes ansvarsområder er dels defineret med fokus på lokale geologiske/palæontologiske fænomener som for eksempel moler og Vadehavet, dels bredere ansvarsområder inden for naturhistorien.

Forskelle i ansvarsområder

Der er stor forskel på, hvor mange ansvarsområder det enkelte museum varetager. Nogle har kun et ansvarsområde, mens andre museer har helt op til fire ansvarsområder. Nogle museer varetager deres ansvarsområde i en kommune, mens andre varetager flere ansvarsområder i flere kommuner og i et enkelt tilfælde en hel region. Rammerne for at varetage ansvarsområderne varierer også, idet nogle museer kun har et besøgssted, mens andre museer arbejder med deres ansvarsområde(r) med afsæt i flere og helt op til 13 besøgssteder. Antallet af ansvarsområder og besøgssteder stiller krav til museernes organisation, herunder personale- og kompetencesammensætning, samt bygningsmæssige rammer.

Der er desuden forskel på størrelsen af det enkelte ansvarsområde, idet nogle museer har lokale ansvarsområder (afgrænset efter kommunegrænse), mens andre har landsdækkende ansvarsområder. For de statsanerkendte museers vedkommende hidrører fordelingen af lokale og landsdækkende ansvarsområder mere eller mindre fra den historiske opdeling af museerne i henholdsvis § 15 og § 16 museer. Landsdækkende ansvar er i dag med enkelte undtagelser givet til de museer, som indtil museumslovens ændring fra 2013 fik særlige driftstilskud for at arbejde med tematiske ansvarsområder af særlig betydning, herunder fra et museumsfagligt speciale, hvoraf nogle var landsdækkende (§ 16). I modsætning til almindeligt driftstilskud for at arbejde inden for et geografisk eller tematisk afgrænset ansvarsområde (§ 15). Der er dog enkelte museer, som efterfølgende har fået landsdækkende ansvar.

Samarbejde med kommunerne om museumslovens kapitel 8

Som en del af varetagelsen af ansvaret for arkæologi og nyere tids kulturhistorie skal museerne desuden varetage opgaver i relation til sikring af kultur- og naturarven i forbindelse med kommunernes fysiske planlægning og forberedelse af jordarbejder mv. Herunder arkæologiske og naturvidenskabelige undersøgelsesopgaver i tilknytning hertil. Disse opgaver er beskrevet i museumsloven kapitel 8, hvoraf det fremgår, at museerne gennem samarbejde med plan- og fredningsmyndighederne skal virke for, at væsentlige bevaringsværdier sikres for eftertiden.³³

Kommunerne/planmyndighederne er forpligtede til at inddrage det relevante museum, når der udarbejdes en kommuneplan eller lokalplan, som berører bevaringsværdier. Planmyndighederne skal desuden underrette museerne om planforslag og om bygge- og nedrivningstilladelser. Museerne rådgiver planmyndighederne og bidrager med at udpege, undersøge, dokumentere og sikre bevaringsværdier.

³³ Bevaringsværdier er for eksempel fortidsminder under jordoverfladen, bevaringsværdige bygninger og kulturmiljøer i byen og på landet.

BILAG 3 DE STATSANERKENDTE MUSEERS OPGAVER

Bilag 3 indeholder en beskrivelse af de statsanerkendte museers:

- Indsamling
- Registrering
- Bevaring
- Forskning
- Formidling
- Opgaver med sikring af kultur- og naturarven.

Indsamling

Et museum indsamler genstande, præparater, kunstværker og anden dokumentation til sin samling inden for sit ansvarsområde (kunsthistorie, kulturhistorie, naturhistorie eller en blanding af disse). Det er gennem indsamling og udskillelse, at museerne udvikler deres samlinger, så de er tilpasset tiden, det omgivende samfund og har forsknings- og formidlingsmæssig værdi.

Tabel 1 viser de statsanerkendte museers gennemsnitlige, årlige optag af genstande i deres samlinger samt udskillelse af genstande herfra (bemærk at genstande i tabellen er anført i antal objektnumre, som kan omfatte flere genstande). Forskellene i antal genstande er blandt andet et resultat af forskellen i antallet af henholdsvis kultur-, kunst- og naturhistoriske museer, og at kunstmuseerne generelt indsamler færre genstande end de øvrige museums-kategorier. Der er også en tendens til, at kunstmuseer og naturhistoriske museer udskiller færre genstande end de kulturhistoriske museer.

Tabel 1
Gennemsnitligt årligt optag i og udskillelse fra samlingen i 2018-22 efter museums-kategori. Antal museer i parentes

Antal objektnumre	Optaget i samlingen	Udskilt fra samlingen	Nettooptag
Blandet (10)	47.987	6.013	41.974
Kulturhistorisk museum (58)	104.653	12.649	92.004
Kunstmuseum (27)	2.118	369	1.749
Naturhistorisk museum (2)	6.311	5	6.306
Alle (97)	161.070	19.036	142.034

Anm.: Objektnumre kan omfatte flere genstande. Der er betydelig variation mellem årene. Nettooptaget er beregnet på gennemsnitstillene. Gennemsnitstillene er præget af, at Historie & Kunst (blandet) i et af årene indsamlede ca. 130.000 objektnumre, og at Sydvestjyske Museer (kulturhistorisk) i et af årene indsamlede ca. 114.000 objektnumre.

Kilde: Danske Museer i Tal 2018-22.

Registrering

Et museum registrerer sin samling efter fastlagte standarder. Kunst- og kulturhistoriske museer skal desuden indberette deres samling til centrale kulturarvsregistre (SARA og Fund & Fortidsminder). Gennem de seneste 10-15 år har museerne gjort en stor indsats for at indhente et betydeligt registreringsefterslæb. Registreringerne er blevet indberettet til de centrale kulturarvsregistre. Tabel 2 viser, hvor stor en procentdel af museernes samlinger, der er fuldt registreret i 2022.

Tabel 2

Procentdel af samlinger, som er fuldt registreret i gennemsnit pr. museum i 2022 efter museumskategori. Antal museer i parentes

Kategori	Procentdel
Blandet (10)	91
Kulturhistorisk museum (58)	98
Kunstmuseum (27)	96
Naturhistorisk museum (2)	95
Alle (97)	97

Kilde: Danske Museer i Tal 2022.

Bevaring

Et museum bevarer sin samling til gavn for eftertiden. Museerne skal sikre forsvarlige bevarings- og sikringsforhold. Bevaringsopgaven består af en præventiv og udbedrende indsats i forhold til samlingernes tilstand, som skal prioriteres i forhold til samlingernes betydning og forsknings- og formidlingsmæssige værdi.

Der er store forskelle i samlingernes størrelse og karakter på tværs af museernes ansvarsområder. Kunstmuseerne har i gennemsnit væsentlig mindre samlinger end de øvrige museer, men samlingerne kan til gengæld være mere konserverings- og opbevaringskrævende, hvorfor tallene ikke er direkte sammenlignelige i forhold til blandt andet museernes ressourceforbrug, magasinkapacitet og magasin type. Det statsanerkendte museum, som har den største samling, er et kulturhistorisk museum, som råder over 440.600 objektnumre i 2022, mens det museum, som har den mindste samling, er et kunstmuseum, som råder over 154 objektnumre i 2022. Tabel 3 viser, hvor mange objektnumre, der er i museernes samlinger i gennemsnit 2022. Tabellen viser, at de naturhistoriske museer har flest objektnumre.

Tabel 3

Antal objektnumre i museernes samlinger i gennemsnit pr. museum i 2022 efter museumskategori. Antal museer i parentes

	2022
Blandet (10)	86.020
Kulturhistorisk museum (58)	85.740
Kunstmuseum (27)	13.506
Naturhistorisk museum (2)	240.816
Alle (97)	68.860

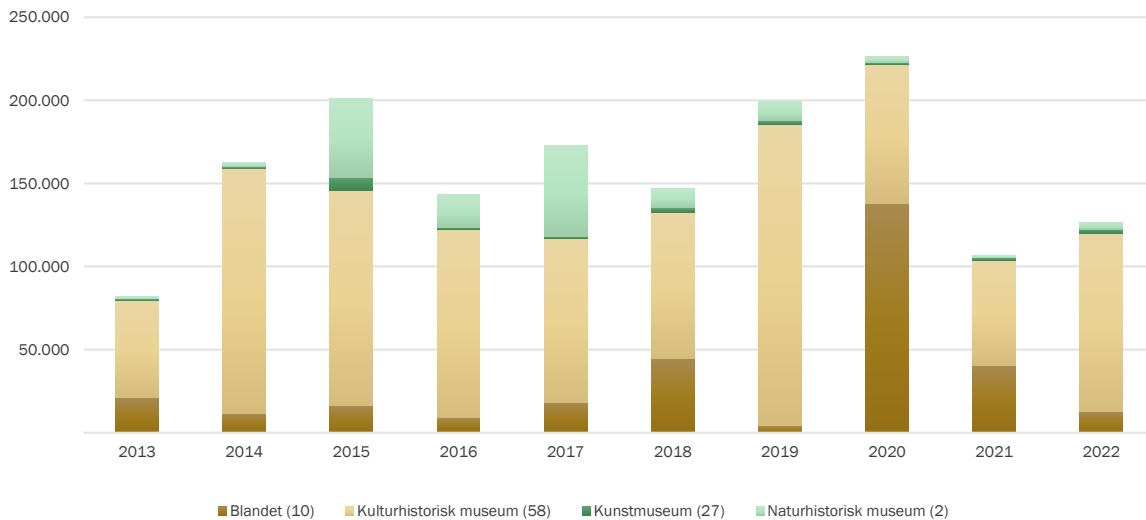
Anm.: Objektnumre kan omfatte flere genstande.

Kilde: Danske Museer i Tal 2022.

Figur 1 viser udviklingen i antal indsamlede objektnumre i 2013-22 på alle statsanerkendte museer fordelt efter museumskategori.

Figur 1

Antal (nye) indsamlede objektnumre i 2013-22 på alle statsanerkendte museer efter museumskategori. Antal museer i parentes.



Anm.: Objektnumre kan omfatte flere genstande. Se endvidere anm. til tabel 1.

Kilde: Danske Museer i Tal 2013-22.

Forskning

Et museum forsker inden for sit ansvarsområde og stiller sin samling til rådighed for forskning. Formålet med forskningen er blandt andet at generere ny viden om museernes samlinger.

Tabel 4 viser antallet af fagfællebedømte forskningspublikationer, som er et udtryk for museernes forskningsmæssige output. Tallene afspejler publikationer, som lever op til det almene forskningsbegreb, men de viser for eksempel ikke, om der er tale om en artikel eller en monografi, eller om det enkelte museum er eneansvarlig for forskningspublikationen. Tabellen viser, at de naturhistoriske og museer med en blanding af museumskategori i gennemsnit har udgivet flest forskningspublikationer i 2018-22, mens kunstmuseerne i gennemsnit har udgivet færrest.

Tabel 4

Antal forskningspublikationer pr. museum pr. år i 2018-22 efter museumskategori. Antal museer i parentes

	2018	2019	2020	2021	2022	Gns. pr. år
Blandet (10)	5,9	8,0	7,4	5,1	6,6	6,6
Kulturhistorisk museum (58)	4,2	4,1	5,1	4,3	3,8	4,3
Kunstmuseum (27)	2,1	2,3	1,6	1,3	2,1	1,9
Naturhistorisk museum (2)	8,5	6,0	7,0	5,5	6,0	6,6
Alle (97)	3,9	4,0	4,4	3,6	3,6	3,9

Kilde: Danske Museer i Tal 2018-21.

Tabel 5 viser, at det gennemsnitlige antal forskningspublikationer, som et museum udgiver, stiger proportionelt med museets omsætning.

Tabel 5
Antal forskningspublikationer pr. museum pr. år i 2018-22 efter indtægtsinterval. Antal museer i parentes.

	2018	2019	2020	2021	2022	Gns. pr. år
3-5 mio. kr. (5)	0,2	0,4	0,6	1,2	0,8	0,6
5-10 mio. kr. (25)	1,0	1,3	1,1	0,5	1,4	1,1
10-25 mio. kr. (33)	2,9	3,4	3,8	2,8	2,3	3,1
25-75 mio. kr. (26)	5,2	4,4	5,3	4,6	4,7	4,8
75-146 mio. kr. (8)	14,9	16,0	16,3	14,5	14,3	15,2
Alle (97)	3,9	4,0	4,4	3,6	3,6	3,9

Anm.: Indtægter er samlede tilskud og brutto driftsindtægter, herunder fra bygherrebetalte arkæologiske undersøgelser i henhold til museumslovens kap. 8, bortset fra nettoindtægter fra butik og café. Museer er placeret i intervaller efter gennemsnitlige årlige indtægter i 2018-22.

Kilde: Danske Museer i Tal 2018-22 samt museernes regnskabsindberetninger til Slots- og Kulturstyrelsen (indtægter) 2018-22.

Formidling

Et museum formidler sit ansvarsområde, herunder sin samling, for offentligheden. Museerne formidler på mange forskellige måder for eksempel via udstillinger, undervisning, foredrag, kommunikation, events, kataloger, websites, apps, webtv, åbne arkæologiske udgravninger og byvandring.

Besøgstal og museernes undervisningsaktivitet kan betragtes som et udtryk for kvaliteten af museernes formidling, brugernes forventninger til formidlingen og dens relevans/aktualitet. Museerne formidler gennem aktiviteter og arrangementer på og uden for museernes besøgssteder.

Tabel 6 viser, hvor mange besøgende museerne har haft i deres udstillinger og på deres besøgssteder samt antal deltagere i museernes arrangementer uden for museet i gennemsnit fordelt efter museums-kategori.

Tabel 6
Besøgende i museernes udstillinger og på museernes besøgssteder samt deltagere i arrangementer uden for museerne i gennemsnit pr. museum pr. år i 2018-22 efter museums-kategori. Antal museer i parentes.

	Besøgende i udstillingen	Besøgende på besøgsstedet	Deltagere i arrangementer
Blandet (10)	78.813	90.744	7.415
Kulturhistorisk museum (58)	75.713	83.101	7.470
Kunstmuseum (27)	98.823	108.348	8.604
Naturhistorisk museum (2)	56.261	60.555	11.721
Alle (97)	82.064	90.452	7.868

Tabel 6

Besøgende i museernes udstillinger og på museernes besøgssteder samt deltagere i arrangementer uden for museerne i gennemsnit pr. museum pr. år i 2018-22 efter museumskategori. Antal museer i parentes.

Anm.: Antal deltagere i arrangementer uden for museet kan være baseret på skøn. Gennemsnit er beregnet som middelværdier, og år hvor museer har indberettet 0 (nul) medregnes ikke (museer kan have været lukket, men det kan også skyldes manglende indberetning). Tallene afviger blandt andet af denne årsag også lidt fra besøgstal i statistikbanken.dk.
Kilde: Besøgstal: Data fra Danmarks Statistik: Excelfiler på <https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/kultur-og-fritid/museer-og-zoologiske-haver/museer>.
Antal deltagere i arrangementer uden for museet: Danske Museer i Tal 2018-22.

Museerne formidler tillige gennem digitale aktiviteter på forskellige platforme. Tabel 9 viser antallet af besøgende på de statsanerkendte museers hjemmesider i 2018-22. Kulturministeriet (Slots- og Kulturstyrelsen) har i oktober 2023 offentliggjort en undersøgelse af museernes aktuelle digitale praksis³⁴.

Tabel 9

Hjemmesidebesøgende i gennemsnit pr. museum pr. år i 2018-22 efter museumskategori. Antal museer i parentes

	Besøgende i gennemsnit
Blandet (10)	189.106
Kulturhistorisk museum (58)	182.654
Kunstmuseum (27)	190.533
Naturhistorisk museum (2)	98.572
Alle (97)	183.779

Kilde: Danske Museer i Tal 2018-22.

Et yderligere element i museernes formidling er vederlagsfri undervisning af hold og klasser fra dagsinstitutioner, grundskoler, ungdomsuddannelser og andre uddannelsesinstitutioner jf. tabel 10.

Tabel 10

Underviste klasser og hold i gennemsnit pr. museum pr. år i 2018-22 efter museumskategori. Antal museer i parentes

	Daginstitutionshold	Grundskoleklasser	Ungdomsuddannelsesklasser	Hold fra andre uddannelser
Blandet (10)	22	180	13	28
Kulturhistorisk museum (58)	18	137	11	23
Kunstmuseum (27)	31	157	17	45
Naturhistorisk museum (2)	16	150	8	15
Alle (97)	22	147	13	29

Kilde: Danske museer i tal 2018-22.

³⁴ Undersøgelsen er tilgængelig på Slots- og Kulturstyrelsens hjemmeside:
https://slks.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/Museer/Museumsdrift/slks_museernes_digital_praksisser_okt.pdf

Opgaver med sikring af kultur- og naturarven

Statsanerkendte og statslige kulturhistoriske museer skal samarbejde med plan- og fredningsmyndighederne i stat, region og kommune om at sikre væsentlige bevaringsværdier³⁵ for eftertiden. Planmyndighederne skal inddrage det relevante museum, når der udarbejdes en kommuneplan eller lokalplan, der berører bevaringsværdier. Hvert fjerde år skal hver af de 98 kommuner revidere deres planstrategi og tage stilling til om kommuneplanen, hvor kommunens hovedstruktur, lokalplanrammer og retningslinjer for arealanvendelsen skal fastlægges på ny. Derudover udarbejder kommunerne tilsammen årligt ca. 1300-1600 lokalplaner og kommuneplantillæg afhængigt af konjunkturerne. Alle kulturhistoriske museer modtager planerne i høring og er forpligtet til at afgive høringssvar. Museerne er især opmærksomme på, hvor der omdannes kvarterer, ændres anvendelse i bevaringsværdige områder, eller nye arealer (bar mark) inddrages til byudvikling.

Planmyndighederne skal desuden oplyse museerne om blandt andet byggetilladelser, herunder nedrivningstilladelser. De 98 kommuner udsteder årligt tilsammen ca. 32.000-38.000 byggetilladelser, hvoraf de mindste kommuner udsteder under 100, mange kommuner ca. 400-600, og storbykommunerne står for ca. 1000-2000 byggetilladelser årligt. De kulturhistoriske museer modtager løbende eller ugentligt en byggesagsliste fra kommunen, og fører nøjere arkivalisk kontrol³⁶ med de tilladelser, der vedrører bevaringsværdier.

I alt 54 museer varetager disse opgaver.

Tabel 11
Kulturhistoriske museers samarbejde med planmyndigheder.

Sager i høring/screening	Årligt antal på landsplan
Kommuneplaner (planstrategi) ₁	25
Kommuneplantillæg ₂	623
Lokalplaner ₃	894
Landszonetilladelser ₄	5.000
Byggesager ₅	32.633
Antal screenede sager pr. år	39.104

Anm: Udover ovenstående screener museerne sager i følgende kategorier: Beskyttede fortidsminder, beskyttede sten- og jorddiger, fortidsmindebeskyttelseslinjen, naturbeskyttelseslovens §3, miljøvurdering, VVM, skovloven, vandløbsloven mv. Kulturministeriet (Slots- og Kulturstyrelsen) råder ikke over alle data, hvorfor der er gennemsnit af data fra forskellige perioder.

Kilde: ₁ Planstrategi skal revideres mindst hvert 4. år, hvorfor antallet er estimeret til ca. 25 om året: Planinfo.dk ₂₋₃ Plan og Landdistriktsstyrelsen: https://planinfo.dk/Media/637905491756709330/bilag_1_-_redegoerelse.pdf. Tallet er baseret på gennemsnit for perioden 2016-20. ₄ Plan og Landdistriktsstyrelsen: https://planinfo.dk/Media/637905491756709330/bilag_1_-_redegoerelse.pdf. ₅ KL's statistik overs sagsbehandlingstider for byggesager og miljøgodkendelser af virksomheder 1. januar 2022 – 31. december 2022.

Bygherrebetalt arkæologi på landjorden

Statsanerkendte kulturhistoriske museer med arkæologisk ansvar på landjorden skal for bygherres regning udføre arkæologiske undersøgelser og større forundersøgelser. Det arkæologiske ansvar er inddelt i 27 geografiske ansvarsområder, som følger kommunegrænserne. Disse ansvarsområder varetages af i alt 32 kulturhistoriske museer.

³⁵ Bevaringsværdier kan tolkes bredt som værdier knyttet til den faste kulturarv, for eksempel arkæologiske levn, kulturarvsarealer, fortidsminder, sten- og jorddiger, kulturmiljøer, fredede og bevaringsværdige bygninger, samt andre værdifulde monumenter og spor i byrummet og landskabet.

³⁶ Arkivalisk kontrol er museumslovens betegnelse for det skrivebordsarbejde, der foretages, når museumsinspektøren med lokalkendskab og via opslag i museets arkiv, samt kulturarvs- og andre offentlige registre vurderer om tilladelsen berører bevaringsværdier.

I perioden 2019-22 er der årligt i gennemsnit godkendt budgetter for ca. 752 større forundersøgelser og ca. 358 arkæologiske undersøgelser, der betales af bygherrer. Der er i denne periode godkendt budgetter for i alt ca. 572,8 mio. kr. inkl. moms. Dog forventes ned til ca. 318,6 mio. kr. (eller ca. 56 pct.) at blive afregnet, blandt andet fordi bygherrer ofte ændrer deres projekter undervejs.

Tabel 12
Årligt omfang af den arkæologiske undersøgelsesvirksomhed på landsplan (årligt gennemsnit i 2019-22)

	Forundersøgelser	Arkæologiske undersøgelser	I alt
Gennemsnitlig antal budgetter på landsplan	752 stk.	358 stk.	1110 stk.
Gennemsnitlig sum af budgetter på landsplan	193 mio. kr.	380 mio.kr.	573 mio. kr.

Anm: Perioden 2019-22 er valgt pga. databrud mellem 2018 og 2019, der er opstået som følge af praksisændringer efter Rigsrevisionens undersøgelse af den bygherrebetalte arkæologi. Undersøgelser der ikke gennemføres i regi af museumsloven er ikke medtaget, ligesom mindre forundersøgelser og forskningsudgravninger, som museerne selv finansierer, ikke er medtaget. Der tages forbehold for eventuelle registreringsfejl.

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsen, Arkstat.

Der er store geografiske forskelle på den økonomiske volumen af den bygherrebetalte arkæologiske virksomhed. Det ansvarsområde med lavest aktivitet i perioden 2019-22 har i gennemsnit fået godkendt budgetter for ca. 0,6 mio. kr. om året, mens det ansvarsområde med højst aktivitet i perioden i gennemsnit har fået godkendt budgetter for ca. 61,1 mio. kr. om året.

Tabel 13
Forskelle på økonomisk volumen af arkæologiske ansvarsområder (årligt gennemsnit i 2019-22)

Sum af budgetter pr år	Antal arkæologiske ansvarsområder
0-5 mio.kr.	4
5-15 mio. kr.	9
15-25 mio. kr.	5
25-35 mio. kr.	4
35-45 mio. kr.	1
45-55 mio. kr.	2
55-65 mio. kr.	2
Samlet antal arkæologiske ansvarsområder	27

Anm: Perioden 2019-22 er valgt pga. databrud mellem 2018 og 2019, der er opstået som følge af praksisændringer efter Rigsrevisionens undersøgelse af den bygherrebetalte arkæologi. Undersøgelser, der ikke gennemføres i regi af museumsloven, er ikke medtaget, ligesom mindre forundersøgelser og forskningsudgravninger, som museerne selv finansierer, ikke er medtaget. Der tages forbehold for eventuelle registreringsfejl.

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsen, Arkstat.

Der er store geografiske forskelle på den økonomiske volumen af den bygherrebetalte arkæologiske virksomhed i de forskellige kommuner. De arkæologisk set mindst aktive kommuner er henholdsvis små økommuner med meget lav anlægsaktivitet samt ekstensivt udbyggede bykommuner, hvor der ikke tidligere har ligget en middelalderlig by eller lignende. I de mest aktive kommuner er der typisk både anlægsarbejder i en større middelalderby og betydelige by-udvidelser udi det åbne land.

Tabel 14
Forskelle i økonomisk volumen af bygh. arkæologi fordelt på kommune (årligt gennemsnit i 2020-22)

Kommunenavn	Gennemsnit pr år
Fem mindst aktive kommuner	
- Fanø	0 kr.
- Læsø	0 kr.
- Rødovre	0 kr.
- Rudersdal	0,01 mio. kr.
- Gentofte	0,03 mio. kr.
Fem mediankommuner	
- Lolland	2,79 mio. kr.
- Egedal	2,91 mio. kr.
- Mariagerfjord	2,98 mio. kr.
- Frederiksberg	2,99 mio. kr.
- Helsingør	3,19 mio. kr.
Fem gennemsnitskommuner	
- Nyborg	5,09 mio. kr.
- Solrød	5,19 mio. kr.
- Roskilde	5,88 mio. kr.
- Guldborgsund	6,05 mio. kr.
- Ringsted	6,14 mio. kr.
Fem mest aktive kommuner	
- Kolding	22,92 mio. kr.
- Horsens	23,59 mio. kr.
- Hillerød	24,98 mio. kr.
- Køge	29,32 mio. kr.
- København	54,97 mio. kr.

Anm: Perioden 2019-22 er valgt pga. databrud mellem 2018 og 2019, der er opstået som følge af praksisændringer efter Rigsrevisionens undersøgelse af den bygherrebetalte arkæologi. Den økonomiske volumen i Lolland kommune er pga. Femernprojekt, der udføres udenfor museumsloven, formentlig større end angivet.

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsen, Arkstat.

Danefæ

De statsanerkendte kulturhistoriske museer med arkæologisk ansvar modtager, screener og registrerer hvert år et stort antal detektorfund, som indleveres af amatør-detektorførere. Museerne screener fundene for, om der kan være tale om danefæ, og fremsender herefter udvalgte fund til egentlig danefævurdering ved Nationalmuseet. Nationalmuseet har i 2019-22 i gennemsnit årligt behandlet 1837 sager om danefævurdering, som i gennemsnit har omfattet 16.479 genstande pr. år, jf. tabel 15.

Tabel 15
Danefæ (årligt gennemsnit i 2019-22)

	Antal på landsplan
Antal sager indsendt til danefævurdering ved Nationalmuseet	1.837
Antal genstande indsendt til danefævurdering efter screening	16.479

Kilde: Natmus.dk (august 2023).

Marinarkæologi

Statsanerkendte kulturhistoriske museer med marinarkæologisk ansvar skal for bygherres regning udføre rekvirerede forundersøgelser og arkæologiske undersøgelser som følge af dispensationer iht. museumsloven. Det marinarkæologiske ansvar i de danske territorialfarvande er delt i to ansvarsområder, som varetages af i alt fem museer. En del af opgaven omfatter ligeledes udarbejdelse af høringssvar og vejledning af bygherrer i at undgå, at projekter kommer i berøring med beskyttede fortidsminder på havbunden.

De senere år har arkæologiske undersøgelser af fortidsminder på havbunden i høj grad været udført som følge af en anlægslov, og ikke i regi af museumsloven. Der er meget store udsving i omfanget af marinarkæologiske opgaver. En meget stor del af udgiften til marinarkæologiske undersøgelser går til leje og drift af fartøj.

Tabel 16
Marinarkæologi

	Årligt på landsplan
Antal hørings- og vejledningssager ₁	245 sager
Rekvirerede forundersøgelser ₂	0,95 - 2,3 mio. kr.
Budgetter som følge af anlægslov ₃	1,6 - 321 mio. kr.

Anm: De valgte perioden er forskellige, da der ikke har været praksis for at føre statistik om disse emner: ₁Optælling fra 2022, ₂optælling fra 2021-22, ₃optælling fra 2019-22.

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsen.

BILAG 4 HOVEDMUSEERNES ROLLE I FORHOLD TIL ØVRIGE STATSLIGE OG STATSANERKENDTE MUSEER

I museumslandskabet er der tre hovedmuseer, som er statslige museer:

Nationalmuseet er hovedmuseum for kulturhistorien og har til opgave at belyse Danmarks kultur og verdens kulturer og deres indbyrdes afhængighed.

Statens Museum for Kunst er hovedmuseum for kunsthistorie. Museet skal belyse den danske og udenlandske billedkunst fortrinsvis fra den vestlige kulturkreds efter år 1300.

Statens Naturhistoriske Museum er hovedmuseum for naturhistorie og har til opgave at belyse naturen fra dens oprindelse til vor tid.

Opgaverne som hovedmuseum er fastlagt i museumslovens § 12 og i museumsbekendtgørelsens § 1³⁷ samt nærmere beskrevet i notat af oktober 2015³⁸ om hovedmuseernes rolle i forhold til de øvrige statslige og statsanerkendte museer.

Med afsæt heri løfter de tre hovedmuseer deres rolle. Nedenfor følger eksempler fra de tre hovedmuseer på løsning af hovedmuseumsopgaver³⁹.

Nationalmuseet

Genstande ud i landet

- Nationalmuseet (NM) stiller de nationale samlinger til rådighed for de øvrige museer i Danmark. I de senere år er denne indsats forstærket under overskriften ”Genstande ud i landet”, hvor Nationalmuseet dels samarbejder med museerne om at rydde barrierer af vejen for udlån (for eksempel via rådgivning om sikring) og også i større grad udlåner og evt. også overdrager genstande (hvor det er muligt og ønskeligt), der har karakter af highlights i forhold til fortællingen af den nationale historie.
- NM har aktuelt ca. 15.000 – 20.000 genstande i udlån til de danske museer fordelt på ca. 105 ”sager” som dækker over alt fra korttidsudlån af enkelte genstande til særudstillinger til omfattende langtidsudlån/deponeringer af store mængder af genstande til formidlings-, forsknings- og studiebrug.

Rådgivning

- NM tilbyder rådgivning inden for alle museale hoveddiscipliner; særligt bevaring og præventiv bevaring (magasiner) samt sikring har Nationalmuseet en lang tradition for rådgivning inden for og har været involveret i en lang række af de nybyggerier af magasiner, der er foretaget i Danmark de sidste 20 år.
- NM opretholder en forskningsrådgivningsfunktion vendt mod alle danske museer, Det Kgl. Bibliotek og Rigsarkivet, hvor der ydes bistand og sparring i forhold til ansøgning om midler (herunder offentlige forskningsmidler og private fonde), samt opfølgning og rapportering.

³⁷ Bekendtgørelse om museer mv., BEK nr. 333 af 25/02/2021 om museer mv.

³⁸ https://slks.dk/fileadmin/user_upload/SLKS/Tilskud/Museer/9_Hovedmuseumsfunktion.pdf.

³⁹ Eksempler på løsning af hovedmuseumsopgaver er gengivet efter bidrag fra de tre hovedmuseer.

Forskningsprojekter og forskningssamarbejder

- NM deltager i en lang række forskningssamarbejder med blandt andet universiteter, sektorforskningsinstitutioner, statsanerkendte museer og udenlandske universiteter og museer, og bidrager også med bistand (for eksempel naturvidenskabelig analyse) til de andre museers forskningsprojekter og arkæologiske virksomhed etc.
- NM er vært for det arkæologiske tidsskrift *Danish Journal of Archaeology*. Tidsskriftet understøtter museernes mulighed for at få forskningsresultater ud i til et internationalt publikum. Tidsskriftet er Full Open Access og optaget i ”Directory of Open Access Journals”.

Satsninger

- *Vores Tid* er konciperet som et fælles mediehus for museerne, hvor partnermuseerne får mulighed for at lave podcast med kulturhistorisk indhold, der rammer de danskere, der ikke nødvendigvis kommer fysisk på museer.
- *BEV*ARV*, hvor NM er vært for projektet, som i samarbejde med ODM, de statslige og statsanerkendte museer samt landets bevaringscentre udvikler en landsdækkende strategiske indsats på magasinområdet.

Statens Museum for Kunst

Udlån

- Statens Museum for Kunst (SMK) stiller sin kunstsamling til rådighed for både danske og udenlandske museer i så vidt muligt omfang og under hensynstagen til tilgængelighed, bevaringshensyn og sikringsmæssige forhold. I 2021 udlånte SMK 275 værker fordelt på 46 udstillinger (ofte med flere venues), heraf 20 udstillinger i udlandet. I 2022 var de tilsvarende tal 173 værker fordelt på 47 udstillinger (ofte med flere venues), heraf 26 udstillinger i udlandet.
- SMK uddeponerer også værker på landets øvrige museer, p.t. ca. 225 værker. I alt har SMK 1.782 værker uddeponeret – hovedparten i Kongehuset og Centraladministrationen.

Videndeling

- SMK tager initiativ til afholdelse af det årlige hovedmuseums møde mellem museumslederne og øvrige relevante aktører på området, hvor udviklingstendenser, museumspraksis og fælles udfordringer mv. bliver drøftet.
- SMK har en ledende rolle i nationalt registratornetværk med vægt på at udarbejde fælles standarder.
- SMK har rådgivningsfunktion om alle spørgsmål vedrørende procedurer omkring ind- og udlån, billedrettigheder samt sikringsforhold.
- SMK leverer ad hoc rådgivning om praksis for fotografiske optagelser af kunstværker vedr. blandt andet opstilling, lysætning, opløsning og filstørrelser etc.
- SMK deltager i *Udvalg til udvikling af SARA* og rådgiver om god registreringspraksis i SARA.
- SMK bidrager til at styrke museernes forskning og mulighed for publicering som ansvarshavende udgiver af det fællesmuseale digitale forskningstidsskrift *Perspective Journal*.
- SMK deler ekspertise om digital museumspraksis ved at rådgive danske og internationale museer og kulturarvsinstitutioner om kulturarvsjura, relevante teknologier, brugerinvolvering m.m.; deltage i advisory boards og følgegrupper på danske og internationale digitale kulturarvsprojekter; afholde kurser, seminarer og anden videndeling inden for området digital kulturarv (ophavsret, digitaliseringsstrategier og brugerinddragelse m.m.).

Forskning og udvikling

- Et forskningsprojekt om mørkning af blyhvidt i kunst på papir, indsigt i materiale, bevaring og magasinforhold, som kommer både nationale og internationale aktører til gode.
- Et forskningsprojekt om Vilhelm Hammershøi udmønter sig i et digitalt open acces arkiv over Hammershøi-værker i danske og udenlandske samlinger.
- Udviklingsprojektet *Tekst i samtale* undersøger tekstens betydning for forståelsen af den kulturarv, som formidles på de danske museer og kulturinstitutioner. Projektet finder sted i samarbejde med M/S Museet for Søfart og udmønter sig i en rapport og afsluttende seminar, der henvender sig til det samlede museumsfelt.

Statens Naturhistoriske Museum

Statens Naturhistoriske Museum (SNM) skal være drivkraft for et tillidsfuldt, forpligtende og netværksbaseret samarbejde med de statsanerkendte naturhistoriske museer, der udmønter sig i konkrete fælles initiativer og resultater. Samarbejdet omfatter initiativer, der indbefatter samtlige statsanerkendte naturhistoriske museer samt initiativer, der involverer et/flere af de naturhistoriske museer og SNM.

Eksempler på væsentlige og velfungerende konkrete fælles initiativer og resultater er:

Formidling

- 'Vores Natur', hvor de naturhistoriske museer er inddraget i en række initiativer rundt om i landet. Herunder en fælles vandrestilling, der har været rundt i det offentlige rum i Danmark, og også inkluderer et undervisningselement. 'Vores Natur' er et meget stort fondsstøttet projekt, der involverer DR, Naturstyrelsen og SNM.
- Etablering af en fælles hjemmeside for de otte naturhistoriske museer: [Danmarks Naturhistoriske Museer – Otte spændende museer i hele landet](#)
- En samlet rabatordning for besøg på de naturhistoriske museer. Det indebærer blandt andet, at med årskort til et af de naturhistoriske museer, kan besøgende få 50 pct. rabat på entréen til samtlige af de øvrige museer.

Forskning

- Citizen Science projekter, der involverer børn, unge, og voksne i naturvidenskabelig forskning. Herunder projekterne 'Vores Natur/Danmark udforsker', 'Find Foråret', samt www-portalen 'Arter'.
- Fælles PhD-projekter (for eksempel Museum Mors – ravprojekt og Naturhistorisk Museum Aarhus – insekter) og fælles vejledning (for eksempel Naturhistorisk Museum Aarhus - entomologi)
- Forskeruddannelser og forskningsprojekter, herunder fælles BSc, MSc og PhD-vejledning og -uddannelse (især Naturhistorisk Museum i Aarhus). Fælles ansøgninger om forskningsprojekter (for eksempel fælles forskningsprojekter om rav med Naturhistorisk Museum Aarhus, Museum Mors og Fur Museum). Fælles forskningsproduktion med blandt andet Naturhistorisk Museum Aarhus og Museum Mors.

Registrering og digitalisering

- Specify – udvikling af en fælles samlingsdatabase. SNM har i tæt samarbejde med de øvrige naturhistoriske museer stået i spidsen for fundraising, efterfølgende udvikling og implementering af en fælles naturhistorisk samlingsdatabase i Danmark.
- Digitalisering af naturhistoriske samlinger. DiSSCo er et stort europæisk infrastrukturprojekt, der har til formål at digitalisere europæiske samlinger. SNM har været medinitiativtager til projektet og leder det danske konsortium, som også omfatter andre danske naturhistoriske museer. SNM har desuden taget initiativ til etablering af DaSSCo-projektet, som er et dansk knudepunkt for

DiSSCo, som finansieres af den danske forsknings-RoadMap. DaSSCo omfatter tre danske universiteter samt SNM og Naturhistorisk Museum i Aarhus og er drivkraft i forhold til samtlige naturhistoriske museers digitalisering af deres samlinger.

Generelt

- Strategisk og konkret understøttelse ifm. projekter på de statsanerkendte naturhistoriske museer, herunder nyt museumsprojekt i Aarhus og vurdering af samlingsmagasiner på flere danske museer.
- Deltagelse i bestyrelsesarbejde – for eksempel er direktøren for SNM medlem af bestyrelsen for Fiskeri- og Søfartsmuseet.
- Vejledning ifm. international rekruttering generelt. SNM har i en række tilfælde ydet rådgivning ifm. med statsanerkendte museers internationale rekruttering.
- Kommerciel udvikling af museer – rådgivning til udvikling af for eksempel varesalg, billetstruktur mv.
- Direktørnetværk. Med SNM som tovholder er der skabt et velfungerende netværk mellem direktørerne for de statsanerkendte naturhistoriske museer. På de årlige møder er der gjort status, evalueret og drøftet næste skridt i de fælles konkrete projekter/samarbejder. Desuden har der været drøftelser af en mere strategisk karakter om den generelle udvikling, faglige/forskningsmæssige nyskabelser, samt fælles udfordringer på det naturhistoriske område. Med det afsæt er drøftet behov og muligheder for nye fælles initiativer inkl. samarbejder, fælles ansøgninger til projekter mv.

BILAG 5 NUVÆRENDE KRAV TIL STATSANERKENDELSE OG FRATAGELSE AF STATSANERKENDELSE

1. NUVÆRENDE KRAV TIL STATSANERKENDELSE

1.1. Krav til museer for at opnå statsanerkendelse

Alle museer kan søge om at blive statsanerkendt, men ikke alle museer kan opnå statsanerkendelse. For at et museum kan opnå statsanerkendelse efter den gældende museumslov⁴⁰ skal nedenstående krav være opfyldt. Kravene er beskrevet i museumslovens § 14.

- 1) Museet skal være **kommunalt, selvejende**, eller ejet af en **forening**, hvis formål er museets drift.

Hensigten med kravet er at sikre, at det statslige driftstilskud gives til museumsvirksomhed. Kravet betyder, at museets samling ikke må være ejet af en privatperson eller af en forening eller et selskab mv., som har et kommercielt sigte.

- 2) Museet skal arbejde inden for et **ansvarsområde**, som er **væsentligt og ikke i forvejen dækket** af andre statslige eller statsanerkendte museer.

Hensigten med kravet er at sikre koordinering og arbejdsdeling mellem museerne, og at offentlige midler ikke anvendes til opbygning af parallelle samlinger.

Vurderingen af ansvarsområdets væsentlighed er en faglig vurdering, som bliver foretaget i forhold til eksisterende statslige eller statsanerkendte museers ansvarsområder.

- 3) Museet skal have et **økonomisk grundlag**, der gør det muligt at opretholde en **rimelig standard**.

Hensigten med kravet er at sikre, at museet er bæredygtigt i økonomisk forstand. Det vil sige, at museet skal have et tilstrækkeligt økonomisk ressourcegrundlag til at kunne varetage museets samlede virksomhed og løse de museumsfaglige opgaver på et vist niveau.

I dag stilles der krav om, at museet skal have et årligt ikke-statsligt tilskudsgrundlag på mindst det niveau, der er fastsat på finansloven, jf. museumslovens § 13 a. I 2014 blev minimum fastsat til 2 mio. kr., og det er ikke blevet ændret siden.

- 4) Museet skal have en **rimelig museumsfaglig og bygningsmæssig standard**.

Hensigten med kravet er at sikre, at museet er bæredygtigt i faglig forstand og råder over en bygningsmasse, der er egnet til museumsvirksomhed (sikrings, bevarings- og formidlingsmæssigt).

Vurderingen af, om et museum opfylder kravet, er udtryk for et fagligt skøn.

⁴⁰ Lovbekendtgørelse nr. 358 af 08/04/2014 med senere ændringer.

- 5) Museet skal have **faguddannet personale**, der modsvarer museets hovedansvarsområde.

Hensigten med kravet er at sikre, at museet råder over videnskabeligt personale med relevant museumsfaglig baggrund i forhold til museets faglige ansvarsområde(r).

Siden 2001, hvor den seneste samlede museumslov blev vedtaget, er i alt tre museer blevet statsanerkendt, mens fem museer har fået afslag på en ansøgning om statsanerkendelse.

1.2 Processen for at blive statsanerkendt i dag

Processen for at blive statsanerkendt i dag består af:

- En museumsfaglig vurdering
- En efterfølgende politisk behandling.

Kulturministeriet (Slots- og Kulturstyrelsen) foretager en faglig behandling af et museums ansøgning om statsanerkendelse på baggrund af en museumsfaglig vurdering, som bliver udarbejdet af et eksternt fagkyndigt bedømmelsesudvalg⁴¹. Kulturministeriet (Slots- og Kulturstyrelsen) udarbejder på baggrund af den museumsfaglige vurdering en indstilling til kulturministeren til enten tilsagn eller afslag på ansøgningen om statsanerkendelse. Hvis Kulturministeriet (Slots- og Kulturstyrelsen) indstiller museet til statsanerkendelse, skal der ske en politisk behandling.

Det er kulturministeren, der gennem den politiske behandling beslutter, om et museum skal statsanerkendes, herunder niveau for det statslige tilskud, da kulturministeren har hjemmel i museumsloven til at statsanerkende museer. Finansieringen af en statsanerkendelse sker på finansloven, som fastlægger statens tilskudsniveau til de statsanerkendte museer.

1.3 Krav til museer for at bevare statsanerkendelse

Når et museum er blevet statsanerkendt, skal det – ud over ovennævnte krav for at opnå statsanerkendelse – yderligere leve op til en række krav i museumsloven for at bevare statsanerkendelsen. Disse krav fremgår af museumslovens § 14 og handler blandt andet om deltagelse i samarbejder med andre statslige og statsanerkendte museer, regler om udskillelse af genstande fra museets samling, registrering af genstande og indberetning heraf til de centrale kulturarvsregistre, samt museets tilgængelighed for offentligheden, personer med handicap, skoleelever og børn og unge under 18 år. Museet skal også leve op til kravene i driftstilskudsloven⁴².

Kulturministeriet (Slots- og Kulturstyrelsen) fører både et fagligt og et økonomisk/administrativt tilsyn med, at de statsanerkendte museer lever op til museumsloven og driftstilskudsloven, og at museerne løfter deres opgaver på et tilstrækkeligt niveau, jf. kapitel 1, afsnit 5 om kvalitet i museernes opgavevaretagelse. Det økonomisk/administrative tilsyn med museerne er i henhold til driftstilskudsloven delt mellem Kulturministeriet (Slots- og Kulturstyrelsen) og kommunerne – afhængig af, hvem der er det pågældende museums offentlige hovedtilskudsyder.

⁴¹ Udvalget består af to medlemmer udpeget af og blandt Slots- og Kulturstyrelsens Museumsråd, en repræsentant fra det relevante statslige hovedmuseum (Statens Museum for Kunst, Nationalmuseet eller Statens Naturhistoriske Museum) og en repræsentant fra forskningsmiljøet (primært fra universiteterne). Læs evt. mere om processen for at blive statsanerkendt i dag i Kulturministeriets (Slots- og Kulturstyrelsens) *Vejledning om statsanerkendelse af danske museer*, 2016. Vejledningen er tilgængelig på Slots- og Kulturstyrelsens hjemmeside: <https://llk.dk/qv6tqs>

⁴² Jf. lovbekendtgørelse nr. 1531 af 21/12/2010 med senere ændringer. Driftstilskudsloven indeholder blandt andet krav om budget, regnskabsafleggelse, vedtægter og bestyrelsessammensætning i offentlige kulturinstitutioner mv.

2. FRATAGELSE AF STATSANERKENDELSE I DAG

Der findes i dag flere forskellige lovbestemte handlemuligheder, som kan tages i brug, hvis et statsanerkendt museum ikke lever op til museumslovens og driftstilskudslovens krav for at modtage et statsligt driftstilskud. Handlemulighederne er:

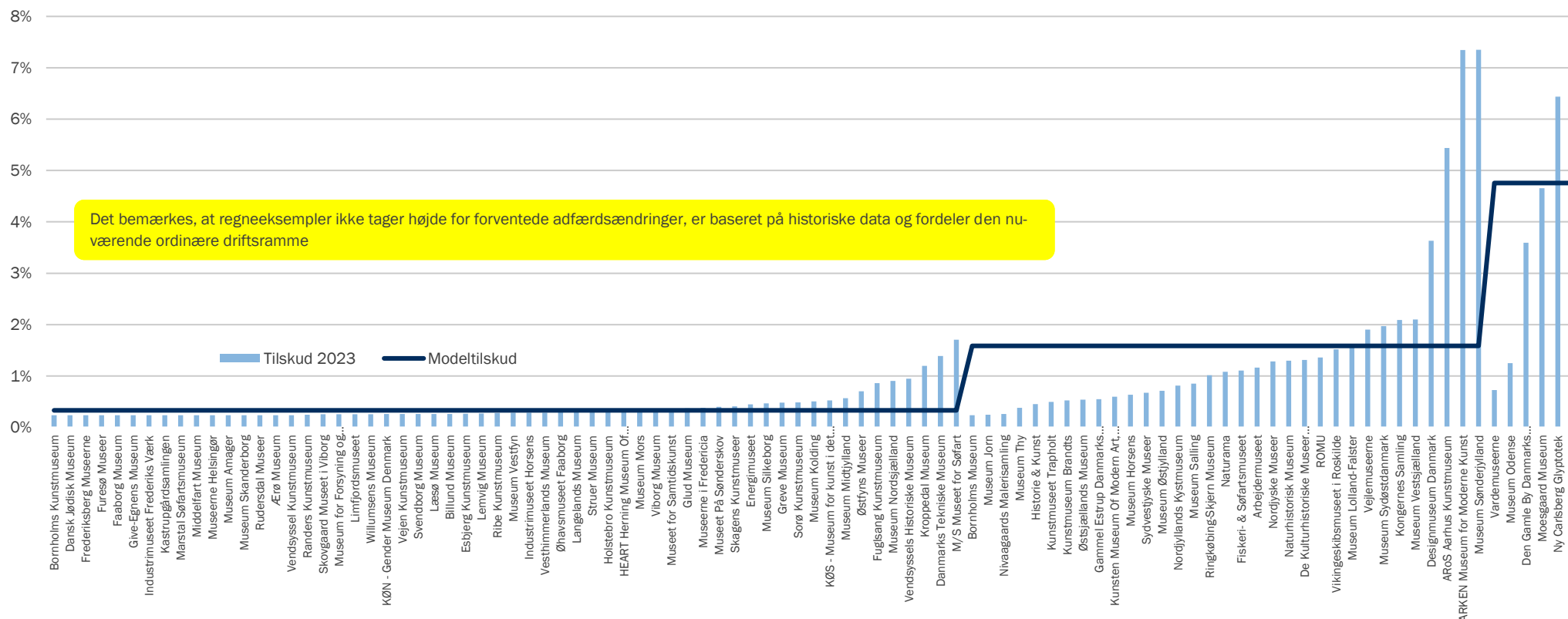
- **Skærpet tilsyn** med statsanerkendte museer, som ikke opfylder kravene for at modtage tilskud, eller hvor det økonomiske grundlag for museets fortsatte drift er i fare. Dette er sket to gange siden 2010.⁴³
- Museets **driftstilskud** fra Kulturministeriet **tilbageholdes eller bortfalder** helt eller delvist. Udbetalte driftstilskud kan samtidig kræves helt eller delvist tilbagebetalt, hvis museet ikke har opfyldt betingelserne for at modtage tilskud. Dette er aldrig sket på museumsområdet.
- Kulturministeren kan **tilbagekalde en statsanerkendelse**, hvis museet ikke opfylder museumslovens krav. Fratagelse af en statsanerkendelse sker på baggrund af en faglig indstilling fra Kulturministeriet (Slots- og Kulturstyrelsen) til kulturministeren. Kulturministeren skal efter forhandling med museets hovedtilskudsyder tage stilling til, hvad der skal ske med samlingen i tilfælde af fratagelse af en statsanerkendelse. Det er aldrig sket, at et museum er blevet frataget sin statsanerkendelse grundet manglende opfyldelse af museumslovens krav⁴⁴.

⁴³ Hvis aftalte forbedringer udebliver, for eksempel i forbindelse med en kvalitetsvurdering, og Kulturministeriet (Slots- og Kulturstyrelsen) vurderer, at der er behov for en yderligere skærpelse af tilsynet, indføres skærpet tilsyn. Skærpet tilsyn indebærer ikke, at Kulturministeriet (Slots- og Kulturstyrelsen) overtager administrationen af museet, men at der stilles udvidede krav til faglige forbedringstiltag og en periodisk skriftlig rapportering på økonomi og opfølgingsplan. Hyppigheden af rapporteringerne fastlægges ved indførelsen af det skærpede tilsyn og kan variere ud fra en vurdering af risiko og væsentlighed.

⁴⁴ Det bemærkes, at Teatermuseet blev afstatsanerkendt med virkning fra 2012 efter gensidig aftale.

BILAG 6 KONSEKVENSBeregninger

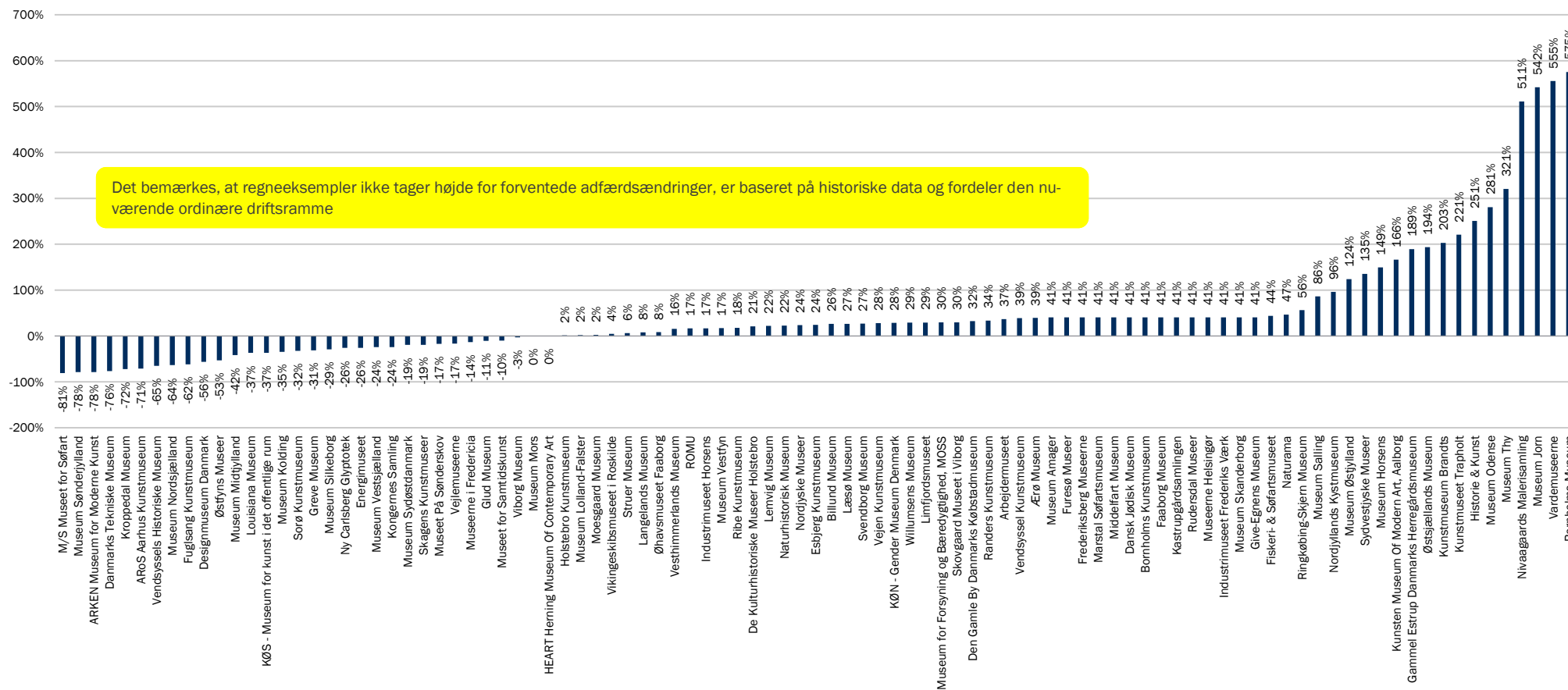
REGNEEKSEMPEL Figur 1 (Trappemodell A)
Museernes andel af samlet ramme i 2023 og efter ny model



Anm.: Regneeksempler tager ikke højde for forventede adfærdssændringer. Konsekvensberegningerne er foretaget på data fra 2018-2022, jf. også kilde. Museerne i figuren er sorteret primært efter modeltilskuddene (trin 1, 2 og 3) og sekundært efter tilskuddene i 2023. Et museums placering tæt på et tilstedende trin indikerer ikke, at museet er tæt på at rykke til det trin.

Kilde: Data til konsekvensberegninger er fra museernes regnskabsindberetning til Slots- og Kulturstyrelsen 2018-22 (indtægter), Danske Museer i Tal 2018-22 (antal forskningspublikationer) og Danmarks Statistik 2018-22 (antal besøgende). Samlede indtægter (omsætning) til opdeling i indtægtsintervaller er baseret på museernes regnskabsindberetning til Slots- og Kulturstyrelsen 2018-22. Konsekvensberegninger er egne beregninger.

REGNEEKSEMPEL: Figur 2 (Trappemodel A)
Ændringer i driftstilskud i procent for alle museer

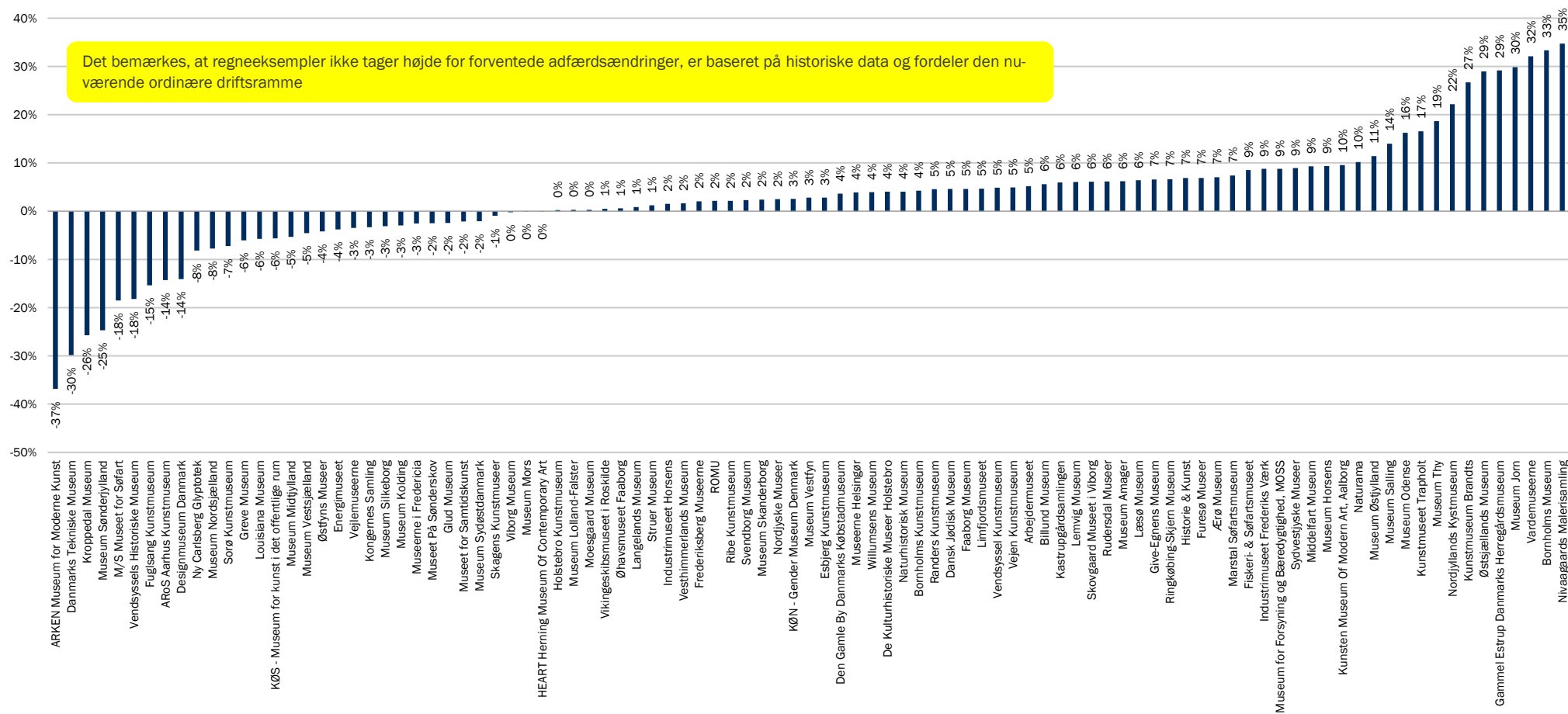


Anm.: Regneeksempler tager ikke højde for forventede adfærdssændringer. Konsekvensberegningerne er foretaget på data fra 2018-2022, jf. også kilde.

Kilde: Data til konsekvensberegninger er fra museernes regnskabsindberetning til Slots- og Kulturstyrelsen 2018-22 (indtægter), Danske Museer i Tal 2018-22 (antal forskningspublikationer) og Danmarks Statistik 2018-22 (antal besøgende). Samlede indtægter (omsætning) til opdeling i indtægtsintervaller er baseret på museernes regnskabsindberetning til Slots- og Kulturstyrelsen 2018-22. Konsekvensberegninger er egne beregninger.

REGNEEKSEMPEL: Figur 3 (Trappemodel A)

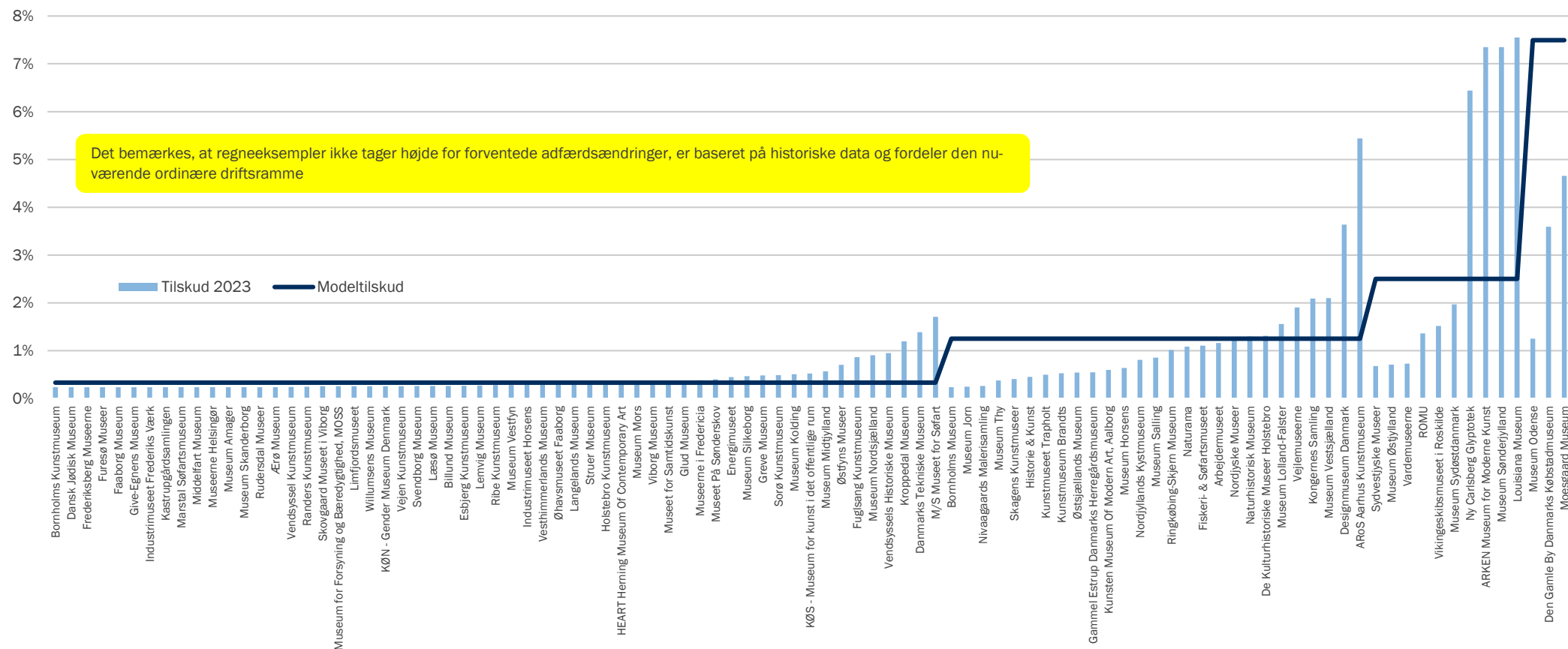
Ændringer i samlede indtægter i procent for alle museer



Anm.: Regneeksempler tager ikke højde for forventede adfærsændringer. Konsekvensberegningerne er foretaget på data fra 2018-2022, jf. også kilde.

Kilde: Data til konsekvensberegninger er fra museernes regnskabsindberetning til Slots- og Kulturstyrelsen 2018-22 (indtægter), Danske Museer i Tal 2018-22 (antal forskningspublikationer) og Danmarks Statistik 2018-22 (antal besøgende). Samlede indtægter (omsætning) til opdeling i indtægtsintervaller er baseret på museernes regnskabsindberetning til Slots- og Kulturstyrelsen 2018-22. Konsekvensberegninger er egne beregninger.

REGNEEKSEMPEL: Figur 4 (Trappemodell B)
Museernes andel af samlet ramme i 2023 og efter ny model

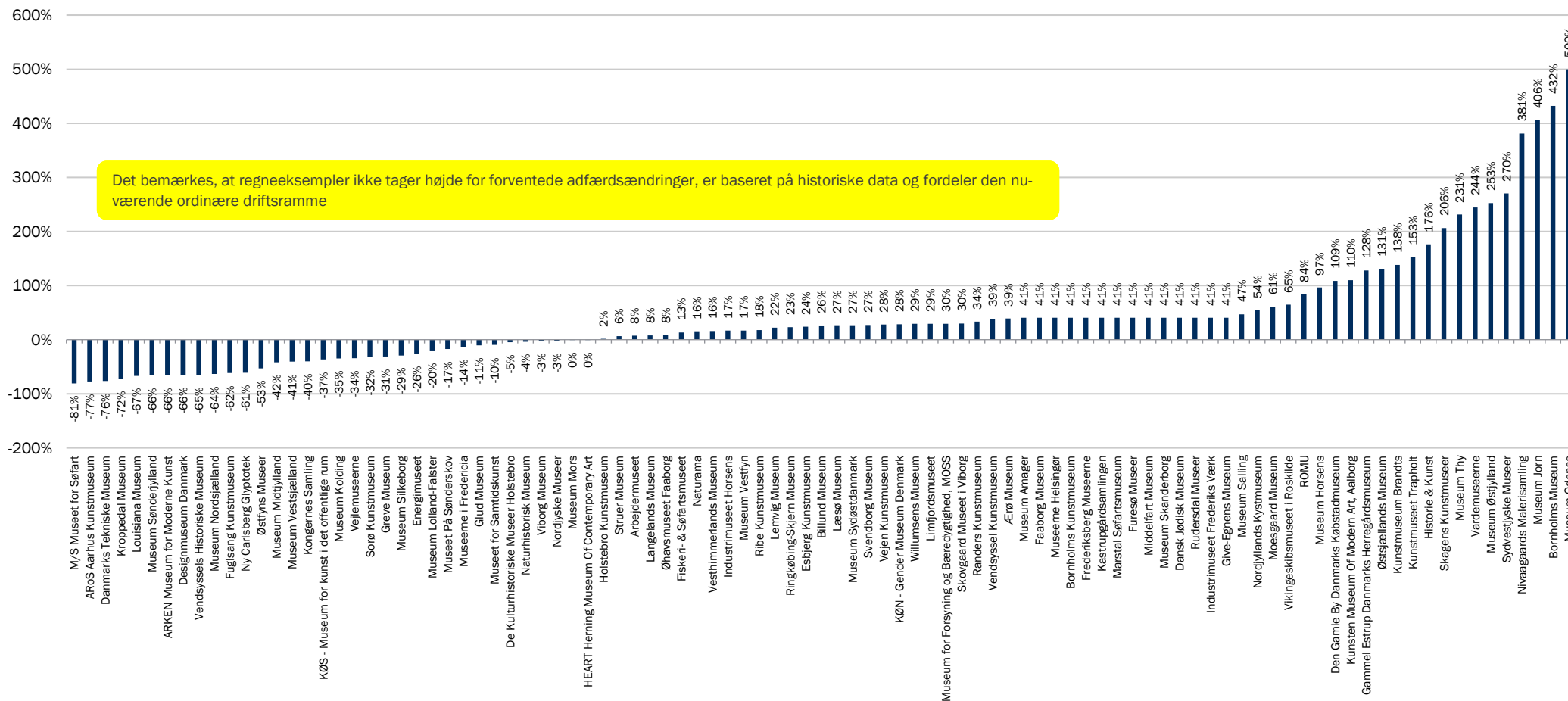


Anm.: Regneeksempler tager ikke højde for forventede adfærdssændringer. Konsekvensberegningerne er foretaget på data fra 2018-2022, jf. også kilde. Museerne i figuren er sorteret primært efter modeltilskuddene (trin 1, 2, 3 og 4) og sekundært efter tilskuddene i 2023. Et museums placering tæt på et tilstødende trin indikerer ikke, at museet er tæt på at rykke til det trin.

Kilde: Data til konsekvensberegninger er fra museernes regnskabsindberetning til Slots- og Kulturstyrelsen 2018-22 (indtægter), Danske Museer i Tal 2018-22 (antal forskningspublikationer) og Danmarks Statistik 2018-22 (antal besøgende). Samlede indtægter (omsætning) til opdeling i indtægtsintervaller er baseret på museernes regnskabsindberetning til Slots- og Kulturstyrelsen 2018-22. Konsekvensberegninger er egne beregninger.

REGNEEKSEMPEL: Figur 5 (Trappemodel B)

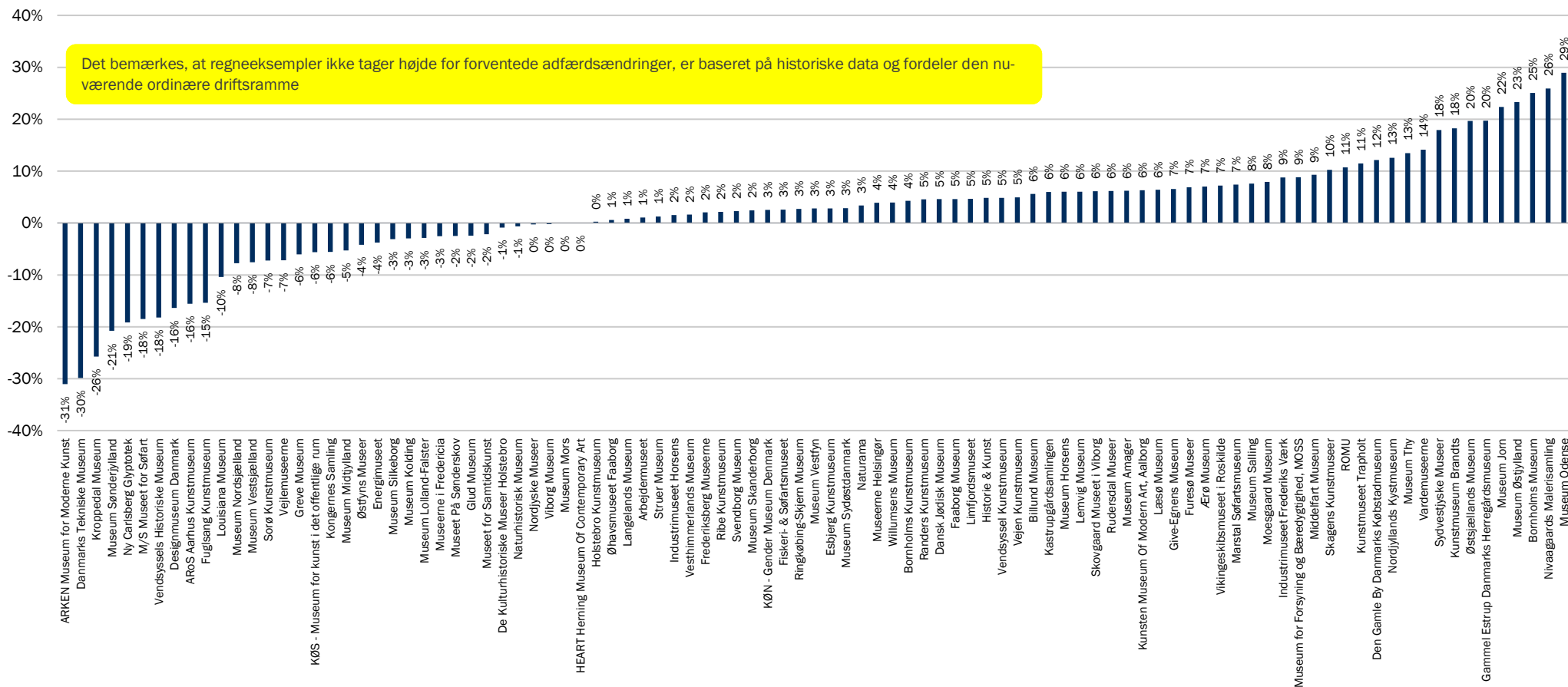
Ændringer i driftstilskud i procent for alle museer



Ann.: Regneeksempler tager ikke højde for forventede adfærdsændringer. Konsekvensberegningerne er foretaget på data fra 2018-2022, jf. også kilde.
 Kilde: Data til konsekvensberegninger er fra museernes regnskabsindberetning til Slots- og Kulturstyrelsen 2018-22 (indtægter), Danske Museer i Tal 2018-22 (antal forskningspublikationer) og Danmarks Statistik 2018-22 (antal besøgende). Samlede indtægter (omsætning) til opdeling i indtægtsintervaller er baseret på museernes regnskabsindberetning til Slots- og Kulturstyrelsen 2018-22. Konsekvensberegninger er egne beregninger.

REGNEEKSEMPEL: Figur 6 (Trappemodel B)

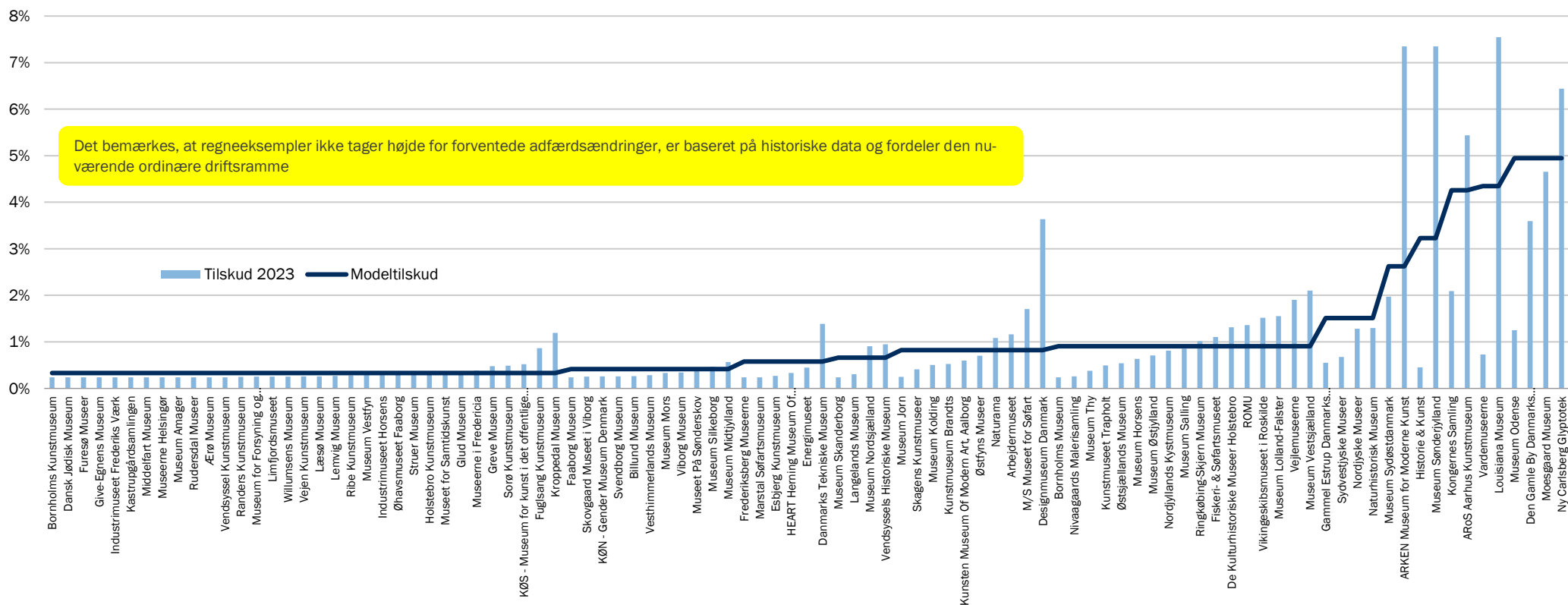
Ændringer i samlede indtægter i procent for alle museer



Anm.: Regneeksempler tager ikke højde for forventede adfærdsændringer. Konsekvensberegningerne er foretaget på data fra 2018-2022, jf. også kilde.

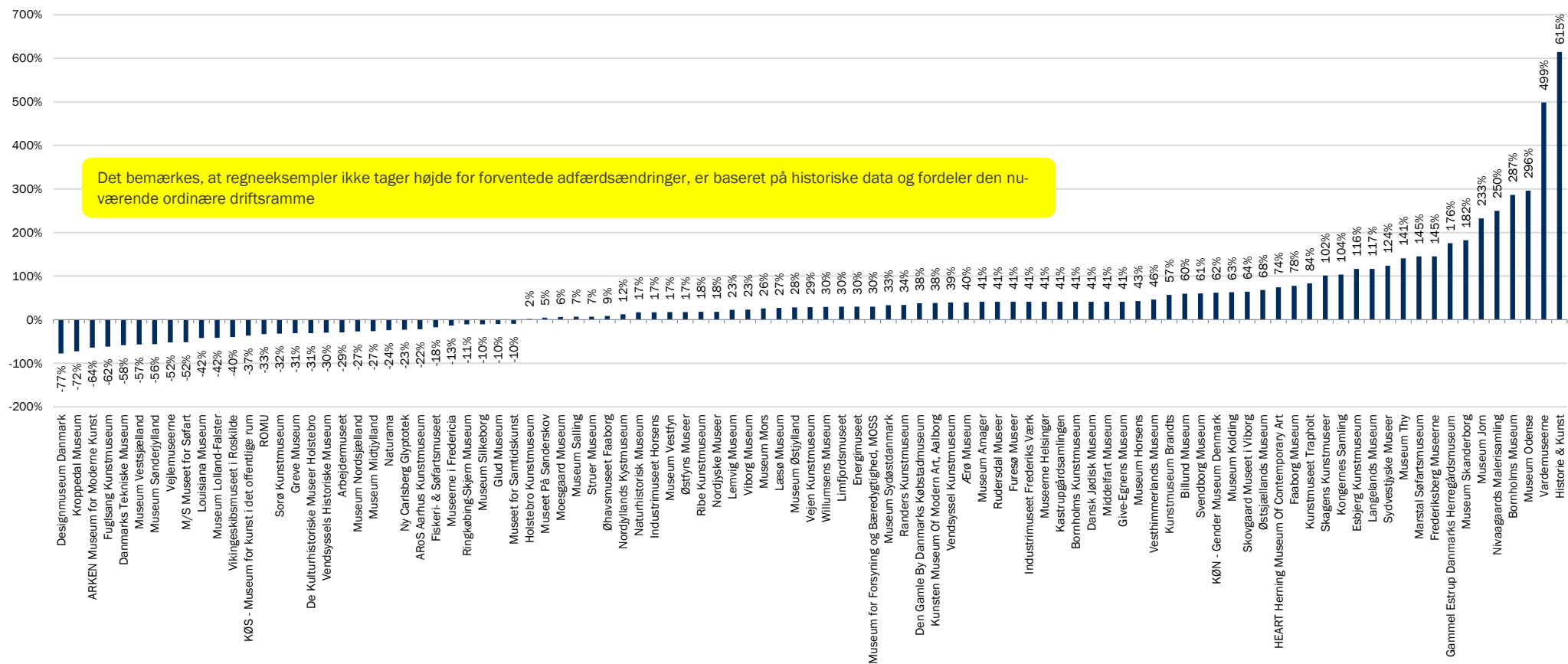
Kilde: Data til konsekvensberegninger er fra museernes regnskabsindberetning til Slots- og Kulturstyrelsen 2018-22 (indtægter), Danske Museer i Tal 2018-22 (antal forskningspublikationer) og Danmarks Statistik 2018-22 (antal besøgende). Samlede indtægter (omsætning) til opdeling i indtægtsintervaller er baseret på museernes regnskabsindberetning til Slots- og Kulturstyrelsen 2018-22. Konsekvensberegninger er egne beregninger.

REGNEEKSEMPEL: Figur 7 (Byggeklodsmode)
Museernes andel af samlet ramme i 2023 og efter ny model



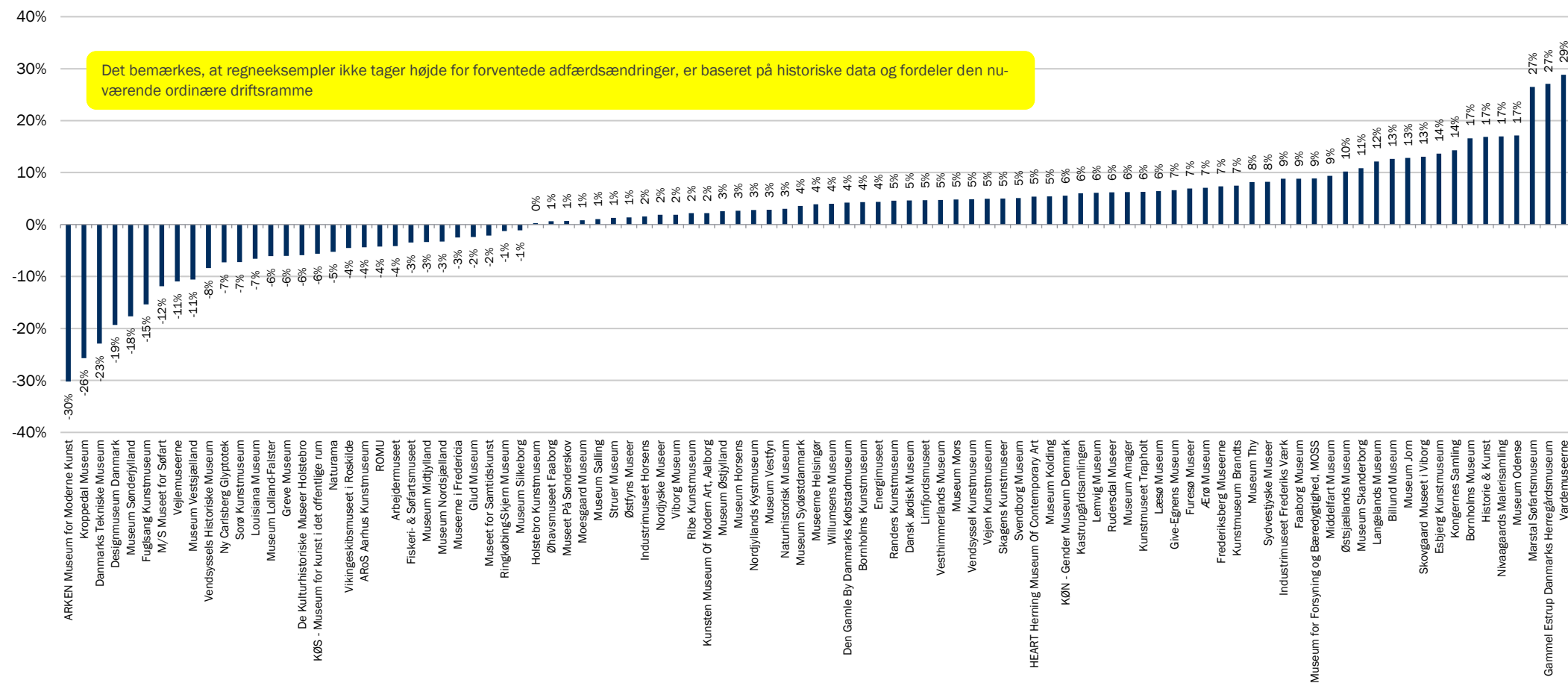
Anm.: Regneeksempler tager ikke højde for forventede adfærdsændringer. Konsekvensberegningerne er foretaget på data fra 2018-2022, jf. også kilde.
 Kilde: Data til konsekvensberegninger er fra museernes regnskabsindberetning til Slots- og Kulturstyrelsen 2018-22 (indtægter), Danske Museer i Tal 2018-22 (antal forskningspublikationer) og Danmarks Statistik 2018-22 (antal besøgende). Samlede indtægter (omsætning) til opdeling i indtægtsintervaller er baseret på museernes regnskabsindberetning til Slots- og Kulturstyrelsen 2018-22. Konsekvensberegninger er egne beregninger.

REGNEEKSEMPEL: Figur 8 (Byggeklodsmode)
Ændringer i driftstilskud i procent for alle museer



Anm.: Regneeksempler tager ikke højde for forventede adfærdsændringer. Konsekvensberegningerne er foretaget på data fra 2018-2022, jf. også kilde.
 Kilde: Data til konsekvensberegninger er fra museernes regnskabsindberetning til Slots- og Kulturstyrelsen 2018-22 (indtægter), Danske Museer i Tal 2018-22 (antal forskningspublikationer) og Danmarks Statistik 2018-22 (antal besøgende). Samlede indtægter (omsætning) til opdeling i indtægtsintervaller er baseret på museernes regnskabsindberetning til Slots- og Kulturstyrelsen 2018-22. Konsekvensberegninger er egne beregninger.

REGNEEKSEMPEL: Figur 9 (Byggeklodsmode)
Ændringer i samlede indtægter i procent for alle museer



Anm.: Regneeksempler tager ikke højde for forventede adfærdsændringer. Konsekvensberegningerne er foretaget på data fra 2018-2022, jf. også kilde.

Kilde: Data til konsekvensberegninger er fra museernes regnskabsindberetning til Slots- og Kulturstyrelsen 2018-22 (indtægter), Danske Museer i Tal 2018-22 (antal forskningspublikationer) og Danmarks Statistik 2018-22 (antal besøgende). Samlede indtægter (omsætning) til opdeling i indtægtsintervaller er baseret på museernes regnskabsindberetning til Slots- og Kulturstyrelsen 2018-22. Konsekvensberegninger er egne beregninger.

Arbejdsgruppe om

MUSEUMSREFORM

Anbefalinger til en reform af
**STATSANERKENDTE MUSEERS
OPGAVER OG TILSKUD**

ISBN (DIGITAL): 978-87-7960-165-9

WWW.KUM.DK